

**Filozofická fakulta Univerzity Palackého**

Katedra anglistiky a amerikanistiky

**PŘEKLADATELSKÁ ANALÝZA AUTORSKÉHO STYLU ALI  
SMITHOVÉ V ROMÁNU *HOTEL SVĚT***

**TRANSLATION ANALYSIS OF ALI SMITH'S  
AUTHOR'S STYLE IN THE NOVEL *HOTEL WORLD***

(diplomová práce)

Autor: Bc. Zuzana Pavelková

Studijní obor: anglická filologie – německá filologie

Vedoucí práce: Mgr. Josefína Zubáková

Olomouc 2014

*Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla úplný seznam citované a použité literatury.*

*V Olomouci dne .....*

*Vlastnoruční podpis .....*

*Chtěla bych poděkovat Mgr. Josefíně Zubákové za odborné vedení diplomové práce, za veškerý čas, který mi věnovala, a za cenné rady a připomínky, které mi během psaní diplomové práce poskytla.*

## **Seznam zkratek**

VJ – výchozí jazyk (angličtina)

CJ – cílový jazyk (čeština)

VT – výchozí text (originál)

CT – cílový text (překlad)

atd. – a tak dále

apod. – a podobně

event. – eventuálně

lj. – lexikální jednotky

např. – například

resp. – respektive

tj. – to jest

tzv. – takzvaný

# Obsah

Obsah .....	5
1. Úvod.....	7
2. Obecně k překladu autorského stylu v literárním díle .....	9
3. Osobnost autorky a autorský styl.....	14
3.1 Ali Smithová.....	14
3.2 Charakteristika románu <i>Hotel svět</i> se zaměřením na autorský styl.....	16
4. Překlad charakteristických rysů autorského stylu Ali Smithové v románu <i>Hotel svět</i> .....	20
4.1 Překlad slovních hříček, aliterací a rýmů .....	20
4.1.1 Překlad jazykových prostředků v reklamních textech .....	23
4.1.2 Překlad jazykových prostředků v básnických textech .....	24
4.2 Překlad hovorového jazyka, slangu a vulgarismů .....	24
4.3 Překlad emocionality .....	26
4.4 Překlad opakování lexikálních jednotek.....	28
4.5 Překlad grafických prostředků autorského stylu .....	29
5. Srovnávací analýza jazykových prostředků VT a CT se zaměřením na autorský styl Ali Smithové.....	30
5.1 Prostředky jazykové komiky .....	31
5.1.1 Slovní hříčky .....	32
5.1.2 Aliterace a rýmy .....	39
5.1.3 Jazykové prostředky v reklamních a básnických textech .....	42
5.2 Stylisticko-lexikální jazykové prostředky .....	51
5.2.1 Hovorový jazyk, slang a vulgarismy.....	51
5.2.2 Emocionalita .....	63
5.2.3 Opakování lexikálních jednotek.....	69
5.3 Grafické prostředky .....	76
5.3.1 Užití kurzívy.....	76
5.3.2 Užití velkých písmen a tučného písma .....	81
5.3.3 Deformace slov či jejich vynechání .....	84
6. Závěr .....	87
7. Summary.....	90

8.	Bibliografie .....	95
8.1	Primární zdroje .....	95
8.2	Sekundární zdroje.....	95
8.3	Slovníky.....	97
8.4	Internetové zdroje.....	98
9.	Annotation .....	100
10.	Annotation.....	102
11.	Přílohy.....	104

# 1. Úvod

Tato diplomová práce se zabývá autorským stylem Ali Smithové v románu *Hotel svět* a překladem jeho specifických rysů do češtiny, přičemž cílem práce je poukázat na vhodná překladatelská řešení, která respektují jak autorský styl, tak úzus CJ. Tato práce si samozřejmě neklade za cíl stanovit přesná pravidla jak překládat autorský styl, neboť to ani není možné. Vždyť jednotlivé autorské styly užívají různých jazykových prostředků a tím se od sebe více či méně odlišují, a to i v rámci jednoho jazyka. Jednotný návod na překlad autorského stylu tudíž pochopitelně neexistuje. Co ale možné je a co je zároveň záměrem této práce, je na základě analýzy specifických prostředků daného autorského stylu a jejich srovnáním s prostředky užitými v CT poukázat na možná řešení daných charakteristických rysů autorského stylu a vyzdvihnout ta z nich, která jednak zachovávají jedinečnost a originalitu autorského stylu Ali Smithové a jednak v češtině působí přirozeně. Analýza dobrého překladu autorského stylu je totiž přínosná nejen pro literární překladatele daného autora nebo autorů, kteří využívají stejných jazykových prostředků, ale i pro studenty translatologie, kteří se mohou konkrétními překladatelskými řešeními inspirovat i ve svých vlastních literárních překladech. Knittlová k tomu zaujímá následující stanovisko: „Translatologie není preskriptivní disciplína, spíše vycházíme z empirických poznatků vycházejících z analýzy dobrých publikovaných překladů, kde samozřejmě hraje svou roli kreativita a stylistické nadání překladatelských subjektů, a všímáme si typů a frekvence často vynalézavých řešení.“<sup>1</sup> A tudíž analýzy dobrých překladů mohou všeobecně přispívat ke zlepšení kvality literárních překladů.

Pro překladatelskou analýzu autorského stylu byl vybrán román *Hotel svět* (2001) současné skotské spisovatelky Ali Smithové a jeho český překlad Petry Kůsové z roku 2007, a to z několika důvodů. Zaprvé je tento román z překladatelského hlediska velmi zajímavý, neboť se v něm objevují rozmanité jazykové prostředky, jež jsou silně zakotveny ve VJ, jako například slovní hříčky, aliterace či rýmy, při jejichž překladu pak samozřejmě nepostačí znalost

---

<sup>1</sup> KNITTLOVÁ, Dagmar a kol. *Překlad a překládání*. Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého, 2010, s. 124.

systémových rozdílů mezi angličtinou a češtinou, ale je zapotřebí i překladatelská tvořivost, vynalézavost a jazykový cit. Zadruhé získala Ali Smithová za román *Hotel svět* několik literárních ocenění, a to v roce 2001 cenu Scottish Arts Council Book Award, v roce 2002 literární ceny Encore Award a Scottish Arts Council Book of the Year Award a román byl rovněž navržen na další dvě ceny Orange Prize a Booker Prize. A v neposlední řadě autorkou a jejím autorským stylem se až několik drobných výjimek nikdo ve větší míře nezabýval, přičemž vybraný román a jeho specifické rysy ještě nebyly z pohledu překladatele podrobně analyzovány.

Tato diplomová práce je rozdělena do několika částí. V teoretické části bude na základě poznatků o autorském stylu získaných z odborné translatologické literatury nejprve obecně popsána problematika překladu autorského stylu do češtiny a poté se budou následující kapitoly věnovat jednotlivým jazykovým prostředkům příznačným pro autorský styl Ali Smithové a jejich překladu do češtiny. Hlavními zdroji budou především čeští teoretici překladu Jiří Levý, Dagmar Knittlová, Zlata Kufnerová, Milan Hrdlička a Olga Krijtová. Ze zahraniční literatury pak bude čerpáno z děl Susan Bassnettové, Christiane Nordové, Clifforda E. Landerse, Petera Newmarka a Petera Verdonka. Teoretická část bude zahrnovat i kapitolu věnovanou osobnosti autorky, jejímu životu a literární tvorbě a kapitolu zaměřenou na obecnou jazykovou charakteristiku románu *Hotel svět* založenou především na českých a zahraničních recenzích. V praktické části diplomové práce pak budou jednotlivé specifické prostředky autorského stylu Ali Smithové na názorných příkladech podrobně analyzovány a srovnávány s jejich protějšky v CT. Charakteristické rysy autorského stylu Ali Smithové přitom budou pro analýzu vybírány na základě jejich frekvence výskytu v románu *Hotel svět*. Komentována bude i adekvátnost překladu v závislosti na funkci, kterou daný specifický prostředek plní ve VT. V závěru diplomové práce pak budou shrnuty poznatky vyplývající z překladatelské analýzy autorského stylu Ali Smithové a celkový přínos práce, přičemž budou zdůrazněna zjištěná adekvátní překladatelská řešení daných specifických prostředků užitých ve VT.



## 2. Obecně k překladu autorského stylu v literárním díle

Tato kapitola se zaměří na překlad autorského stylu v literárním díle z obecného hlediska. Důležitou roli autorského stylu v literárním překladu totiž není radno podceňovat. Už Mathesius uvádí, že by překladatel měl „překládat ducha díla, ne literu, ne slova a věty, ale myšlenky a city.“<sup>2</sup> Jak ale překládat myšlenky a city původního autora? A je něco takového vůbec možné? Na druhou otázku lze odpovědět ano nebo přinejmenším do jisté míry. Předpokládáme-li, že autor VT na základě svých rozhodnutí a svých osobních preferencí volí jednotlivé jazykové prostředky, které poté utváří jeho autorský styl. Tyto prostředky plní ve VT určitou funkci a mají určitým způsobem zapůsobit na výchozího čtenáře, a tudíž by měly být adekvátně převedeny i do CT, aby bylo stejného účinku dosaženo i u cílového čtenáře. K tomu Knittlová radí: „Překladatel musí volit vyjadřovací prostředky nikoli stejné, ale takové, které mají stejnou funkci jako prostředky jazyka výchozího.“<sup>3</sup> Z čehož vyplývá, že pro překlad autorského stylu je nezbytné nejen rozpoznat jeho charakteristické rysy, ale i funkci těchto rysů ve VT a poté zvolit takové jazykové prostředky CJ, které plní stejnou funkci jako jejich protějšky ve VT. Překlad autorského stylu nicméně znesnadňuje už pouhá skutečnost, na niž upozorňuje Levý, a to že při něm dochází k převodu myšlenek do zcela jiného jazyka, než ve kterém původně vznikly.<sup>4</sup> Vycházíme však z toho, že překlad autorského stylu, tedy myšlenek autora, jež se odráží v jeho jazykových prostředcích, možný je – jinak by totiž literární překlad jako takový vlastně ani nemohl existovat.

Adekvátní překlad specifických rysů autorského stylu je tudíž základním předpokladem pro převedení estetické funkce literárního díla do CJ, neboť autorský styl v sobě zahrnuje jednotlivé prvky příznačné pro daného autora a jejich nerespektování by vedlo k ochuzení jak CT, tak následně cílového čtenáře. Knittlová autorský styl charakterizuje jako „způsob cílevědomého výběru, zákonitého uspořádání a využití jazykových prostředků se zřetelem k situaci,

---

<sup>2</sup> MATHESIUS, Bohumil. *Překladatelství – umění a technika*. In: *Antologie teorie uměleckého překladu: Výběr z prací českých a slovenských autorů*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2004, s. 218.

<sup>3</sup> KNITTOVÁ 2010, s. 134.

<sup>4</sup> LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 4. upravené vydání. Praha: Apostrof, 2012, s. 70.

funkci, záměru autora a k obsahovým složkám projevu.“<sup>5</sup> Téhož názoru je i Verdonk. Podle něj je autorský styl osobitým užitím jazyka, kterým autor sleduje určitý záměr, a snaží se tak dosáhnout určitého účinku.<sup>6</sup> K překladu autorského stylu v literárních dílech a vystižení jak smyslu, tak daného stylu VT pak Čechová zmiňuje, že CT „tlumočí nejen obsah, ale i zobrazenou komunikační situaci, způsob aktualizace výrazu volbou obrazných pojmenování i příznakových slov a tvarů.“<sup>7</sup> Stejného názoru je i Landers, který je přesvědčen, že překladatel netlumočí pouze to, co autor VT napsal, ale i to, co tím myslel.<sup>8</sup> Z čehož vyplývá, že je v CJ nutné zachovat nejen obsah VT, ale i výrazové prostředky, kterými je tento obsah vyjádřen. Výběr jazykových prostředků a jejich užití ve VT by tedy překladatel měl respektovat a pomocí prostředků CJ zachovat stejný záměr autora i v CT. S tím souhlasí i Hrdlička, který upozorňuje, jak je při překládání důležité zachovat autorský styl vzhledem k jeho roli v uměleckém textu: „Zdařilá reprodukce stylistických kvalit originálu je pro dosažení adekvátního překladu velmi důležitá. Na rovině stylu totiž dochází k průniku myšlenkových, estetických a jazykových hodnot díla, styl je tedy jakýmsi jednotícím, integrujícím článkem.“<sup>9</sup> Zachycení osobitého stylu autora a převedení všech jeho příznačných rysů, které se ve VT vyskytují, do CT patří tedy k zásadním úkolům překladatele literárních děl. K tomuto požadavku se vyjadřuje i Kufnerová, která uvádí, že by překladatel měl dodržet „specifické stylistické rysy díla, respektovat maximum momentů, které dílo ozvláštňují a jsou vzhledem k autorovu záměru funkční.“<sup>10</sup> Stejného názoru je i Knittlová, která tvrdí: „Umělecký překlad by v žádném případě neměl jakoukoliv stylistickou příznakovou či neobvyklé zabarvení výchozího textu neutralizovat.“<sup>11</sup> A dále Knittlová dodává: „Všechny tvůrčí aspekty originálu umělecké literatury musí být převedeny i do cílového jazyka.“<sup>12</sup> I Krijtová upozorňuje, že „u překladu nejde přece tolik o slova, jde hlavně o styl celého díla.“<sup>13</sup> Ze všech těchto názorů je tedy zřejmé, že by překladatel měl vystihnout

---

<sup>5</sup> KNITTLOVÁ 2010, s. 135.

<sup>6</sup> VERDONK, Peter. *Stylistics*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 5.

<sup>7</sup> ČECHOVÁ, Marie. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003, s. 286.

<sup>8</sup> LANDERS, Clifford E. *Literary translation: a practical guide*. New Jersey: City University, 2001, s. 55.

<sup>9</sup> HRDLIČKA, Milan. *Překladatelské miniatury*. Praha: Karlova Univerzita, 1995, s. 21.

<sup>10</sup> KUFNEROVÁ, Zlata a kol. *Překládání a čeština*. Jihočany: H&H, 1994, s. 43.

<sup>11</sup> KNITTLOVÁ 2010, s. 26.

<sup>12</sup> KNITTLOVÁ 2010, s. 32.

<sup>13</sup> KRIJTOVÁ, Olga. *Pozvání k překladatelské praxi: Kapitoly o překládání beletrie*. Praha: Univerzita Karlova, 1996, s. 16.

všechny charakteristické prvky VT, aby cílového čtenáře neochudil o specifický styl daného autora.

Tento nárok na překlad VT je však do jisté míry nemožný, jak tvrdí Levý: „Zachování stylu je požadavek velmi problematický a v plné míře ne zcela uskutečnitelný.“<sup>14</sup> Hrdlička pak uvádí důvody, proč je překlad autorského stylu tak obtížný: „Projevuje se zde totiž zdvojení stylových faktorů: tvůrčí individuality, stylové normy dvou jazyků, dvou poetik, dvojího prostředí, často i dvou dob atd.“<sup>15</sup> Stejně stanovisko zaujímá i Nordová, která se zaměřuje především na cílového čtenáře a zmiňuje jeho odlišné kulturní prostředí, znalosti, zkušenosti, ale i očekávání od literárního díla. Podle Nordové všechny tyto faktory překlad jednoznačně dále komplikují a překladatel je musí vzít v potaz.<sup>16</sup> Překlad autorského stylu tedy znesnadňují nejen rozdílné stylistické normy VJ a CJ, rozdílnost kultur a prostředí, odlišné znalosti a zkušenosti výchozího a cílového čtenáře, ale i tvůrčí aspekt autorského stylu ve VT, který je dán jednak samotnou osobností autora a jeho jazykově tvořivými schopnosti, jednak jeho vzděláním, kulturou a prostředím, ve kterém daný VT vytvořil. Z toho vyplývá, že ne vždy lze převést všechny aspekty autorského stylu i do CJ a cílové kultury, a zprostředkovat je tak i cílovému čtenáři. K této problematice se Levý vyjadřuje slovy: „Jsou překladatelské situace, které nedovolí vystihnout všechny hodnoty předlohy. Překladatel se pak musí rozhodnout, které kvality díla jsou nejdůležitější a které je nejspíše možno oželeť. Součástí problematiky překladatelské pravdivosti je poznání poměrné důležitosti hodnot v díle.“<sup>17</sup> Překladatel tedy musí být schopný rozpoznat nejdůležitější rysy autorského stylu a ty pak zachovat i v CT. V tom mu však často brání normy CJ. Z tohoto důvodu se překladatel musí vždy rozhodnout, zda v CT upřednostní autorský styl a specifické vyjadřování daného autora nebo konvence CJ. V podstatě však musí v CT zohlednit obojí, tedy najít taková kompromisní řešení, která respektují jak autorský styl, tak uzuální a přirozené vyjadřování v CJ. Kufnerová tento vyvážený vztah překladatele a autora definuje slovy: „Překladatel přejímá do cílového jazyka z osobitých prostředků autorova stylu prvky organicky a funkčně

---

<sup>14</sup> LEVÝ 2012, s. 83.

<sup>15</sup>HRDLIČKA, Milan st. *Slovo o stylu a překladu*. In: *15 x o překladu*. Praha – Bratislava: JTP, 1999, s. 28.

<sup>16</sup> NORD Christiane. *Translating as a purposeful activity: functionalist approaches explained*. Manchester: St. Jerome Publishing, 2001, s. 35.

<sup>17</sup>LEVÝ 2012, s. 118.

přijatelné, ústrojné, přičemž sám se pokouší vytvořit ekvivalenty prvků nepojatelných a uplatňuje je tak, aby celek působil jednotně a organicky, jako by byl textem původním.<sup>18</sup> Knittlová pak upozorňuje hlavně na správnou volbu jazykových prostředků v CT, které jsou v souladu s autorským stylem: „Při volbě výrazových prostředků i při stylistickém hodnocení jejich funkce je třeba vycházet z pochopení celkového stylu díla a jednotlivé stylistické problémy na základě toho řešit.“<sup>19</sup> Je tedy zřejmé, že prostředky autorského stylu, které nelze převést do CJ, je nutné kompenzovat prostředky jinými, které však nenaruší kompaktnost autorského stylu a mají stejnou funkci jako jejich protějšky ve VT. CT je poté podle Hrdličky „nezkresleným přenesením hodnot původního díla do nového komunikačního kontextu,<sup>20</sup> a i když tedy nezachovává všechny jednotlivé rysy autorského stylu, působí kompaktně a zachovává osobitost autorského stylu jako celku.

Podle Hrdličky je jedním ze základních požadavků na překlad autorského stylu v literárním díle ztotožnění se „s rukopisem autora.“<sup>21</sup> Podle Hrdličky však nejde pouze o překlenutí systémových rozdílů dvou jazyků a jejich zvyklostí, ale především „o kulturní transfer v tom nejširším slova smyslu.“<sup>22</sup> Hrdlička přitom upozorňuje na možné nebezpečí: „Každý překladatel vnáší do textu a stylu originálu i svoje pojetí, svůj styl.“<sup>23</sup> Před takovým přístupem k překladu však Hrdlička varuje a dále zmiňuje, že jakákoliv neoprávněná změna v CT „stírá autorův rukopis.“<sup>24</sup> Stejného názoru je i Levý: „Je obecně známo, že překladatelé mají sklon k tomu, odnímat překládanému dílu některé osobní rysy autorovy a vtiskovat mu rysy vlastní osobnosti.“<sup>25</sup> Takový přístup k VT je však nepřijatelný, neboť nedochází k překladu, ale k tvorbě vlastního díla. Před tím varuje i Bassnettová, která uvádí, že překladatelé příliš usilují o vytvoření CT, který je pro cílového čtenáře srozumitelný a přirozený, ale neuvědomují si, že ty netradiční jednotlivé prvky VT, které pozměňují a přizpůsobují normám CJ, jsou často

---

<sup>18</sup> KUFNEROVÁ, Zlata a kol. *Čtení o překládání*. Jihočany: H&H, 2009, s. 66.

<sup>19</sup> KNITTLOVÁ 2010, s. 97.

<sup>20</sup> HRDLIČKA, Milan. *Literární překlad a komunikace*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 1997, s. 17.

<sup>21</sup> HRDLIČKA, Milan st. *Slovo o stylu a překladu*. In: *15 x o překladu*. Praha – Bratislava: JTP, 1999, s. 29.

<sup>22</sup> Tamtéž.

<sup>23</sup> Tamtéž.

<sup>24</sup> HRDLIČKA 1999, s. 28.

<sup>25</sup> LEVÝ 2012, s. 196.

součástí autorského stylu.<sup>26</sup> Překladatel tedy sice může do CT zasáhnout, a často na základě přirozeného vyjadřování v CJ a jeho norem zasáhnout musí, ale v žádném případě se nesmí jednat o zásahy svévolné a každá změna musí mít své opodstatnění ve VT. Pokud jej nemá, jedná se o nerespektování autorského stylu a jeho neadekvátní převedení do CJ.

Překlad autorského stylu však komplikuje i jeho svázanost s VJ, na kterou upozorňuje Hrdlička: „Styl je do značné míry vázán na vlastnosti jazyka a muselo by to vést k násilnostem, kdyby měl překladatel napodobovat styl originálu za každou cenu.“<sup>27</sup> Je samozřejmé, že autor ve VT využívá možností VJ, které CJ mít nemusí. V takových případech překladatel musí volit kompenzaci a snažit se specifické prvky autorského stylu alespoň nějak nahradit a dosáhnout tak stejného účinku i v CT. K této problematice Knittlová uvádí, že je především nutné, aby prostředky užití v CT zachovávaly stejnou funkci jako jejich protějšky ve VT, „a to pokud možno po všech stránkách, tedy nejen významové, věcné (denotační, referenční), ale i konotační (expresivní, asociační) a pragmatické.“<sup>28</sup> CT tedy musí být adekvátní pro stránce významové, stylistické a musí brát v potaz i rozdílnost kultur, přičemž je rovněž důležité, aby prostředky CJ měly stejnou funkci, a tudíž stejný účinek jako prostředky VJ a zároveň respektovaly autorský styl a všechna jeho specifika.

Ze všech těchto názorů na autorský styl a jeho roli v literárním díle je patrné, že jeho adekvátní překlad je pro zachování stejné estetické funkce umělecké literatury nutný, ale ne vždy v plné míře dosažitelný. Neboť překlad autorského stylu značně znesnadňuje několik faktorů, a to nejen rozdílnost jazyků, kultur a čtenářů, ale i samotná osobnost autora a překladatele, kteří text vytváří či překládají na základě svých znalostí, zkušeností, vědomostí a často i osobních preferencí. Cílem každého překladatele literárního díla by však mělo být adekvátní převedení autorské stylu, neboť ten je jeho nedílnou součástí.

---

<sup>26</sup>BASSNETT, Susan. *Translation Studies*. 2. vydání. London: Routledge, 1991, s. 115.

<sup>27</sup>HRDLIČKA, Milan. *Translatologický slovník: Výběr z českých a slovenských prací z teorie překladau*. Praha a Bratislava: JTP, 1998, s. 75.

<sup>28</sup>KNITTLOVÁ 2010, s. 7.

### 3. Osobnost autorky a autorský styl

Tato kapitola se bude věnovat osobnosti autorky, tedy životu a literární tvorbě Ali Smithové, neboť samotná osobnost autorky společně se vzděláním a společensko-kulturním prostředím, ve kterém se pohybuje, ovlivňuje jak její literární dílo a témata, kterými se zabývá, tak samozřejmě i její specifické vyjadřování a výběr jazykových prostředků, které pak utváří její autorský styl. K této problematice Bečka uvádí: „Autor není v užití výrazových prostředků zcela volný, je usměrňován, omezován a nejednou i přímo determinován nejen vlivy vnějšími (samým jazykem a působením prostředí a také společenským úkolem projevu), nýbrž i sám sebou, totiž svým temperamentem a svými vlohami.“<sup>29</sup> Pozornost bude tedy v první řadě zaměřena na Ali Smithovou a poté i na obecnou charakteristiku jazykových prostředků příznačných pro její autorský styl, které se objevují v románu *Hotel svět*. Ty pak budou podrobněji popsány v praktické části diplomové práce, kde budou srovnávány i s jejich protějšky v CT.

#### 3.1 Ali Smithová

Ali Smithová je současnou skotskou spisovatelkou, která se narodila roku 1962 v Inverness a nyní žije v Cambridgi. Studovala v Aberdeenu a v Cambridgi, ale doktorské studium nedokončila. V roce 2004 onemocněla chronickým únavovým syndromem, a musela tedy ze zdravotních důvodů přestat vyučovat na Univerzitě Strathclyde. Od té doby se věnuje jen literární činnosti, přičemž všechny knihy věnuje své životní partnerce Sarah Woodové.<sup>30</sup>

Ali Smithová je autorkou několika románů *Like: A Novel* (1997), *Hotel World* (2001), *The Accidental* (2004), *Girl Meets Boy: The Myth of Iphis* (2007), *There But For The* (2011) a povídkových sbírek *Free Love and Other Stories* (1995), *Other Stories and Other Stories* (1999), *The Whole Story and Other Stories* (2003), *The First Person and Other Stories* (2008), *Artful* (2013). Napsala rovněž divadelní hru *The Seer* (2006) a vydala knihu *The Book Lover* (2008),

---

<sup>29</sup>BEČKA 1992, s. 420.

<sup>30</sup> *Ali Smith* [online]. Goodreads, nedatováno [cit. 21. února 2014]. Dostupné z <[http://www.goodreads.com/author/show/68992.Ali\\_Smith](http://www.goodreads.com/author/show/68992.Ali_Smith)>.

kteřá je její osobní antologií oblíbených literárních děl. Mimo to pravidelně přispívá do časopisů a do novin, například píše články a recenze do deníku *The Scotsman* a do týdeníku *Times Literary Supplement*.<sup>31</sup>

Za svou tvorbu získala Ali Smithová značnou řadu literárních ocenění. Za první knihu, povídkovou sbírku *Free Love and Other Stories*, obdržela v roce 1995 dvě ceny Saltire Society Scottish First Book of the Year Award a Scottish Arts Council Award. V roce 2001 jí byla udělena cena Arts Foundation Award for Short Story Writing. Její druhý román *Hotel World* získal v roce 2001 cenu Scottish Arts Council Book Award a v roce 2002 další dvě literární ocenění Encore Award a Scottish Arts Council Book of the Year Award. Kniha byla rovněž navržena na ceny Orange Prize a Booker Prize. Další román v pořadí *The Accidental* získal v roce 2005 literární ocenění Whitebread Novel Award a ve stejném roce byl navržen i na cenu Man Booker Prize. V následujícím roce byl dále nominován na ceny Scottish Arts Council Book of the Year Award, Orange Prize a James Tait Black Memorial Prize. I její poslední romány byly navrženy na literární ocenění. Román *Girl Meets Boy* v roce 2008 na cenu Clare Maclean Prize a román *There But For The* v roce 2011 na cenu James Tait Black Memorial Prize.<sup>32</sup>

Smithová se ve svých dílech zabývá vážnými tématy, jako jsou smrt, ztráta, vina, zármutek, nemoc, ale i láskou nebo naopak nepochopením mezi lidmi. Pro její tvorbu jsou charakteristické dvojsmysly, vtip a ironie. Zásadní roli v jejích dílech přitom hraje právě jazyk, který slouží nejen k vyjádření různých vtipných narážek, ale i jako prostředek osobitého autorského stylu. Podle Thrustfieldová se příběhy Ali Smithové vyznačují svými otevřenými konci a množstvím podivných náhod a nevyřešených záhad. Celkově pak Thrustfieldová hodnotí dílo Ali Smithové jako zábavnou a příjemnou četbu, která se zabývá citlivými tématy, přičemž často šokuje a nutí k zamyšlení.<sup>33</sup> Tvorba Ali Smithové je rovněž zařazována vedle literárních děl britského prozaika Martina Amise či irského dramatika a prozaika Samuela Becketta.<sup>34</sup>

---

<sup>31</sup> *Ali Smith* [online]. British Council Literature, 2013 [cit. 21. února 2014]. Dostupné z <<http://literature.britishcouncil.org/ali-smith>>.

<sup>32</sup> Tamtéž.

<sup>33</sup> THURSTFIELD, Amanda. *Ali Smith* [online]. British Council Literature, 2013 [cit. 21. února 2014]. Dostupné z <<http://literature.britishcouncil.org/ali-smith>>.

<sup>34</sup> *Hotel World (Smith)* [online]. San Francisco Chronicle, nedatováno [cit. 22. února 2014]. Dostupné z <<http://www.litlovers.com/reading-guides/13-fiction/7924-hotel-world-smith>>.

Sama Ali Smithová ji však navzdory mnohým literárním oceněním popisuje velmi skromně a se sobě vlastním vtipem, když prohlašuje, že jejím jediným cílem je napsat knihu s tak silným příběhem, že ji nedokáže překonat nic, ani kladivo.<sup>35</sup>

### 3.2 Charakteristika románu *Hotel svět* se zaměřením na autorský styl

Autorský styl Ali Smithové se vyznačuje svou specifíčností, která se odráží nejen ve zvoleném románu *Hotel svět*, ale i v jejích dalších literárních dílech. V této kapitole bude stručně nastíněn příběh románu *Hotel svět* a zároveň budou shrnuty charakteristické jazykové prostředky autorského stylu Ali Smithové v něm užití. Možnostem jejich překladu do češtiny se poté bude věnovat následující teoretická kapitola 4 a podrobněji se jimi zabývat až samotná srovnávací analýza VT a CT v praktické části diplomové práce, v níž bude rovněž uveden způsob výběru jednotlivých specifických rysů daného autorského stylu a postup a metody překladatelské analýzy.

Hlavním tématem románu *Hotel svět*, který Thursfieldová na základě jeho formální struktury přirovnává spíše k povídkové tvorbě Ali Smithové,<sup>36</sup> je náhlá smrt mladé nadějně plavkyně Sáry. Přitom se román vyznačuje nepřeborným množstvím slovních hříček. Vážná tematika je tudíž kladena do protikladu s humornými textovými pasážemi. Na experimentování s jazykem upozorňuje především Taylor, který zmiňuje i výskyt rýmů a rýmových ech.<sup>37</sup> Foden zase upozorňuje na časté literární aluze.<sup>38</sup> I když se autorský styl Ali Smithové může na první pohled zdát až příliš strohý, je román *Hotel svět* jedinečným příběhem vyznačujícím se jazykovou tvořivostí, důvtipem a ironií. Zahraniční recenze jej všeobecně hodnotí velmi příznivě, přičemž oceňují především živé obrazné

---

<sup>35</sup> Tamtéž.

<sup>36</sup> THURSFIELD, Amanda. *Ali Smith* [online]. British Council Literature, 2013 [cit. 21. února 2014]. Dostupné z <<http://literature.britishcouncil.org/ali-smith>>.

<sup>37</sup> TAYLOR, Charles. „*Hotel World*“ by *Ali Smith* [online]. The Newark Star-Ledger, 21. 2. 2002 [cit. 28. února 2014]. Dostupné z <[http://www.salon.com/2002/02/21/smith\\_18/](http://www.salon.com/2002/02/21/smith_18/)>.

<sup>38</sup> FODEN, Giles. *Check in, drop out* [online]. The Guardian, 14. 4. 2001 [cit. 28. února 2014]. Dostupné z <<http://www.theguardian.com/books/2001/apr/14/fiction.alismith>>.



vyjadřování a vynalézavou důvtipnost.<sup>39</sup> Nussbaumová pak v první řadě vyzdvihuje autorský styl Ali Smithové, který podle ní okouzluje právě svou skromností.<sup>40</sup>

Příběh románu, který se odehrává v luxusním hotelu Globál a jeho okolí v blíže neurčeném městě na severu Anglie, je rozdělen do pěti částí – pěti příběhů pěti různých žen. Jak uvádí Taylor, ačkoli je každá kapitola věnovaná dané postavě, nakonec se životy všech žen propojí, i když jejich vzájemná setkání jen vyzdvihnou jejich osamocenost a izolovanost od okolního světa.<sup>41</sup> Tři z těchto žen se neznají, dvě jsou sestry, přesto jsou nejen jejich životy a příběhy, ale i některé jejich jazykové prostředky, jimiž jsou v románu charakterizovány, propojeny a často se prolínají.

Hlavní hrdinkou je devatenáctiletá hotelová pokojská Sara Wilbyová (potažmo její duch), která nedávno nešťastně zahynula, když spadla do výtahu používaného k přepravě jídel a nádobí. Její duch však v hotelu přetrvává a usilovně se snaží vzpomenout si jak na osudný pád, tak na názvy různých předmětů či jevů, jež už není schopen pojmenovávat. Z tohoto důvodu se v Sáňině příběhu objevují namísto slov prázdná místa. Její jazyk je jednak jednoduchý a bezprostřední, jednak se v něm vyskytuje bezpočet slovních hříček, aliterací a rýmů. Dále jsou pro její mluvu příznačná hovorová slova, citoslovce a slova vyjadřující kladný citový postoj k rodině. Její vyprávění se rovněž vyznačuje častým opakováním slov.

Další postavou románu je truchlící pubertáčka Klára, která navštěvuje místo smrti své starší sestry, a snaží se tak vyrovnat s její ztrátou. Nejcharakterističtější rysem v jejím vyprávění je užití proudu vědomí, jež, jak uvádí Taylorová, připomíná dílo britské modernistky Virginie Woolfové, a sice román *Vlny*.<sup>42</sup> Tato forma vyprávění slouží k vyjádření vlastních myšlenek, pocitů a informací o sestře, které se Klára snaží čtenářům sdělit. Podle Verdonka se používá právě tehdy, pokud autor nechce vyjádřit myšlenky a pocity postav v

---

<sup>39</sup> *Hotel World (Smith)* [online]. Times (London), nedatováno [cit. 22. února 2014]. Dostupné z <<http://www.litlovers.com/reading-guides/13-fiction/7924-hotel-world-smith>>.

<sup>40</sup> NUSSBAUM, Lisa. *Hotel World (Smith)* [online]. Literary Journal, nedatováno [cit. 22. února 2014]. Dostupné z <<http://www.litlovers.com/reading-guides/13-fiction/7924-hotel-world-smith>>.

<sup>41</sup> TAYLOR, Charles. "Hotel World" by Ali Smith [online]. The Newark Star-Ledger, 21. 2. 2002 [cit. 28. února 2014]. Dostupné z <[http://www.salon.com/2002/02/21/smith\\_18/](http://www.salon.com/2002/02/21/smith_18/)>.

<sup>42</sup> TAYLOR, Catherine. *Hotel World* [online]. Goodreads, nedatováno [cit. 21. února 2014]. Dostupné z <[http://www.goodreads.com/book/show/123036.Hotel\\_World](http://www.goodreads.com/book/show/123036.Hotel_World)>.

dialozích či dlouhých popisných pasáží. Kromě toho se podle něj celé vyprávění užitím přítomného času prostého dramatizuje.<sup>43</sup> Klářin vnitřní monolog, který je bezprostřední, přímočarý a spontánní, částečně budí dojem útržkovitého až chaotického mluveného projevu. Čmerjková se k této problematice vyjadřuje slovy: „Funkcí mluvnosti je reagovat na daný stimul dynamicky, tj. způsobem pohotovým bezprostředním, vyjadřujícím nejen prostě sdělovací, ale i emocionální hledisko reagujícího jazykového uživatele.“<sup>44</sup> V Klářině případě je stylizace mluveného jazyka a slangu mládeže prosycena hovorovými výrazy a vulgarismy, slovy citově zabarvenými, hodnotícími výrazy, idiomatickými spojeními a frazeologismy, přičemž se v ní objevují i vycpávková a kontaktní slova a rovněž intenzifikační opakování. Mimo to jsou jednotlivé věty od sebe odděleny pouze spojovacím znakem & či mezerami, jako je tomu u novinových titulků, které jsou do vyprávění začleněny. Podle Hoffmanové toto stereotypní propojování syntaktických jednotek vyjadřující sled událostí patří mezi prostředky, které stylizují mluvený projev.<sup>45</sup> V příběhu Kláry tudíž hraje velkou roli i grafická stránka textu, tedy záměrné odstranění interpunkce a propojování vět spolu zdánlivě nesouvisejících jediným spojovacím výrazem.

Třetí postavou je žebračka Else takřka umírající na ulici na tuberkulózu, která se potuluje právě před hotelem Globál. Ačkoli Else používá krátké věty, v nichž vynechává písmena – nejčastěji samohlásky – pamatuje si verše básníků i pravidla zimních útlků. V jejím příběhu se tedy vyskytují aluze na různá básnická díla, ale i slovní hříčky, hovorový jazyk, vulgarismy, opakování výrazů a slova citově zabarvená. Pro její vyprávění jsou charakteristické i grafické prostředky, jako je tučné písmo, velká písmena či kurzíva, jež pak mají v textu různé funkce.

Další ženou je Lise pracující jako recepční v hotelu Globál, která zatím netuší, že ji o několik měsíců později upoutá na lůžko záhadná nemoc. I v jejím vyprávění se vyskytují slovní hříčky, opakování slov, aluze na básnická díla i úryvky z písní a televizních reklam. Dále jsou v něm užity podobné grafické prostředky jako ve vyprávění Elsy.

---

<sup>43</sup> VERDONK 2002, s. 51.

<sup>44</sup> ČMERJKOVÁ 2011, s. 33.

<sup>45</sup> HOFFMANOVÁ 2011, s. 155.

Poslední postavou románu je novinářka Penny, která do hotelu Globál přijela, aby o něm napsala recenzi. I její příběh se vyznačuje výskytem slovních hříček, hovorového jazyka, opakování výrazů, užitím slov citově zabarvených a již zmiňovaných grafických prostředků.

Jedné noci se všechny tyto ženy sejdou právě v hotelu Globál, v němž se protnou jejich velmi rozdílné osudy. Z výše uvedených jazykových charakteristik jejich vyprávění je však patrné, že se prolínají nejen jejich příběhy, ale i jazykové prostředky, které používají. Přesto je však nutné si uvědomit, že dané postavy se svým vyjadřováním i odlišují, neboť jejich jazykové prostředky podstatnou měrou charakterizují jejich osobnost a sociální zázemí. Jak je rozdílné vyjadřování jednotlivých postav v románu a následné převedení těchto odlišností do češtiny důležité, si uvědomuje i Nagy, který ve své recenzi českého překladu Petry Kúsové uvádí: „V *Hotelu svět* se setkává na jednu noc několik postav z různých společenských vrstev, s různým kulturním pozadím a právě to, jakým způsobem mluví, je charakterizuje.“<sup>46</sup> Je tedy zřejmé, že jazykové prostředky jednotlivých postav mají v románu důležitou roli, a je proto nezbytné je adekvátně převést i do CJ.

---

<sup>46</sup> NAGY, Ladislav. *Případ Ali Smithová* [online]. Reflex, 2. 8. 2007 [cit. 21. února 2014]. Dostupné z < <http://www.argo.cz/knihy/130383/hotel-svet/>>.

## 4. Překlad charakteristických rysů autorského stylu Ali Smithové v románu *Hotel svět*

Tato kapitola se bude z teoretického hlediska na základě odborné translatologické literatury zabývat možnostmi překladu jednotlivých charakteristických rysů autorského stylu Ali Smithové do češtiny. Tyto rysy jsou přitom specifické nejen pro zvolený román *Hotel svět*, ale i pro její další literární díla.

### 4.1 Překlad slovních hříček, aliterací a rýmů

Tato kapitola se bude věnovat možnostem překladu slovních hříček, aliterací a rýmů. Slovní hříčky se v románu *Hotel svět* vyskytují samostatně i v kombinaci s aliterací a rýmy. Dokreslují přitom celkovou atmosféru románu, v němž jsou do protikladu stavěna vážná témata – smrt, nemoc, osamělost – a jejich hravé ztvárnění prostřednictvím jazyka, tedy slovních hříček. Jejich překlad však patří mezi nejobtížnější, protože vyžaduje jazykovou tvořivost a tvůrčí a improvizální schopnosti překladatele. Kufnerová k této problematice uvádí: „Slovní hříčky zpravidla lze překládat, ale překladatel obvykle musí zvolit kompromis: zachová slovní hříčku, i když ji třeba trochu pozmění – místo aliterace např. využije rýmu.“<sup>47</sup> A dále Kufnerová podotýká, že jejich převedení do CJ znesnadňuje jejich závislost na vlastnostech VJ: „Slovní hříčky mohou být ve východiskovém jazyce založeny na homonymii, polysémii či synonymii takového druhu, že k nim nelze v češtině nalézt protějšky s odpovídající strukturací.“<sup>48</sup> V zásadě však překlad slovních hříček možný je, ačkoli s pomocí jiných jazykových prostředků než jakých bylo užito ve VT.

Při překládání je nutné si uvědomit, že slovní hříčky patří k prostředkům jazykové komiky. Newmark uvádí, že pokud slovní hříčka slouží pouze k vyvolání komického efektu, lze ji kompenzovat jinou slovní hříčkou s

---

<sup>47</sup> KUFNEROVÁ 1994, s. 119.

<sup>48</sup> KUFNEROVÁ 1994, s. 159.

podobným významem.<sup>49</sup> Dále však Newmark upozorňuje na skutečnost, kdy je význam slov ve slovní hříčce důležitější než jazyková komika. V takovém případě radí tento význam zachovat.<sup>50</sup> Překladel tedy musí vždy brát v potaz funkci, kterou daná slovní hříčka v daném textu plní, a na základě toho se rozhodnout, zda je její převedení do CJ nutné nebo ne. Zda je důležitější zachovat komický efekt nebo přesný význam slov. Lze však předpokládat, že ve většině případů je hra se slovy záměrná, a proto musí být vtipný účinek převeden i do CJ.

Je tedy zřejmé, že slovní hříčky nelze překládat doslova a často ani na totožném místě v textu, neboť co funguje v jednom jazyce, nemusí nutně fungovat v druhém. To tvrdí i Kufnerová: „Řešení slovních hříček substitucí bývá spojováno s kompenzací, tj. jejich realizací na jiném místě, není-li její původní místo v originálním textu pro překladové řešení vhodné.“<sup>51</sup> Stejného názoru je i Hrdlička, který však dále upozorňuje, že ne vždy se musí nutně jednat o slovní hříčku: „Nelze každé náhodné souznění slov považovat za slovní hříčku.“<sup>52</sup> Levý naopak varuje před vytvářením vlastních slovních hříček, které ve VT nemají opodstatnění: „Opatrně je již nutno postupovat tam, kde např. místo slovní hříčky originálu chce překladatel na jiném místě vsunout hříčku svou.“<sup>53</sup> Dále však Levý dodává: „Kompenzace v jednotlivostech je nutná, ale je třeba pečlivě dbát, aby výsledná hodnota celku zůstala zachována.“<sup>54</sup> Překladatel tedy běžně volí kompenzaci a slovní hříčku překládá buď na stejném místě, nebo častěji na místě jiném než ve VT. Vždy by ale měl volit takové jazykové prostředky, kterými dosáhne stejného účinku u cílového čtenáře, jako bylo dosaženo u výchozího čtenáře, a mít neustále na paměti, že slovními hříčkami v CT pouze kompenzuje slovní hříčky ve VT, a je tedy nezbytné, aby jejich počet v CT nepřevyšoval ten ve VT.

Kufnerová k překladu slovních hříček v literárních dílech v zásadě radí: „Při řešení takových situací sotva pomůže teorie, překladatel se musí spoléhat jedině na vlastní tvořivost a vynalézavost.“<sup>55</sup> Nelze tedy stanovit jasná pravidla pro jejich překládání, neboť zda bude daná slovní hříčka převedena i do CJ se

---

<sup>49</sup> NEWMARK, Peter. *A textbook of translation*. New York: Prentice-Hall, 1988, s. 217.

<sup>50</sup> NEWMARK 1988, s. 217.

<sup>51</sup> KUFNEROVÁ 2009, s. 77.

<sup>52</sup> HRDLIČKA 1998, s. 15.

<sup>53</sup> LEVÝ 2012, s. 121.

<sup>54</sup> LEVÝ 2012, s. 122.

<sup>55</sup> KUFNEROVÁ 1994, s. 160.

stejným komickým efektem, jaký měla ve VT, závisí na mnoha faktorech, a to jak na možnostech češtiny v daném kontextu, tak na tvůrčích schopnostech překladatele a v neposlední řadě i na samotném čtenáři CT.

Dalším z jazykových prostředků, které jsou charakteristické pro autorský styl Ali Smithové, jsou aliterace a rýmy. Tyto dva prostředky se často vyskytují společně, přičemž účinek aliterace je zvyšován užitím rýmujících se slov. Bečka charakterizuje funkci aliterace v uměleckém textu slovy: „Úkolem aliterace je těsněji semknout věty k sobě a posílit takto jejich skladební i významový vztah.“<sup>56</sup> Je tedy zřejmé, že její převedení je nezbytné pro zachování stejného účinku i v CT. K překladu aliterace Kufnerová radí: „Jednotlivé, textově izolované eufonické kreace – nejčastěji aliterace – překladatel buď tlumočí podle možností češtiny na témže místě, nebo kompenzuje nerealizované prvky tam, kde je čeština nabízí.“<sup>57</sup> Jedná se tedy o stejnou strategii jako při překladu slovních hříček. Kufnerová dále upozorňuje, že v některých případech lze aliteraci zachovat „nejen na původním místě, ale i v původní zvukové podobě,“<sup>58</sup> ale takové případy jsou značně ojedinělé. Co se týká překladu rýmů má syntetická čeština na rozdíl od analytické angličtiny podle Pechara více možností, „neboť tvaroslovné obměny slov značně rozmnožují počet možných rýmů.“<sup>59</sup> Je ale zřejmé, že překlad aliterací a rýmů je podobně jako překlad slovních hříček závislý jak na daném kontextu, tak na kreativitě překladatele.

---

<sup>56</sup> BEČKA, Josef V. *Česká stylistika*. Praha: Academia, 1992, s. 215.

<sup>57</sup> KUFNEROVÁ 2009, s. 130.

<sup>58</sup> Tamtéž.

<sup>59</sup> PECHAR, Jiří. *Interpretace a analýza literárního díla*. Praha: Filozofický ústav AV ČR, 2002, s. 211.

#### 4.1.1 Překlad jazykových prostředků v reklamních textech

Tato podkapitole se bude krátce zabývat překladem jazykových prostředků, které se vyskytují v ukázkách z televizních reklam v románu *Hotel svět*. Co se týče reklam, je jejich jazyk podle Knittlové „silně metaforický, časté jsou slovní hříčky a různé zvláštnosti hláskové (aliterace), rytmické, syntaktické, lexikální i frazeologické.“<sup>60</sup> Při překládání reklamních sloganů je tedy nezbytné vzít v potaz jazykové prostředky CJ, které se v reklamách obvykle používají. CT by tudíž měl být idiomatický a dodržovat jak apelativní funkci VT, tak jeho tvořivý aspekt. Na toto upozorňuje i Jettmarová, která tvrdí, že „při překladu je především důležité přirozené vyjadřování v cílovém jazyce a respektování sociokulturních rozdílů.“<sup>61</sup> Slogan tedy musí i v cílové kultuře působit věrohodně a běžně. K dalším charakteristickým rysům reklamy podle Čechové patří „snaha o bezprostřednost a působivost, o záměrnou stylizaci přímého kontaktu s adresáty, o ovlivnění myšlení a citu adresátů a o snadnou zapamatovatelnost a kreativitu vyjádření.“<sup>62</sup> Zdařilé reklamy tedy obsahují i pointu. Dále Čechová uvádí, že jejich přesvědčovací funkce a manipulativní charakter jsou často zvyšovány krátkými a někdy i rýmovanými výpověďmi. Ty totiž přispívají k jejich zapamatovatelnosti.<sup>63</sup> Knittlová pak zmiňuje, že se v reklamních textech běžně používá přítomný čas, kterým se vyjadřuje „nadčasovost, univerzální platnost“<sup>64</sup>. A dále upozorňuje i na užití „hodnotících adjektiv“<sup>65</sup> a „význačnosti mnoha anglických slov“<sup>66</sup>. Z těchto všech typických rysů reklamních textů je tedy patrné, jak důležitá je volba jednotlivých jazykových prostředků, aby byl apelativní účinek reklamy zachován i v CJ.

---

<sup>60</sup> KNITTLOVÁ, Dagmar. *Funkční styly v angličtině a češtině*. Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého, 1977, s. 90.

<sup>61</sup> JETTMAROVÁ, Zuzana. *Determinující faktory překladatelské strategie/normy v reklamním žánru*. In: *15 x o překladu*. Praha – Bratislava: JTP, 1999, s. 43.

<sup>62</sup> ČECHOVÁ 2003, s. 237.

<sup>63</sup> ČECHOVÁ 2003, s. 240.

<sup>64</sup> KNITTLOVÁ 2010, s. 186.

<sup>65</sup> KNITTLOVÁ 2010, s. 187.

<sup>66</sup> Tamtéž.

#### 4.1.2 Překlad jazykových prostředků v básnických textech

Tato podkapitole se bude krátce věnovat překladu jazykových prostředků, které se objevují v úryvcích z básní a písní v románu *Hotel svět*. V souvislosti s překladem básnického jazyka uvádí Hrdlička následující problémy: „Vystižení smyslu, tvaru i stylu zároveň se kladou ve veršované poezii značné překážky: více než jinde tu bývá určitá jednotka zapojena do výstavby celku jak svou stránkou významovou (obsahovou), tak i výrazovou (formální).“<sup>67</sup> Stejného názoru je i Kufnerová, která tvrdí, že „veršované útvary jsou daleko více vázány na zvláštnosti jednotlivých jazyků, takže lze předpokládat široké využití substitucí všeho druhu.“<sup>68</sup> Lze tudíž odvodit, že překlad básnických textů patří mezi nejnáročnější a překladatel je nucen využívat různých substitucí, aby dosáhl stejného účinku i v CJ. Vždy se však snaží najít taková překladatelská řešení, které odpovídají VT jak po stránce významové, tak po stránce formální, tedy výrazové či zvukové. Ačkoli je zřejmé, že dosáhnout obojího je v mnohých případech takřka nemožné. Poté záleží pouze na překladateli, kterému z aspektů VT dá přednost a zachová jej i v CT.

#### 4.2 Překlad hovorového jazyka, slangu a vulgarismů

Tato kapitola se zaměří na další rys autorského stylu Ali Smithové, a to na překlad hovorového jazyka, slangu a vulgarismů a na užití obecné češtiny v CT. Jedním z charakteristických rysů autorského stylu Ali Smithové je totiž hovorovost a stylizace slangu mládeže vyskytující se jednak v dialogích, jednak v předposlední kapitole románu *Hotel svět*, která je vnitřním monologem Kláry, napsaným ve formě proudu vědomí bez jakékoliv interpunkce. Celá tato kapitola je stylizací mluveného bezprostředního spontánního projevu, nasyceného hovorovými výrazy a vulgarismy. Kufnerová upozorňuje na skutečnost, že pokud se v uměleckém textu vyskytuje stylizace, je na překladateli, aby rozpoznal, zda je její výskyt zcela náhodný nebo se jedná o záměr autora. V druhém případě ji pak musí převést i do CJ.<sup>69</sup> Knittlová dále uvádí, že slangová a hovorová slova

---

<sup>67</sup> HRDLIČKA 1998, s. 49.

<sup>68</sup> KUFNEROVÁ 1994, s. 27.

<sup>69</sup> KUFNEROVÁ 1994, s. 73.



v literárních textech „pomáhají vytvářet atmosféru situace nebo charakterizovat postavy.“<sup>70</sup> Knittlová k této problematice doplňuje, že se těmito výrazy „vyjadřuje neformální až důvěrný vztah k předmětu sdělení, k adresátovi, event. i k situaci a uplatňuje se vlastní subjekt.“<sup>71</sup> Jakékoliv prvky hovorovosti ve VT tedy slouží k vyjádření subjektivních názorů a pocitů postav, vztahu mezi jednotlivými postavami nebo jejich postoje k dané situaci, a je proto nutné je zachovat i v CT.

Co se týče překladu stylizace mluveného hovorového jazyka, radí Čmerjková užití obecné češtiny.<sup>72</sup> Stejného názoru je i Kufnerová, která dodává, že stylizovaná obecná čeština je pak „v různé míře nasycená expresivními nespisovnými slovy a frazeologismy“<sup>73</sup>. Při překladu hovorového jazyka ve VT je tudíž nutné využívat prostředky CJ, tedy především obecnou češtinu se všemi jejími nespisovnými tvary a koncovkami. Podle Čmerjkové lze využít krácení vokálů v koncovkách nebo protetické *v*.<sup>74</sup> Hoffmannová dále uvádí, že pro obecnou češtinu jsou rovněž příznačné „diftongizace *y*→*ej* a úžení *é*→*í*“<sup>75</sup>. Dalšími změnami oproti gramatické normě spisovného jazyka českého jsou podle ní „vynechání koncového *-l* v *l*-ovém přičestí sloves, vynechání koncového *i* ve slovesných tvarech 3. osoby plurálu prezenta, vynechání koncového *-e* v první osobě plurálu a frekventovaná koncovka *-ma* v 7. pádu plurálu.“<sup>76</sup> V CJ lze podle Hoffmannové použít i nadměrné užívání osobního zájmena *já* a ukazovacích a neurčitých zájmen.<sup>77</sup> Při překladu je tedy nutné jakékoliv prvky hovorového jazyka a vulgarismy ve VT adekvátně převést i do CJ, neboť tyto nejen stylizují mluvenost, ale slouží i k charakteristice jednotlivých postav a vytvoření určité atmosféry v literárním díle. Z toho vyplývá, že jsou součástí daného autorského stylu a jejich nerespektování by vedlo k ochuzení cílového čtenáře. Dále se podle Čmerjkové „vulgarismy často zbavují své původní reference a fungují především jako signál skupinové příslušnosti.“<sup>78</sup> A tudíž opět slouží k charakteristice daných postav a musí být adekvátně převedeny i do CJ.

---

<sup>70</sup> KNITTLOVÁ 2010, s. 64.

<sup>71</sup> KNITTLOVÁ 2010, s. 96.

<sup>72</sup> ČMERJKOVÁ, Světlá; HOFFMANNOVÁ, Jana. *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia, 2011, s. 46.

<sup>73</sup> KUFNEROVÁ 1994, s. 76.

<sup>74</sup> ČMERJKOVÁ 2011, s. 207.

<sup>75</sup> HOFFMANNOVÁ, Jana; ČMERJKOVÁ, Světlá. *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia, 2011, s. 397.

<sup>76</sup> HOFFMANNOVÁ 2011, s. 399.

<sup>77</sup> Tamtéž.

<sup>78</sup> ČMERJKOVÁ 2011, s. 99.

Co se týče syntaktických prostředků sloužících ke zdůraznění a ke stylizaci hovorovosti, používají se v angličtině, jak uvádí Newmark, příznakové syntaktické konstrukce.<sup>79</sup> Do češtiny jsou pak převáděny prostřednictvím hovorového jazyka, jak zmiňuje Knittlová: „V češtině je vysoká koncentrace hovorových signálů v oblasti morfologické a hláskoslovné, rovina syntaktická se naproti tomu vyznačuje méně pestrým repertoárem modelů.“<sup>80</sup> I když se tedy v češtině syntaktické prostředky k vyjádření hovorovosti spíše neužívají, vždy je nutné jejich výskyt ve VT kompenzovat prostředky jinými v CT. Prostředky českého hovorového jazyka, které slouží ke stylizaci hovorovosti při překladu z angličtiny, shrnuje Čmerjková následovně: „Ráz neformálnosti dodávají projevům nespisovné obecněčeské tvary, hovorová a nespisovná slova, slova expresivní, slangová, vulgarismy, různé módní výrazy, jevy uvolněné syntaktické stavby, kontaktové a výplňkové výrazy.“<sup>81</sup> Je tedy zřejmé, že pro překlad hovorovosti ve VT, která je vyjádřena různě, ať už lexikálně nebo syntakticky, je nutné využít bohatosti CJ a všech jeho prostředků, které plní v CT stejnou funkci jako jejich protějšky ve VT a zachovávají hovorový ráz VT.

### 4.3 Překlad emocijality

Tato kapitola se bude zabývat překladem emocijality, neboť z hlediska respektování autorského stylu Ali Smithové je její adekvátní převedení do CT nezbytné. Slova citově zabarvená totiž vyjadřují vztah hrdinek ke sdělovaným skutečnostem či k adresátům jejich sdělení apod., například ve vyprávění Sáry, která vzpomíná na svou rodinu, či ve vyprávění její sestry Kláry. A proto je nutné si uvědomit rozdíly ve vyjadřování emocijality v angličtině a v češtině. K problematice překladu emocijality se Knittlová vyjadřuje slovy: „Angličtina jako izolační jazyk dává přednost při explicitním vyjadřování emocionálního postoje jiným jazykovým prostředkům než syntetická čeština. Vyjadřuje emocionálnost spíše analyticky, lexikálně, kombinací citově neutrálních lž s výrazy, které slouží převážně jako nositelé citového postoje.“<sup>82</sup> Stejného názoru

---

<sup>79</sup> NEWMARK 1988, s. 125.

<sup>80</sup> KNITTLOVÁ 2010, s. 98.

<sup>81</sup> ČMERJKOVÁ 2011, s. 71.

<sup>82</sup> KNITTLOVÁ 2010, s. 66.

je i Peprník, který uvádí, že angličtina k vyjádření emocionálního postoje využívá spíše premodifikace substantiv prostřednictvím adjektiv než užití derivačních sufixů, jako je tomu v češtině.<sup>83</sup> Kufnerová rozdíl ve vyjadřování emocionality v češtině a v angličtině vysvětluje i „odlišnou kulturní tradicí a společenskými konvencemi.“<sup>84</sup> Pokud však emocionalita v angličtině explicitně vyjádřena není, vyskytují se podle Knittlové v literárních překladech místa, kdy „emocionálně neutrálním výrazům anglickým odpovídají české výrazy citově příznakové ve formě zdobnělin,“<sup>85</sup> což však je zcela přirozené, neboť, jak dále Knittlová vysvětluje, v angličtině „se emocionálnost často jen vyznívá, vyplývá z kontextu nebo je dána situací.“<sup>86</sup>

Deminutiva v češtině však neslouží pouze k vyjádření emocionality, ale i k vyjádření velikosti daných předmětů či osob. K této problematice zaujímá Knittlová následující stanovisko: „České zdobněliny nemusí být vždy nutně nositeli emocionálního postoje, mohou se podílet na denotační výstavbě významu tím, že označují předměty menší než normální. V angličtině tyto významové složky často vyplývají opět pouze z kontextu bez nutnosti explicitního vyjádření jazykovými prostředky.“<sup>87</sup> Je tedy zřejmé, že české zdobnělé tvary nevyjadřují pouze kladný vztah mluvčího k danému předmětu, zvířeti či osobě, ale i velikost těchto předmětů, zvířat či osob, přičemž tyto významové složky v angličtině většinou pouze vyplývají z kontextu, i když mohou být explicitně vyjádřeny pomocí adjektiv, zatímco v češtině je nutné je vždy vyjádřit explicitně, a to deminutivy.

Z výše uvedených rozdílů mezi jazyky tudíž vyplývá, že angličtina a čeština využívají k vyjádření stejných jevů zcela odlišné prostředky, a proto při srovnávání VT a CT nelze vždy najít dva zcela si odpovídající protějšky. Zatímco v angličtině bývá emocionalita buď vyjádřena implicitně a pouze vyplývá z daného kontextu, anebo analyticky pomocí adjektiv, v češtině se vyjadřuje synteticky prostřednictvím sufixů. Užití deminutiv v CT je tedy nezbytné jak z důvodu zachování daného autorského stylu, tak z důvodu přirozeného vyjádření emocionality v CJ.

---

<sup>83</sup> PEPRNÍK, Jaroslav. *English lexikology*. 3. vydání. Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého, 2006, s. 116.

<sup>84</sup> KUFNEROVÁ 1994, s. 117.

<sup>85</sup> KNITTLOVÁ 2010, s. 64.

<sup>86</sup> KNITTLOVÁ 2010, s. 65.

<sup>87</sup> Tamtéž.

## 4.4 Překlad opakování lexikálních jednotek

Tato kapitola se bude věnovat dalšímu specifickému rysu autorského stylu Ali Smithové, a to častému výskytu opakování slov, které má ve VT různé funkce – opakování v rámci koheze textu, zdůraznění určitého slova či určité charakteristiky postavy, např. zdravotního stavu hrdinky Lise apod. – od nichž se poté odvíjí možnosti jeho překladu do češtiny. Knittlová k problematice opakování slov uvádí: „Opakování lexikální jednotky v nezměněné podobě považuje česká stylistická norma za poněkud těžkopádné, pokud nejde o součást autorova záměru, a dává přednost dalším možnostem.“<sup>88</sup> Z tohoto důvodu dále radí: „V rámci lexikální koheze je možno opakovat lexikální jednotku v podobě synonyma, kohyponyma, hyperonyma nebo parafráze.“<sup>89</sup> Levý však varuje před přílišnou rozmanitostí slov, čímž může být potlačena funkce opakování dané lexikální jednotky ve VT: „Někdy však dochází k nadměrné lexikální variabilitě – totiž v případech, kdy je opakování určitých výrazů funkční.“<sup>90</sup> I Čechová uvádí, že opakování může mít funkci intenzifikační nebo emotivní.<sup>91</sup> Podle Bečky se k dalším funkcím záměrného opakování řadí „zesílení výrazu (spojková iterace)“<sup>92</sup>, „vyjádření naléhavosti výrazu (nespojková iterace)“<sup>93</sup> a „paralelní stavba větná s doslovným opakováním společného členu“<sup>94</sup>. Nejprve je tedy nezbytné rozpoznat funkci opakování ve VT a na základě toho pak zvolit vhodnou překladatelskou strategii: pokud je opakování součástí autorova záměru a plní-li ve VT určitou funkci, lze jej ponechat i v CT, pokud však vyplývá pouze z rozdílné stylistické normy VJ a CJ, je nutné volit v CT jinou variantu, například synonyma.

---

<sup>88</sup> KNITTLOVÁ 2010, s. 36.

<sup>89</sup> Tamtéž.

<sup>90</sup> LEVÝ 2012, s. 132.

<sup>91</sup> ČECHOVÁ 2003, s. 284.

<sup>92</sup> BEČKA 1992, s. 47.

<sup>93</sup> Tamtéž.

<sup>94</sup> Tamtéž.

## 4.5 Překlad grafických prostředků autorského stylu

Tato kapitola se zaměří na překlad grafických prostředků, které se v románu *Hotel svět* velmi často vyskytují, ať už je to užití kurzívy, velkých písmen, tučného písma a podtržení nebo různých deformací slov a vět, a tudíž se řadí k charakteristickým rysům autorského stylu Ali Smithové. Jmenované grafické prostředky patří k výrazným rysům tvorby Ali Smithové, neboť ve VT zastávají důležité funkce. Slouží např. k začlenění různých textových pasáží do kontextu daného literárního díla, ke zdůraznění určitých slov či vět nebo k charakteristice postav (např. deformace slov ve výpovědích žebračky Else) apod., a proto je jejich adekvátní převedení do CJ nezbytné. K této problematice Hrdlička uvádí: „Z překladatelského hlediska má zachování, resp. funkční převedení formálně grafických charakteristik originálu velký význam pro adekvátnost překladu.“<sup>95</sup> A dále Hrdlička dodává: „Podcenění, zanedbání této otázky totiž vede k chybným posunům, k nežádoucímu napětí mezi korespondencí obsahu s formální stránkou komunikátu.“<sup>96</sup> Stejného názoru je i Urbanová, která upozorňuje, že grafické prostředky slouží „k vyjádření specifických významových odstínů“<sup>97</sup>. Jedním z typických grafických prostředků je kurzíva, k jejímuž odlišnému užití ve VJ a CJ se vyjadřuje Knittlová slovy: „Prostředkem sloužícím k zdůraznění je grafické zvýraznění kurzívou. Čeština v takových případech užije zpravidla lexikálních zdůrazňovacích prostředků.“<sup>98</sup> Stejného názoru je i Peprník. I on uvádí, že kurzíva u daných slov ve VJ implikuje důraz.<sup>99</sup> K překladu dalšího grafického prostředku, jmenovitě k překladu deformovaných prvků v textu, pak Kufnerová radí, aby výsledný literární text byl především čtivý a srozumitelný.<sup>100</sup>

Z výše uvedených stanovisek k problematice překladu grafických prostředků v literárním díle lze tedy vyvodit, že jakékoliv netradiční použití grafických prvků či různé deformace částí textu lze považovat za záměr autora, jehož cílem je VT ozvláštnit a upoutat pozornost čtenáře, a proto by mělo být ve stejné a srozumitelné míře zachováno i v CT, přičemž v případě kurzívy je

<sup>95</sup> HRDLIČKA, Milan. *9 x o překladu*. Praha: JTP, 1995, s. 28.

<sup>96</sup> HRDLIČKA 1998, s. 10.

<sup>97</sup> URBANOVÁ, Ludmila. *Stylistika anglického jazyka*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu – Barrister & Principal, 2008, s. 58

<sup>98</sup> KNITTLOVÁ 2010, s. 35.

<sup>99</sup> PEPRNÍK 2006, s. 108.

<sup>100</sup> KUFNEROVÁ 2009, s. 77.

vhodnější ke zdůraznění daných slov či vět volit jiné varianty, například ji lze přeložit pomocí lexikálních prostředků, které v CJ implikují důraz.

## 5. Srovnávací analýza jazykových prostředků VT a CT se zaměřením na autorský styl Ali Smithové

V praktické části diplomové práce budou srovnávány jazykové prostředky, které jsou příznačné pro autorský styl Ali Smithové v románu *Hotel svět*, s jazykovými prostředky, které používá Petra Kůsová v českém překladu. Co se týká výběru jednotlivých jazykových prostředků, byla nejprve provedena prvotní systematická analýza VT a CT, při níž bylo pracováno s celými texty, a z tohoto důvodu nejsou VT a CT součástí příloh. V následující srovnávací analýze VT a CT jsou ale uváděny dostatečně dlouhé příklady, aby byl srozumitelný i daný kontext. Při této analýze byly srovnávány textové pasáže z anglického originálu z roku 2001 a jeho českého překladu, který vyšel v roce 2007 v nakladatelství Argo. Román *Hotel svět* byl pro překladatelskou analýzu autorského stylu vybrán i na základě velmi kladných hodnocení jeho českého překladu Petry Kůsové. Lze uvést například recenze Nagyho<sup>101</sup>, Janiše<sup>102</sup> a Ulmanové<sup>103</sup>, které se shodují, že je český překlad velmi zdařilý.

Při detailní analýze VT a CT vyvstalo několik specifických rysů autorského stylu Ali Smithové, které se objevovaly napříč celým románem, a byly tudíž na základě jejich četnosti vybrány pro překladatelskou analýzu. Jsou to prostředky jazykové komiky, a to slovní hříčky, aliterace, rýmy, a jejich užití v reklamních a básnických textech, které jsou začleněny do románu. Dále je to užití hovorového jazyka, slangu a vulgarismů, slov citově zabarvených, opakování lexikálních jednotek a rovněž různých grafických prostředků. Je pravděpodobné, že autorský styl Ali Smithové není tvořen jen těmito výše uvedenými jazykovými prostředky, ale v rámci rozsahu diplomové práce není možné postihnout všechny

---

<sup>101</sup> NAGY, Ladislav. *Případ Ali Smithová* [online]. Reflex, 2. 8. 2007 [cit. 21. února 2014]. Dostupné z <<http://www.argo.cz/knihy/130383/hotel-svet/>>.

<sup>102</sup> JANIŠ, Viktor. Tatínek, gejša, ostrov a hotel. [online]. Lidové noviny, 28. 6. 2007 [cit. 21. února 2014]. Dostupné z <<http://www.argo.cz/knihy/130383/hotel-svet/>>.

<sup>103</sup> ULMANOVÁ, Hana. *Verbální pyrotechniky, které stojí za odpálení* [online]. iDnes.cz, 21. 7. 2007. [cit. 21. února 2014]. Dostupné z <[http://kultura.idnes.cz/verbalni-pyrotechniky-kttere-stoji-za-odpaleni-fq6-/literatura.aspx?c=A070719\\_221149\\_literatura\\_off](http://kultura.idnes.cz/verbalni-pyrotechniky-kttere-stoji-za-odpaleni-fq6-/literatura.aspx?c=A070719_221149_literatura_off)>.

jazykové prostředky daného autorského stylu. Kromě toho byl při jejich výběru kladen důraz především na jejich častý výskyt v románu. Zároveň však byla zohledněna i jejich funkce, kterou v románu zastávají. Ta se totiž odráží i v jeho českém překladu. Je rovněž pravděpodobné, že se tyto specifické rysy vyskytují nejen ve zvoleném románu, ale i v dalších dílech Ali Smithové.

Dále bylo rozhodnuto, že nebudou nejprve uvedeny specifické rysy autorského stylu Ali Smithové pouze ve VT, ale že budou představeny rovnou ve srovnání s jejich českým překladem. V následujících kapitolách bude tudíž na názorných příkladech a textových pasážích poukázáno na překladatelské metody Petry Kůsové při převodu charakteristických prvků autorské stylu Ali Smithové do češtiny. V každé kapitole bude na úvod uveden stručný komentář jejich funkce ve VT, která pak bude podrobněji popsána na konkrétních příkladech VT a CT, přičemž na konci každé kapitoly bude následovat krátké shrnutí užitých specifických rysů ve VT a jim odpovídající překladatelská řešení v CT.

## 5.1 Prostředky jazykové komiky

Tato kapitola se bude věnovat slovním hříčkám, aliteracím a rýmům, které jsou pro autorský styl Ali Smithové charakteristické, neboť slouží k vyjádření jazykové komiky, a tudíž je jejich adekvátní převedení do češtiny pro zachování vtipného účinku textu nutné. Kufnerová do této kategorie jazykových prostředků zahrnuje „zvláštní použití mnohoznačných slov tak, aby se aktualizovaly alespoň dva jejich významy, a zvláštní spojování slov tak, aby vznikla aliterace nebo rým tam, kde je čtenář nejméně očekává.“<sup>104</sup> Při překládání by podle Kufnerové měl být zachován především vtipný účinek, a proto radí „volit výrazy formálně podobné a významově různorodé, než zachovat přesný lexikální význam jednotlivých prvků textu.“<sup>105</sup> Tuto překladatelskou strategii využívá Petra Kůsová, jak bude názorně ukázáno na příkladech v následujících kapitolách. Okomentován bude překlad slovní hříček, aliterací a rýmů, přičemž bude zmíněn i jejich překlad v reklamních a básnických textech, které jsou součástí románu *Hotel svět*.

---

<sup>104</sup> KUFNEROVÁ 2009, s. 117.

<sup>105</sup> KUFNEROVÁ 2009, s. 118.

### 5.1.1 Slovní hříčky

V této kapitole budou na následujících příkladech okomentovány různé druhy slovních hříček ve VT a jim odpovídající překladatelská řešení v CT. V románu *Hotel svět* se vyskytuje nepřeborné množství slovních hříček, které slouží k vyjádření jazykové komiky v textu, a kontrastují tak s vážnou tematikou románu. Lze je tedy zařadit mezi nejvýraznější rysy autorského stylu Ali Smithové. Ve VT se některé slovní hříčky zakládají na opakování stejných základů slov, jiné na podobnosti či homofonii slov, další na mnohoznačnosti slov. V CT slovní hříčky spočívají rovněž v užití stejného základu slov, mnohoznačnosti či homofonie slov, pokud jsou pro to v daném kontextu vhodné podmínky. Mimo to se v CT vyskytují slovní hříčky založené na frazeologismech a idiomatických spojeních.

První možností hry se slovy ve VT je využití stejného základu slov. V příkladě 1 je užito adjektivum *breathtaking* a kombinace substantiva a slovesa *breath has been taken*. V CT je rovněž užito adjektivum *úchvatný* a sloveso *uchvátit*.

#### Příklad 1:

VT: ...and moving across the **brehtaking** still-hard surface of the world.

Because now that my **breath**, you might say, **has been taken**... (Smith 4)

CT: ...při vzpřímeném pohybu po stále ještě pevném, **úchvatném** povrchu světa. Když jsem teď tak, dalo by se říct, **uchvátala** svůj konec, když mě **uchvátila** nicota,... (Kůsová 13)

Do stejné kategorie slovních hříček se řadí i příklad 2. Zatímco ve VT se vyskytuje verbo-nominální vazba *to take effort* a adverbium *effortless*, v CT je slovní hříčka přeložena slovesem *vynutit* a adverbium *nenuceně*.

#### Příklad 2:

VT: That one **took effort**, to look so **effortless**. (Smith 13)

CT: Musela jsem ze sebe **vynutit** všechno, aby to vypadalo **nenuceně**. (Kůsová 19)



I v příkladě 3 se jak ve VT, tak v CT vyskytuje slovní hříčka založená na stejném základu slov: *delight/sunlight* a *zazáří/září*. V CT přitom dochází k významovému posunu. Ten je však přirozenou ztrátou vyplývající ze snahy zachovat slovní hříčku.

Příklad 3:

VT: A shaft of **delight**, like **sunlight**, crosses the receptionist's face.

(Smith 70)

CT: Recepční potěšeně **zazáří** jako slunce v **září**. (Kůsová 52)

Objevují se i případy, kdy se stejný základ slov k vytvoření slovní hříčky vyskytuje pouze v CT. Níže je uveden příklad 4 se slovesem *dotknout se* a zpodstatněným přídavným jménem *dotyčná*. Ačkoli ve VT dochází pouze k opakování anglického neutrálního slova *the woman*, dochází použitím adjektiva *dotyčná* ke komickému efektu v CT, který se však ve VT nevyskytuje.

Příklad 4:

VT: Penny wouldn't want to **offend the woman** in case **the woman** was somebody. (Smith 151)

CT: Penny by **se dotyčné** nerada **dotkla**, co kdyby **dotyčná** náhodou byla někdo. (Kůsová 101)

Ve VT se rovněž vyskytují místa, kdy je opakování lexikálních jednotek ve VT kompenzováno frazeologickými a idiomatickými slovními spojeními, čímž v CT vzniká vtipná slovní hříčka. K tomuto druhu slovních hříček Pechar uvádí: „Jde zpravidla o to, že totéž slovo se uplatňuje v kontextu jak svým významem vlastním, tak významem přeneseným.“<sup>106</sup> V příkladě 5 je využito mnohoznačnosti frazeologického spojení *dát pokoj*, které v původním významu znamená *ubytovat v hotelu*, ale ve významu přeneseném *neobtěžovat*. A právě druhý význam slovního spojení přispívá ke komickému efektu CT.

---

<sup>106</sup> PECHAR 2002, s. 141.

#### Příklad 5:

VT: You'd be **welcome** to one of them. **Welcome**, Else imagine the word, like it's written on a mat. Yeah, right. (Smith 57)

CT: Můžu vám **dát** na noc **pokoj**. **Dát pokoj** by jí už konečně mohla, myslí si Else. (Kůsová 44)

Další kategorie slovních hříček, které jsou součástí autorského stylu Ali Smithové, využívá homofonie slov. Tento jazykový prostředek slouží podle Newmarka k vyjádření jazykové komiky v textu.<sup>107</sup> A proto by slovní hříčka měla být zachována i v CT, aby cílový čtenář nebyl ochuzen o její vtipný účinek. Překlad slovní hříčky zakládající se na homofonii však patří k těm nejnáročnějším, protože ji ne vždy ve stejné míře převést i do CT, a z toho důvodu je nutné ji kompenzovat jinými prostředky na jiném místě. V příkladě 6 se vyskytuje homofonie citoslovce *hooooo* a zájmena *who* ve VT. Je však nemožné převést ji do CT, a proto je přeložena pouze citoslovci. Druhá slovní hříčka založená na kombinaci kompozita a opakování lexikální jednotky *world-without-end with an end after all* byla do češtiny přeložena ustáleným spojením slov *na věky věkův* s dodatkem *má to přece konec*, čímž je v CT zachována pointa VT. Dále je předchozí ztráta homofonie kompenzována jazykovou komikou, kdy je k dosažení komického efektu využito překladu vulgarismu v kombinaci s ustáleným spojením slov: *do pytle, ne, do skonání věků*.

#### Příklad 6:

VT: That made me **wooo-hooooo** I am today. What a fuck for always, for ever and ever **world-without-end with an end after all**, amen. (Smith 8)

CT: Který ze mě **úúúú húúúúú** udělal, co jsem dneska. Už napořád, **na věky věkův, do pytle, ne, do skonání věku, má to přece konec**, amen. (Kůsová 16)

V CT se však vyskytují i pasáže, kdy čeština překlad homofonie umožňuje. V příkladě 7 se ve VT vyskytuje homofonie vlastního jména *Else* a adverbia *else*. Pro zachování stejného komického účinku i v CT, je využita

---

<sup>107</sup> NEWMARK 1998, s. 217.

homofonie vlastního jména *Else* a slova *nelze*, přičemž je pozměněna i grafická stránka textu – slova jsou skloubena do jednoho: *nElse*.

Příklad 7:

VT: I don't know what **else** to do. ... I don't know who **else** to speak to.  
... I don't know what, **Else**, to do. I don't know who, **Else**, to speak to.  
(Smith 53)

CT: Takhle to dál **nelze**. Prostě **nelze**. ... Takhle to dál **nElse**. Prostě **nElse**. (Kůsová 42)

Další kategorii tvoří slovní hříčky zakládající se na mnohoznačnosti slov. V příkladě 8 je komického efektu dosaženo opakováním slova *penny* označujícím jak minci, tak vlastní jméno. V CT spočívá slovní hříčka rovněž ve dvojitým významu slova, a to slovesa *dojít*. Je zde využito spojení hovorového synonyma slovesa *přijít* a idiomatického výrazu znamenajícího *přijít na něco*.

Příklad 8:

VT: The **penny** had dropped. **Penny Drops**. A good heading. (Smith 171)

CT: Pěkný titulek: Kam až **došla**, než jí to **došlo**. (Kůsová 114)

I v příkladě 9 se slovní hříčka zakládá na stejném principu jako v předchozím příkladě, ale tentokrát oba významy splývají do jednoho slova. V CT se slovní hříčka zakládá na slově *mana* označujícím božský pokrm a běžně se vyskytující v kolokaci *nebeská mana*. A tím je zachován i sémantický obsah slovní hříčky, neboť ve VT se vyskytuje výraz *heaven*.

Příklad 9:

VT: It was no accident that the words poor and pure were so alike.  
Homeless Woman Windfall. **Penny from Heaven**. She laughed. (Smith 178)

CT: Ne nadarmo se přece říká, blaze tomu, kdo nic nemá. Na bezdomovkyni přelo štěstí. **Mana od Penny**. Rozesmála se. (Kůsová 119)

Do stejné kategorie spadá i následující příklad 10. Zatímco ve VT je využito mnohoznačnosti slova *well*: *dobře, studna, zdravý*, v CT slovní hříčka spočívá ve stejném základu slov *studna, (ne)studit, stud*, přičemž je do značné míry zachován i její význam. Avšak na úkor prodloužení textu.

Příklad 10:

VT: Lise wasn't **well**. **Well**: a word that was bottomless, that went down into depths which **well** people estimated....What could **well** people find to wish for, having everything already? **Unwell**: the opposite of **well**...(Smith 84)

CT: Lise nebylo dobře, **studilo** ji po celém těle. **Studit**, slovo stejně bezedné jako **studna**, sahající do hlubin, které ti, kdo neměli **stud** a **nestudilo** je.... Jaké by ti, kdo nemají **stud** ani je **nestudí**, mohli mít přání? Něco co by se k nim a jim hodilo, ne **studnu**, ale **nestudnu**. (Kúsová 59-60)

Mnohoznačnost se vyskytuje i v příkladě 11, kdy je v CT využito stejného tvaru slovesa *lying* s dvojnásobným významem *lhát* či *ležet*. I v CT se slovní hříčka zakládá na mnohoznačnosti, a to víceznačném tvaru slova *lež*, které může být jak substantivem, tak rozkazovacím způsobem od slovesa *lhát*. Kromě toho je v CT zachován i obsahový význam slovní hříčky.

Příklad 11:

VT: Lise was **lying** in bed. Was she **lying**? Was she faking, **lying**, in bed? (Smith 95)

CT: Lise **ležela** v posteli. Něco jí říkalo: **lež. Lež? Lhala?** Předstírala? (Kúsová 67)

Další typ slovních hříček využívá podobnost dvou slov, jako je tomu v příkladě 12. Poněvadž grafická podoba slov je v takových případech důležitější než jejich význam, objevují se i v CT dvě podobná, téměř stejná slova, přičemž jedno zachovává sémantický obsah svého anglického protějšku (*zpěv/singing*) a druhé je stejně jako ve VT zvoleno pouze na základě grafické podoby s ním.

Příklad 12:

VT: ...then the word *singeing*, or the word *singing* (Smith 122)

CT: ...druhé bylo buď *zpět* nebo *zpěv* (Kůsová 83)

O stejnou kategorii slovních hříček se jedná i v následujícím příkladě 13, v němž komický efekt spočívá na podobnosti anglických slov *horses* a *houses*. V CT je stejného účinku dosaženo pomocí podobnosti slov *víly* a *vily*, přičemž je v CT stejně jako v předchozím příkladě zachován význam jen jednoho z anglických slov.

Příklad 13:

VT: I love **horses**. ...**Houses**, she said. (Smith 155)

CT: **Víly**, to je moje. ...**Vily**, vyrazila ze sebe. (Kůsová 104)

Na podobnosti slov ve VT se zakládá i slovní hříčka v příkladě 14. Téměř totožná výslovnost anglických slov *poor* a *pure* je v CT kompenzována frazeologickou jednotkou, a to úryvkem z českého přísloví.

Příklad 14:

VT: It was no accident that the words **poor** and **pure** were so alike. (Smith 178)

CT: Ne nadarmo se přece říká, **blaze tomu, kdo nic nemá**. (Kůsová 119)

Příklad 15 je názornou ukázkou tvořivého autorského stylu Ali Smithové, který v sobě mísí vtipné slovní hříčky, aliteraci, opakování slov a vět za účelem dosažení komického efektu. Podobnost slov *word* a *world* ve VT a na nich založené kolokace (*I mean the of the . Dead to the . Out of this .*) je v CT nahrazena podobností slov *světlo* a *svět* a s nimi spojenými kolokacemi (*Přišla na . Měla se k . Byla do . Sešla ze . Na onom .*). Dále se ve VT objevuje opakování stejných větných konstrukcí (*I will miss, I don't mean*), což je převedeno i do CT (*Bude mně chybět*). Ve VT se rovněž objevuje neustálé opakování slova *word* a nedokončování vět (*Lost, I've, the word. The word for.*). V CT sice není zachován přesný význam slov, ale je do něj převedena slovní hříčka pomocí opakování lexikálních jednotek a mnohoznačnosti spojení slov

(*bude po mně*), a tím je dosaženo stejného komického efektu jako ve VT: *Po mně. Co je po mně? Co bude po mně? Bude po mně.* V CT je zachována i grafická stránka, tedy prázdná místa místo zamýšleného slova *svět*. Celkově je tedy respektována nápaditost autorského stylu Ali Smithové a VT je přeložen adekvátně.

Příklad 14:

VT: **I will miss** mist. **I will miss** leaf. **I will miss** the, the. What's the word? Lost, I've, the word. The word for. You know. **I don't mean** a house. **I don't mean** a room. **I mean the of the** . **Dead to the** . **Out of this** . Word. I changing falling breaking between this word and the next. (Smith 30-31)

CT: **Po mně. Co je po mně? Co bude po mně? Bude po mně. Bude mně chybět světlo. Bude mě chybět** . Jak je to slovo? Vět, tolik vět mě napadá, ale to slovo ne. **Přišla na** . **Měla se k** . **Byla do** . **Sešla ze** . Věta věta věta, ale to slovo ne. Vypadlo mi. Ještě mám světlo. Třeba mě ještě na tomhle **světle** napadne, než vypadnu a octnu se v jiném **světle. Na onom** . (Kůsová 30)

Slovní hříčky jsou jedním z nejcharakterističtějších rysů autorského stylu Ali Smithové a jejich funkční převedení do CT je tedy nezbytné. Ve VT a i CT se vyskytují slovní hříčky založené na opakování stejných základů slov, homofonii a mnohoznačnosti slov. Kromě toho CT využívá i frazeologická a idiomatická spojení. Vzhledem k zakotvenosti slovních hříček ve VJ však nelze stanovit správný postup či jasně definovat pravidla pro jejich překládání. Obecně platí, aby byl zachován jejich komický efekt, nepřekládají se slovní hříčky doslova, ale kompenzují se buď na stejném, nebo jiném místě v textu. Podstatnou roli při jejich překladu hrají jak možnosti CJ, tak tvůrčí schopnosti překladatele. Slovní hříčky v CT jsou velmi zdařilé a zachovávají jazykovou komiku VT. Jednak je v CT zachován jeden z předních rysů daného autorského stylu, jednak CT působí přirozeně, a splňuje tudíž oba tyto požadavky na překlad literárního díla.

### 5.1.2 Aliterace a rýmy

V této kapitole budou na názorných příkladech představeny různé druhy aliterace vyskytující se ve VT jak samostatně, tak v kombinaci s rýmy, a jejich následné převedení do CT. Aliterace i rýmy se ve VT vyskytují poměrně často, a celkově tak přispívají k jeho zvukomalebnosti, a tudíž je jejich adekvátní převedení do CT nezbytné.

V románu *Hotel svět* se objevuje aluze na román *Memento Mori* Muriel Sparkové: „Remember you must die”.<sup>108</sup> Ali Smithová však citát pozměňuje a rozšiřuje, jak je zřejmé z níže uvedeného příkladu 15. Ve VT se objevuje aliterace souhlásek *R*, *Y*, *M* a *L*, opakování lexikálních jednotek (*remember*, *you*, *must*) i „nepřesný rým”<sup>109</sup> (*live*, *leaf*). V CT se vyskytuje opakování slov (*pamatuj*, *musíš*), „přesné rýmy”<sup>110</sup> jak na konci veršů (*rád*, *dát*), tak uvnitř veršů (*žít*, *mít*, *pít*) i aliterace. Tu způsobují opakované souhlásky *P* a *M*.

#### Příklad 15:

VT: **Remember you must live**

**Remember you must love**

**Remainder you mist leaf** (Smith 237)

CT: **Pamatuj musíš žít rád**

**Pamatuj musíš mít rád**

**Pamatuj muškátu pít dát** (Kůsová 151)

V příkladě 16 lze ve VT pozorovat hned několik specifických rysů autorského stylu Ali Smithové, a to aliteraci, rýmy, slovní hříčky, opakování lexikálních jednotek i nedokončené slovo (*goodb--*). Objevuje se aliterace souhlásek *F*, *D*, *T*, opakování adjektiva *dead* a rýmy přesné (*head/dead*, *foor/floor*, *eye/I*) i nepřesné (*lenght*, *death*) a slovní hříčka zakládající se na homofonii: *Dead eye*. *Dead I*. V CT se vyskytuje aliterace souhlásky *M* a slovní hříčka spočívající v homofonii substantiva *země* a kombinaci předložky a zájmena

---

<sup>108</sup> *Ali Smith's Hotel World* [online]. Authortrek, nedatováno [cit. 22. března 2014]. Dostupné z <[http://www.authortrek.com/ali\\_smith\\_hotel\\_world\\_page.html](http://www.authortrek.com/ali_smith_hotel_world_page.html)>.

<sup>109</sup> PECHAR 2002, s. 211.

<sup>110</sup> Tamtéž.

ze mě. Ostatní prostředky VT jsou v CT kompenzovány expresivními hovorovými slovy a kolokacemi: *žuchnout, rozmázlá na mrt', do mrtě mrtvá*. Kromě toho je komického efektu v CT dosaženo užitím dvojznačné věty: *Tak jsem dopadla*.

Příklad 16:

VT: How I hit it, the basement, from **four floors** up, from toe to **head, dead. Dead leg. Dead arm. Dead hand. Dead eye. Dead I, four floors** between me and the world, that's all **it took to take me**, that's a measured of it, **the lenght and death** of it, the short **goodb--**. (Smith 4)

CT: Jak jsem **žuchla** do přízemí, z výšky čtyř pater, **rozmázlá na mrt', do mrtě mrtvá**. Pode **mnou mrtvá zem a ze mě mrtvola. Tak jsem dopadla**, ta čtyři patra, to byla **má smrt, rychlý průlet a nazd...** (Kůsová 14)

V příkladě 17 se ve VT kromě aliterace souhlásky F (*fine, fall, feeling*) vyskytují přesné rýmy (*event, descent*) a „rýmovaná echa“<sup>111</sup> (*descent, end*). V CT je rýmování dosaženo prostřednictvím nespisovných tvarů sloves (*nalítla, ulítla, slítla*). Dále se objevuje aliterace souhlásky P a opakování slova *prach*, přičemž jeho kombinací s hovorovým výrazem *prachy* vzniká slovní hříčka. V CT se vyskytují i další hovorové výrazy (*pořádná řacha, paráda, huba*). Hovorovost a nespisovnost často slouží ke kompenzaci prostředků VJ. Kromě toho se v CT opět vyskytuje dvojznačná věta: *to bych si dala*.

Příklad 17:

VT: After the **event, descent, end**. It was something **fine**. The **fall**. The **feeling**. The **one-off rough-up**; the **flight to the bitter end**, all the way down to the biting of dust. A mouthful of dust would be something. (Smith 5)

CT: Co jsem **nalítla, ulítla a slítla**. Byla to docela **paráda**. Ten pád. Ten pocit. **Pořádná řacha, za všechny prachy, na prach v prachu. Prach, to bych si dala**, jen by se mi **od huby prášilo**. (Kůsová 14)

---

<sup>111</sup> PECHAR 2002, s. 123.



Ve VT se vyskytuje aliterace i samostatně, jako je tomu v příkladě 18. Opakovaná souhláska *S* je v CT nahrazena opakovanou dvojicí souhlásek *CHR*.

Příklad 18:

VT: ... full of deafening sleep, the coughing, snoring and shouting of dozens of sleeping or out of it people. (Smith 66)

CT: ...v ohlušujícím rámusu desítek **chrčících**, **chrchlajících**, **chrápajících** spáčů. (Kůsová 49)

Aliterace se v CT často zakládá na opakování jiné souhlásky a vyskytuje se u jiných slov než ve VT. V následujícím příkladě 19 se ve VT aliterace vyskytuje u slov jdoucích za sebou (*dusk, dawn, daytime*) spojených spojkou *and*. V CT je stejného efektu dosaženo opakováním souhlásky *P* v různých slovech, přičemž aliterace se vyskytuje jen u některých z nich (*ptáci, potácející, popelavých, písně*).

Příklad 19:

VT: Its birds on their jabby ashen sticks sang **dusk and dawn and daytime** apocalyptic choruses. (Smith 119)

CT: **P**táci **p**otácející se na **p**opelavých nožkách od úsvitu do úpadu sborem vyzpěvovali **a**pokalyptické **p**ísně. (Kůsová 82)

Poněvadž aliterace patří ke specifickým rysům autorského stylu Ali Smithové, je nutné ji zachovat i za cenu změny významu VT. Samozřejmě pouze v případě, že se nejedná o radikální zásah do textu, ale o jeho pouhé pozměnění za účelem dosažení požadovaného aliterančního efektu. Z tohoto důvodu je v příkladě 20 *losos* nahrazen *jednohubkami*, *salát jehněčími paštičkami* a *sendviče jemným pečivem*. Zatímco ve VT se objevuje aliterace souhlásky *S*, v CT je stejného účinku dosaženo aliterací souhlásky *J*.

Příklad 20:

VT: They ate the salmon, the salad and the little sandwiches. (Smith 11)

CT: **J**edli **j**ednohubky, **j**ehněčí paštičky a **j**emné pečivo. (Kůsová 18)

Vyskytují se však i případy, kdy se aliterace objevuje pouze v CT. Níže jsou uvedeny dva příklady. V prvním z nich se vyskytuje aliterace souhlásky *P* v druhém aliterace souhlásky *V*.

Příklad 21:

VT: She was pale, crumbled, browning, dark, sleeping. (Smith 121)

CT: Lise ležela v **p**osteli, **p**obledlá, **p**omačkaná, **p**odmračená, **p**otemnělá.  
(Kúsová 83)

Příklad 22:

VT: I saw a young woman struggling along a road. (Smith 27)

CT: Viděla jsem mladou ženu **v**lekoucí se ulicí; **v**láčela **v**elké věci.  
(Kúsová 28)

Aliterace, ať už samostatně nebo častěji v kombinaci s rýmy, případně s opakováním lexikálních jednotek, je pro autorský styl Ali Smithové příznačná stejně jako slovní hříčky. Tento tvořivý aspekt daného autorské stylu je zachován i v CT, ačkoli často s využitím jiných k tomuto účelu vhodnějších lexikálních jednotek než jakých bylo užito ve VT. Stejného účinku CT je někdy dosaženo i za pomoci jazyka hovorového a nespisovného. Obecně lze konstatovat, že aliterace a rýmy jakožto prostředky autorského stylu Ali Smithové jsou do CT převedeny adekvátně, aniž by ztratily na své estetické funkci.

### ***5.1.3 Jazykové prostředky v reklamních a básnických textech***

Následující dvě podkapitoly budou věnovány jazykovým prostředkům, které se vyskytují v reklamních a v básnických textech ve VT, a jejich převedení do CT. Objevují se v nich totiž jazykové prostředky příznačné pro autorský styl Ali Smithové, jmenovitě především slovní hříčky, aliterace a rýmy, ale i opakování lexikálních jednotek a prvky hovorového jazyka.

### 5.1.3.1 Jazykové prostředky v reklamních textech

V této podkapitole bude okomentováno užití rozmanitých jazykových prostředků v úryvcích z reklamních textů, které postavy románu znají z televize. V reklamách se vyskytují především slovní hříčky, aliterace, rýmy, opakování slov a prvky hovorovosti, tedy specifické rysy autorského stylu Ali Smithové, a tudíž je jejich adekvátní převedení do CT nutné.

V příkladě 23 se jedná o reklamu na kukuřičný olej, kterou hrdinka Lise viděla v televizi. VT apeluje na televizního diváka využitím osobního zájmena a opakování podobných konstrukcí (*you never taste, you only taste*), a tím se ho snaží přimět ke koupi výrobku. Toto opakování, jak uvádí Jettmarová, slouží k „intenzifikaci výrazu a zdůraznění“<sup>112</sup>, přičemž použitím slovesa *to taste* je zdůrazněn „chuťový vjem“<sup>113</sup> a prostřednictvím osobního zájmena *you* se ve VT uplatňuje „strategii personalizace“<sup>114</sup>. Text se snaží přimět diváka ke koupi výrobku pomocí jednoduchých konstrukcí: *lets the favour through*. Ve velmi krátkém textu dochází rovněž k trojímu opakování názvu produktu (*Mazola*), což opět slouží k jeho zdůraznění, a tudíž bylo zachováno i v CT. CT klade důraz především na kvalitu produktu a vyvolání příjemných pocitů po jeho konzumaci (*dává vyniknout chuti, to je pochutnání*), přičemž dochází k opakování slovního základu *chuť*, čímž je dosaženo stejného účinku jako ve VT, kde se dvakrát opakuje sloveso *chutnat*. CT je adekvátním překladem VT, protože splňuje stejnou funkci, a to přesvědčit diváky ke koupi daného výrobku.

#### Příklad 23:

VT: Mazola

Simply corn oil

Mazola

**Lets the favour through**

**You never taste** the oil

**You only taste** the food

With Mazola (Smith 82)

---

<sup>112</sup> JETTMAROVÁ, Zuzana. *Determinující faktory překladatelské strategie/normy v reklamním žánru*. In: *15 x o překladu*. Praha – Bratislava: JTP, 1999, s. 43.

<sup>113</sup> Tamtéž.

<sup>114</sup> Tamtéž.

CT: Mazola

Prostě kukuřičný olej

Mazola

**Dává vyniknout chuti**

Olej není vůbec cítit

Mazola

**To je pochutnání** (Kůsová 58-59)

Příklad 24 je ukázkou reklamy na zdravé produkty, v níž se objevuje jeden z charakteristických rysů autorského stylu Ali Smithové, a to opakování slov. Ve VT je opakován imperativ *bring me* a protože toto opakování slouží jako zdůrazňující prostředek, který dodává reklamě na rytmice a usnadňuje její zapamatovatelnost, je jeho převedení do CT nezbytné: *přineste*. Ve VT se objevuje i rým *wheat/eat*, který je v CT kompenzován rýmem: *zdravé, pravé*.

Příklad 24:

VT: **Bring me** apples, **Bring me** (something), **Bring me** hazelnuts, **Bring me wheat**, **Bring me** good things, To **eat**, Kellogg's Country Store. (Smith 85)

CT: **Přineste** jablíčka, **přineste** (něco), **přineste** zrníčka, **přineste** oříšky, přineste, **co je zdravé**, produkty Country Life, **jen to je to pravé**. (Kůsová 60)

Níže uvedený příklad 25 je další ukázkou reklamního textu, přičemž tentokrát se nejedná o televizní reklamu na jídlo, ale na koupelovou pěnu. VT opět apeluje na diváka, a to prostřednictvím zájmena přivlastňovacího (*your Matey*) i osobního *they*, které v tomto případě odkazuje na jeho potenciální děti. Dále se ve VT objevuje hovorový zápor *ain't* a stažené tvary (*I'm, don't, they've, Matey's, there's*). Námořnickou idiomatickou mluvu neboli „mezinárodní jazyk námořníků Seaspeak“<sup>115</sup> pak připomíná koncovka *-s* u sloves v první osobě singuláru (*I cleans*) a v druhé osobě singuláru a plurálu (*you puts*). Láhev pěny do koupele totiž připomíná námořníka. Reklama celkově navozuje veselou atmosféru prostřednictvím slovní zásoby (*bottle of fun, fun for everyone, good for a laugh*).

---

<sup>115</sup> URBANOVÁ 2008, s. 47.

Kromě toho se celý reklamní test rýmuje (*fun/everyone, bath/laugh, tub/scrub, clean/been, tell/well, right/sight*), což přispívá k jeho zapamatovatelnosti. Mimo to se ve VT třikrát opakuje název produktu (*Matey*), což dále přispívá k intenzifikaci a zdůraznění.

CT využívá hovorová slova (*moc, pořádně*) i nespisovné koncovky a tvary obecné češtiny (*každej, umeje, žádný dření*), které kompenzují hovorovou mluvu námořníků ve VT. I v CT je zachováno rýmování. Objevují se rýmy především nepřesné, kdy však nepřesnost spočívá jen v kvantitě vokálu (*zábavy/pobaví, nalejete/zasmějete, dovádění/dření důkladně/pořádně*), ale i rým přesný (*jistá/čistá*). CT na diváka působí prostřednictvím přivlastňovacího zájmena *váš*, tvaru osobního zájmena (*je*) a druhou osobou plurálu sloves (*nalejete, zasmějete*), čímž je v něm zachována přesvědčovací funkce.

#### Příklad 25:

VT: **Your Matey's bottle of fun. You puts** me in the **bath**. I'm fun for **everyone**. I'm always good for a **laugh**. And while they splash in the **tub**. **Your Matey** gets them **clean**. So you don't have to **scrub**. No matter where they've **been**. There's one more thing to **tell**. **Your Matey** gets things **right**. So **I cleans** the bath as **well**. There **ain't** a mark in **sight**. (Smith 98)

CT: S **vaším Mateym** je **zábavy**. Do vany si mě **nalejete**. Se mnou se **každej pobaví**. **Moc pěkně** se **zasmějete**. Ve vaně při **dovádění**. **Matey** je **umeje důkladně**. **Není třeba žádný dření**. I když se umazali **pořádně**. Ještě jedna věc je **jistá**. **Váš Matey** všechno **zvládne**. Vana bude po něm **čistá**. Ani skvrnka **nezůstane**. (Kůsová 68-69)

Reklamní texty a s nimi spojené jazykové prostředky (kontaktní zájmena, opakování názvů produktů a jednoduchých konstrukcí, hovorovost a rýmování) jsou charakteristickým rysem autorského stylu Ali Smithové, a je proto nezbytné je adekvátně převést i do CJ. Při jejich překladu je však nutné brát v potaz, že se nejedná o samostatné reklamní texty, ale o napodobení reklam sloužící jako jeden z prostředků daného autorského stylu v literárním díle. Přesto by ale jejich specifický charakter a apelativní funkce měly být zachovány i v CT. Z výše

uvedených příkladů je zřejmé, že tomu tak je, neboť CT respektuje typické rysy VT a adekvátně je převádí do CJ.

### 5.1.3.2 Jazykové prostředky v básnických textech

Tato podkapitola se zaměří na prostředky básnického jazyka, kterými jsou především na rýmy a opakování slov, a na jejich převedení do CJ. Ve VT se totiž vyskytují vlastní básně postav, ale i aluze na jiná básnická díla a úryvky z písní. V příkladě 26 se vyskytují aluze na dvě literární díla. První z nich je verš *Truth and Beautie buried be*, který odkazuje na báseň Williama Shakespeara „The Phoenix and the Turtle“<sup>116</sup>. Druhou z nich je verš *I am rebegot. Of Absence, Darknesse, Death*, který odkazuje na báseň Johna Donna „A Nocturnal upon St. Lucy’s Day“<sup>117</sup>. VT využívá velká písmena pro zdůraznění určitých slov (*Truth, Beautie, Absence, Death, Darknesse*), což v CT není zachováno. Dále se ve VT vyskytuje nadbytečná samohláska *e* ve slově *darkness*. V CT jsou tyto prostředky kompenzovány množným číslem substantiva *černota* a na něm založenou slovní hříčkou: *je to množina všech černot, mocnější než obyčejná jedna černota*.

#### Příklad 26:

VT: **Truth** and **Beautie** buried be. Or: I am rebegot. Of **Absence, Darknesse, Death**; things which are not. Poetic darkness, Else thinks breathing carefully, has an extra e, as if a longer kind of darkness than the ordinary kind , and a capital D. **Darknessee**. Essence of dark. (Smith 50)

CT: Pravda s krásou pohřbeny. Nebo: Zas zrozen jsem. Z prázdna, z **černot**, ze smrti; toho co není. **Básnická černota**, uvažuje Else a opatrně dýchá, se vyskytuje v množném čísle, **je to množina všech černot, mocnější než obyčejná jedna černota**. (Kůsová 40)

---

<sup>116</sup> *The Phoenix and the Turtle* [online]. Open Source Shakespeare, nedatováno [cit. 27. dubna 2014]. Dostupné z <[http://www.opensourceshakespeare.org/views/poems/poem\\_view.php?WorkID=phoenixturtle](http://www.opensourceshakespeare.org/views/poems/poem_view.php?WorkID=phoenixturtle)>.

<sup>117</sup> *A Nocturnal upon St. Lucy’s Day* [online]. Poetry Foundation, nedatováno [cit. 27. dubna 2014]. Dostupné z <<http://www.poetryfoundation.org/poem/173378>>.

I v básni v příkladě 27 se objevuje aluze na jiné básnické dílo. Verše *I went into the hazel wood. Because a fire was in my head.* odkazují na báseň Williama Butlera Yeatsa „The Song of Wandering Aengus“<sup>118</sup>. Ve VT se vyskytuje opakování stejné konstrukce (*go your ways*) i přesný rým (*mark, dark*). Opakování se objevuje i v CT (*jdi svou cestou*). CT nezachová rýmy, ale kompenzuje je jak prostřednictvím archaických spojek *neb* a *jež* běžně používaných v básnických textech, tak změnou slovosledu ve verších (*neb v hlavě mi oheň plál, jež s tmou si rozumějí*), který také patří k obvyklým prostředkům poetického jazyka.

Příklad 27:

VT: I went into the hazel wood. Because a fire was in my head. **Go your ways, o go your ways.** I choose another **mark**. Girls down on the seashore. Who understand the **dark**. (Smith 50)

CT: Do lískového háje jsem šel. **Neb v hlavě mi oheň plál. Jdi svou cestou, jen jdi svou cestou.** Já volím jiné znamení. Dívky dole u moře. **Jež s tmou si rozumějí.** (Kůsová 41)

Dále se v románu objevuje i aluze na báseň Williama Dunbara „Lament for the Makers“<sup>119</sup>, přičemž verš je napsán kurzívou jak ve VT, tak v CT (viz příklad 28). V CT se vyskytují knižní archaická slova (*vezdejší, toliko, jest*) a poetismus (*šalebný*).

Příklad 28:

VT: It's like William Dunbar's poem, you remember? Man blown about like a willow tree is blown by the wind? *This false world is bot transistory.* Remember? (Smith 92)

CT: Jak je to v básni Williama Dunbara, pamatuješ? Člověka vlajcího jako vrboví odvane vítr? *Šalebný svět vezdejší toliko prchavý jest?* Vzpomínáš? (Kůsová 65)

---

<sup>118</sup> *The Song of Wandering Aengus* [online]. Poetry Foundation, nedatováno [cit. 27. dubna 2014]. Dostupné z <<http://www.poetryfoundation.org/poem/244302>>.

<sup>119</sup> *Lament for the Makers* [online]. Poetry Foundation, nedatováno [cit. 27. dubna 2014]. Dostupné z <<http://www.poemhunter.com/poem/lament-for-the-makers/>>.

V příkladě 29 se vyskytuje čtvrtá sloka básně „Hotel svět“, kterou napsala matka hrdinky Lise. Pro VT jsou charakteristická velká počáteční písmena (*Works, Reception, Control, Hotel Room, Fear*) a anafora (*Whose*). Tyto prostředky nejsou v CT zachovány, ale jsou kompenzovány změnou slovosledu ve větě (*ted' jsi najednou tady přeci*), která je pro básnické texty CJ příznačná. Dále se v CT objevuje přívlastek shodný za substantivem (*moje dcero milá, v pokoji svém*) a přívlastek neshodný naopak před podstatným jménem (*světa kraj, tajů taj, strachu přesila*). Stejný prostředek poetického jazyka lze pozorovat i ve VT: *my daughter dear*. Levý jej nazývá „slovoslednou inverzí, jejímž cílem je dostat na konec verše rýmované slovo“<sup>120</sup> a dále uvádí, že se často využívá jak v angličtině, tak v češtině.<sup>121</sup> Jak ve VT, tak v CT se vyskytují rýmy (*dear/here/fear, mysterious/serious/imperious; milá/uložila/přesila, taj/kraj/báj, recepci/přeci*). V básni se rovněž objevuje aliterace souhlásky *S* (*strait and serious*) ve VT a souhlásky *T* v CT (*tajů taj*). Velká písmena na začátcích veršů jsou zachována i v CT a rovněž sémantický obsah CT odpovídá VT.

Příklad 29:

VT: You once **Works** on **Reception**

In **Control**, my daughter dear.

But now you find yourself checked in

To your own **Hotel Room**, here.

A room whose key's **mysterious**,

**Whose** view is strait and **serious**,

**Whose** purpose is **imperious**,

**Whose** minibar is **Fear**. (Smith 93)

CT: Kdysis pracovala na **recepti**,

Řídilas to, **moje dcero milá**.

**Ted' jsi najednou tady přeci**,

**V pokoji svém** ses **uložila**.

Jeho klíč je všech **tajů taj**,

Z okna je vidět **světa kraj**,

<sup>120</sup> LEVÝ 2012, s. 205.

<sup>121</sup> Tamtéž.



To, čemu slouží, není **báj**,  
Vládne v něm **strachu přesila**. (Kůsová 65-66)

V románu *Hotel svět* se objevují i úryvky z písní, které používají podobné prostředky jako básně. Příklad 30 je, jak se uvádí v románu, úryvkem z písně z muzikálů. Ve VT se objevuje rýmování (*somewhere/night air, sue me/through me*), které je převedeno i do CT (*klid/mít, pros/ kos*). V obou textech je zachováno i opakování lexikálních jednotek (*sue me, sue me; pros mě pros*) sloužící k intenzifikaci.

Příklad 30:

VT: oh what a beautiful morning; all I want is a room **somewhere**/far away from the cold **night air**; cheerio but be back soon; **sue me, sue me**/shoot bullets **through me**/ I love you (Smith 16)

CT: ó, nádherné ráno; chci jen někde **klid**/ daleko od chladu noci **mít**; sbohem, ale brzy se vrať; **pros mě pros**/ kulkama mě **kos**/jsi má láska (Kůsová 21)

Příklad 31 je úryvek z písně Neila Sedaka „Breaking Up Is Hard To Do“<sup>122</sup>. Ve VT se vyskytuje rým (*from me/misery*), který je v CT kompenzován změnou slovosledu (*smutný budu*). V CT je zachována i grafická podoba VT.

Příklad 31:

VT: don't take your love  
away **from me**  
don't you leave my heart in  
**misery**  
if you go  
then I'll be blue (Smith 104)

CT: Neber mi  
svou lásku

---

<sup>122</sup> *Breaking Up Is Hard To Do* [online]. Metro Lyrics, nedatováno [cit. 27. dubna 2014]. Dostupné z <<http://www.metrolyrics.com/breaking-up-is-hard-to-do-lyrics-neil-sedaka.html>>.

nenech mé srdce

trpět

odejdeš-li

**smutný budu** (Kůsová 72-73)

Co se týká jazykových prostředků v básních a písních, které jsou součástí románu *Hotel svět* a které přispívají k autorskému stylu Ali Smithové, objevují se ve VT rýmy, velká počáteční písmena, opakování slov či konstrukcí a časté jsou rovněž aluze na jiná literární díla. V CT je zachováno opakování, a pokud to čeština umožňuje, i rýmování. Dále CT využívá změnu slovosledu a archaické a knižní výrazy, neboť tyto prostředky jsou příznačné pro českou poezii a slouží jako kompenzace užití velkých počátečních písmen ve VT. Básnické texty mají v románu především estetickou funkci, která je prostřednictvím k tomu vhodných jazykových prostředků zachována i v CT.

## 5.2 Stylisticko-lexikální jazykové prostředky

Tato kapitola se bude zabývat charakteristickými stylisticko-lexikálními jazykovými prostředky autorského stylu Ali Smithové a jejich ekvivalenty v CT. Využití všech možností českého jazyka hraje totiž při překládání autorského stylu velkou roli, neboť, jak uvádí Čechová, „lexikální rovina je z hlediska diferenciací výrazových prostředků daleko bohatší než jiné jazykové roviny“<sup>123</sup>, a pokud je překladatel nevyužije, dochází podle Semínové k „lexikální chudobě výsledných textů.“<sup>124</sup> Překladatel by tedy měl využívat slov citově zabarvených, zdvořilých, hovorových, výrazů obecně českých, vulgárních i slangu, tedy slov s expresivním příznakem kladným i záporným. Samozřejmě pokud pro jejich užití v CT najde opodstatnění ve VT a nenaruší daný autorský styl.

Následující kapitoly se budou na základě názorných příkladů z VT a z CT věnovat charakteristickým rysům autorského stylu Ali Smithové, a to nejprve hovorovému jazyku, slangu, vulgarismům a použití obecné češtiny v CJ. Další kapitola se zaměří na rozdílné vyjadřování emocionality v angličtině a v češtině a použití deminutiv v CJ. V poslední kapitole bude pozornost věnována opakování lexikálních jednotek a možnému využití synonymních variant v češtině.

### 5.2.1 Hovorový jazyk, slang a vulgarismy

Tato kapitola se zaměří na další charakteristický rys autorského stylu Ali Smithové, a to na užití hovorového jazyka a vulgarismů a jeho převedení do CT. Prvky hovorového jazyka i vulgarismy se totiž často vyskytují v dialogích, přičemž slouží k charakteristice daných postav, které je používají. Především se jedná o žebračku Else a novinářku Penny. Mimo jiné bude v této kapitole okomentováno i charakteristické vyprávění Kláry napsané ve formě proudu vědomí, pro niž je užití hovorového jazyka a vulgarismů jakožto stylizace slangu mládeže rovněž typické. Ve VT se vyskytuje celá řada hovorových výrazů, např. *patch, classy, grand, really, terrible, absolutely, pretty hard, a bit, hard up, to chum, to drain, to take stuff, okay, it's a deal, all right, completely terrified, the*

---

<sup>123</sup> ČECHOVÁ 2003, s. 138.

<sup>124</sup> SEMÍNOVÁ, Zuzana. *S troškou do překladatelského mlýna*. In: *15x o překladu*. Praha – Bratislava: JTP, 1999, s. 37.

*horrible thing, a lobotomic case* atd. Dále se v něm objevují slova vycpávková (*well, anyhow, anyway*), expletiva (*for God's sake, God*) i množství vulgárních výrazů, např. *idiot, fucking, damning, bugging, damnably, fuck off, fuckers* apod. V CT se rovněž vyskytují výrazy hovorové, např. *hrozně, parádní, teprv, no, dneska, snáz, totálně, ujetá, fakt, kecy* atd. a slova užívající nespisovné koncovky obecné češtiny, např. *ulítnout, nality, sjetý, jasný, takovýhle, každě, psychiatrickej, pitomý, ségrovský, vopruzák, loňskejch* apod.

V románu se vyskytují případy, kdy zatímco ve VT je užito slovo neutrální, v CT se na základě kontextu vyskytuje slovo hovorové nebo je využito nespisovných koncovek a tvarů obecné češtiny. Takový překlad je však adekvátní, neboť v angličtině hovorovost často pouze vyplývá z daného kontextu, zatímco v češtině musí být vyjádřena explicitně. CT je pak idiomatictější, působí přirozeně a má na cílového čtenáře relativně stejný účinek jako měl VT na výchozího čtenáře. Níže je uvedeno několik příkladů, kdy anglickým neutrálním slovům (*bucket, mouth, boy, girl, to see*) odpovídají česká slova hovorová (*kýbl, huba, kluk, holka, koukat*).

Příklad 32:

VT: with **the bucket** (Smith 30)

CT: s **kýblem** (Kůsová 30)

Příklad 33:

VT: he had a bigger **mouth** (Smith 37)

CT: taky měl větší **hubu** (Kůsová 32)

Příklad 34:

VT: if it's **a boy** or **a girl** (Smith 38)

CT: jestli je to **kluk** nebo **holka** (Kůsová 33)

Příklad 35:

VT: the things she **saw** with (Smith 10)

CT: to, čím **koukala** (Kůsová 17)

Jak je patrné z níže uvedených příkladů, je stylizace hovorového jazyka v CT dosaženo i prostřednictvím obecněčeské koncovky *-ý* namísto spisovné koncovky *-é*, a to v různých slovech (*měkký, neskutečný, celým, tý mladý*), kterým však odpovídají anglická slova neutrální (*soft, uncanny, whole, that girl*). Kromě toho je v CT použito zpodstatnělé adjektivum v kombinaci s ukazovacím zájmenem, čímž je rovněž dosaženo hovorové zabarvení výrazu (*tý mladý*).

Příklad 36:

VT: if your teeth are **soft** (Smith 36)

CT: jestli máte **měkký** zuby (Kůsová 32)

Příklad 37:

VT: That's uncanny. (Smith 127)

CT: To je **neskutečný**. (Kůsová 86)

Příklad 38:

VT: in the **whole** city (Smith 39)

CT: v **celým** městě (Kůsová 34)

Příklad 39:

VT: that girl (Smith 39)

CT. **tý mladý** (Kůsová 33)

Ve dvou níže uvedených příkladech pak lze pozorovat další jev nespisovného jazyka v CT, a to vynechávání některých souhlásek, čímž je opět dosaženo stylizace hovorového jazyka. Jedná se jak o vynechání počáteční souhlásky *j* ve tvarech slovesa *být* (*sou*), tak souhlásky *t* v adjektivu *některý*. Kromě toho je zde opět využita nespisovná obecněčeská koncovka *-ý* (*některý peníze*). Stylizace hovorového jazyka v CT je v těchto případech adekvátním řešením, neboť ve VT se jedná o výpovědi žebračky Else a její vyjadřování ji jakožto literární postavu charakterizuje.

Příklad 40:

VT: But some money is thinner. (Smith 140)

CT: Ale **něk**erý peníze **sou** tenčí. Než jiný. (Kůsová 94)

Příklad 41:

VT: Some of it's mine, she said. (Smith 141)

CT: **Něk**erý **sou** moje, utrousila. (Kůsová 95)

I v příkladě 42 je patrné, že anglickým neutrálním slovesům ve VT (*to drain, to stop*) odpovídají česká slova použitá v jejich přeneseném významu, čímž nabývají na hovorovosti (*vysávat, utnout*), přičemž oproti VT dochází i k amplifikaci výpovědi užitím hovorového slovesa *nabažit*. Překlad je však adekvátní, neboť ve VT se objevuje hovorové adjektivum *terrible*. Pro překlad anglické věty *I couldn't appear enough for her* byl využit frazeologismus *zjevovat se jako o život* v CT.

Příklad 42:

VT: But the sister **drained** me with a **terrible** thirst. **I couldn't appear enough for her.** ... When winter came I stopped. (Smith 13)

CT: Sestra mě ale **vysávala** s **úžasnou** žízní. **Nemohla se mě nabažit. Zjevovala jsem se jí jako o život.** ... S příchodem zimy jsem to **uťala**. (Kůsová 19)

Jak je patrné z následujících příkladů, vyskytují se v románu místa, kdy se prvky hovorového jazyka objevují jak ve VT, tak v CT. Ve VT se vyskytují hovorové výrazy *a lot, uh, a bit, that kind of thing, really good*, kterým pak v CT odpovídají hovorová slova *rychlejc, trošku pomalejc, tohleto, fakt lahoda*. V příkladě 48 se ve VT vyskytuje i upravený idiom *it's written all over one's face*. V CT je pak hovorovost dosažena prostřednictvím substantiva *základka*.

Příklad 43:

VT: **a lot, a lot, uh**, quicker (Smith 149)

CT. **to, no, rychlejc** (Kůsová 100)

Příklad 44:

VT: **a bit slower** (Smith 150)

CT: **trošku pomalejc** (Kůsová 101)

Příklad 45:

VT: When people ask me **that kind of thing**... (Smith 166)

CT: Když se mě na **tohleto** ptají... (Kůsová 111)

Příklad 46:

VT: that was **good**; that was **really good** (Smith 72)

CT: to byla **lahoda**; to byla **fakt lahoda** (Kůsová 53)

Příklad 47:

VT: **She's got school written all over her.** (Smith 38)

CT: Ještě chodí na **zakládku**, to je na ní vidět. (Kůsová 33)

V příkladě 48 se ve VT vyskytují hovorové výrazy *all right, okay*, idiomy *it's a deal, leave someone in peace* a také syntaktická konstrukce *you swear* příznačná pro hovorový jazyk. V CT jim pak odpovídají hovorové výrazy: *tak teda jo, dát pokoj, fajn, platí, já na to*, přičemž hovorovost naznačuje i koncovka *-u* v 1. osobě přítomného času slovesa *slibovat*.

Příklad 48:

VT: **All right, all right.** I'll tell you. If you promise to go away and **leave me in peace.** **Okay,** I will, **it's a deal,** I said. **You swear?** she said. (Smith 16)

CT: **Tak teda jo.** Povím ti to. Když mi slíbíš, že se pak sebereš a **dáš mi pokoj.** **Fajn, platí, slibuju, já na to.** Přísaháš?, přeptala se. (Kůsová 21)

V příkladě 49 se ve VT objevují hovorové výrazy *pretty hard* i hovorové syntaktické konstrukce *no interrupting, what to do* a hovorové je i spojení slov *some boy, or some man or other*. V CT jsou užity hovorové frazeologické konstrukce: *spadnout do něčeho, ani nevědět jak, rovnou po hlavě, padnout na někoho, hodit po někom okem*. Dále je v CT hovorovost stylizována pomocí

nespisovných koncovek obecné češtiny, a to užitím koncovky *-ej* v adjektivu *celý* (*celej*) a koncovky *-ý* v adjektivech *nějaký* a *některý* (*nějakýho*, *některým*) namísto spisovné koncovky *-ý* v prvním případě a koncovek *-é* v případě druhém. V CT se objevují se i hovorová slova *kluk* a *chlap*.

Příklad 49:

VT: **No interrupting**, she said. ... I fell in love. **I fell pretty hard**. It caught me out....**What to do?** I had expected all my life to fall for **some boy, or some man or other**, and I had been waiting and watching for him. (Smith 17)

CT: Neskákej mi do toho, odbyla mě. ... Zamilovala jsem se. **Spadla jsem do toho, ani jsem nevěděla jak. Rovnou po hlavě.** ... Co dělat? Celej život jsem čekala, až **padnu na nějakýho kluka nebo nějakýho toho chlapa**, sem tam jsem **po některým hodila okem**. (Kůsová 22)

Z výše uvedených příkladů je patrné, že se na stylizaci hovorovosti v literárním díle ve VT podílejí nejen lexikální jednotky, ale i příznakové syntaktické konstrukce. V CT jsou překládány jak lexikálně pomocí hovorových výrazů, tak prostřednictvím nespisovných koncovek obecné češtiny.

I v příkladech 50 a 51 se ve VT objevují příznakové syntaktické konstrukce: *small change is all, the only thing about her is*. Těm v CT odpovídají hovorová slova (*kováky*, *koukat*), čímž je v něm dosaženo stejného účinku, tedy stylizace hovorovosti.

Příklad 50:

VT: **Small change is all** she's made. (Smith 35)

CT: Vydělala akorát **kováky**. (Kůsová 31)

Příklad 51:

VT: **The only thing about her is** that she looks miserable. (Smith 39)

CT: **Kouká** ale ztrápeně. (Kůsová 33)



Co se týká syntaktických prostředků ve VT, objevují se i elipsy, které přispívají ke stylizaci hovorovosti. V příkladě 52 je to patrné na větách: *No cars going past, no taxis, nobody, Nothing. My worst nightmare.* Ve VT se však objevují i lexikální prostředky, a to hovorová slova *really, anyway, a bit of a blank* a stažené tvary *can't, it's, wasn't*. V CT je pak hovorovost dosažena rovněž prostřednictvím hovorových slov *moc, prostě, auto, taxík*, frazeologismu *mít okno* a hyperboly *větší horor si nedovedu představit*. A vyskytují se i elipsy (*ani taxík, prostě nikde nikdo, nikde nic*) a nespisovná koncovka *-u* v 1. osobě singuláru u hovorového slovesa *nevybavovat si (nevybavuju)*.

Příklad 52:

VT: But I can't **really** remember, it's all **a bit of a blank**. **Anyway** there wasn't another soul on the street. **No cars going past, no taxis, nobody. Nothing. My worst nightmare** (Smith 132)

CT: **Moc si to ale nevybavuju, mám trochu okno.** Jinak ale na ulici nebyla živá duše. Nejelo tam ani auto, ani taxík, **prostě** nikde nikdo. Nikde nic. **Větší horor si nedovedu představit.** (Kůsová 89)

Elipsy se pak vyskytují i v následujícím příkladě 53, jednak ve VT (*Sure I can't tempt you, Bad for you, Don't mind if I do, Cold tonight, Clear*), jednak v CT (*smůla*). V CT se objevují hovorové věty: *Že bych Vás přece jen zlomila a Pěkně to dneska zebe*, jejichž hovorovost je dána užitím hovorových slov *pěkně, dneska* a slovesa *zlomit* v jeho přeneseném významu.

Příklad 53:

VT: **Sure I can't tempt you?** Penny said. **Bad for you,** the woman said. **Don't mind if I do?** Penny said. ... **Cold tonight,** Penny said. **Clear,** the woman said. (Smith 164)

CT: **Že bych vás přece jen zlomila?** Lákala ji. **Smůla,** ucedila žena. ... **Pěkně to dneska zebe,** prohodila Penny. Je jasno, utrousila žena. (Kůsová 109)

S hovorovým jazykem souvisí i použití vulgarismů. Ty se vyskytují především ve vnitřním monologu pubertáčky Kláry, který je stylizací slangu

mládeže, ale i ve výpovědích ostatních postav. V příkladě 54 se jedná o výpověď žebračky Else, v níž se ve VT objevuje kombinace hovorových výrazů (*take stuff, I mean, really*) a vulgarismů (*fuck, fuck with*). Těm pak v CT odpovídají rovněž hovorové výrazy (*něco brát, být na něčem, každě, teda doopravdy*) a vulgarismy (*zasrat*), přičemž je opět využita nespisovná obecněčeské koncovka *-ej* namísto spisovného *-ý*.

Příklad 54:

VT: Everyone takes them. Everyone on the street **takes stuff**, we all do. ...

**Fucks with** your brain, **I mean really really fucks** it. (Smith 170)

CT: **Každě** na ulici **něco bere**, všichni **jsme na něčem**. ... **Zasere** mu to mozek. **Teda doopravdy** mu to **zasere** hlavu. (Kůsová 113)

Z vulgarismů se ve VT nejčastěji vyskytuje výraz  *fucking*, který je pak do CJ překládán různě. V příkladě 55 se ve VT vyskytují vulgarismy  *fucking* a  *cunt*. Ty jsou do CT překládány prostřednictvím expletiva (*krucifix*), expresivních hovorových výrazů (*fakt se podělat, vychrchat*) i nespisovných tvarů a koncovek obecné češtiny (*dejchání, velkýho, štětinatý*).

Příklad 55:

VT: Who knows what she'll cough up? Something the size of a baby **fucking** pig, by the feel of it, covered in **fucking** pigbristle. **Fuck. Cunting fucking**. ... Breathing makes her cough. (Smith 41)

CT: Kdo ví, co **vychrchlá**? Podle pocitu, který má, nejspíš něco **velkýho, velkýho** jako podsvinče, pěkně **štětinatý**. **Krucifix**. Z toho by se jeden **fakt podělal**. ... **Dejchání** ji dráždí ke kašli. (Kůsová 35)

I v příkladě 56 se jedná o kombinaci vulgarismu ( *fucking*), idiomu (*make a fortune*), hovorových slov (*at all, anyway*) a stažených tvarů (*it's, she's, doesn't*), které společně stylizují hovorovou mluvu. V CT je hovorovost dosažena prostřednictvím hovorového slova v kombinaci s ukazovacím zájmenem (*ta holka*), nespisovné koncovky *-ý* v adverbiu *pokaždé* a hovorových výrazů (*ani nemrknout, vydělávat balík, naprosto nejevit zájem*).

Příklad 56:

VT: But **it's** not like that girl wants the money **anyway**. ... Every time **she's** there **it's** the same; **she makes a fortune** she **doesn't** even seem to want **in no fucking time at all**. (Smith 39)

CT: Přitom **ta holka** o peníze vůbec nestojí. ... **Pokaždý**, když tam sedí, je to totéž; **ani nemrkne a vydělává balík**, o který **naprosto nejeví zájem**. (Kůsová 33)

Následující příklad dialogu je další ukázkou hovorového jazyka. Ve VT je využito jak vulgarismu (*fuck off*), expletiva (*for God's sake*) a idiomu (*leave me alone*), tak výrazů a konstrukcí příznačných pro hovorový jazyk (*fine, well, just the one something, this had better be good*) a stažených tvarů (*I'm, won't*). V CT pak hovorovost stylizují hovorová slova a slovní spojení (*pohoda, takže, neprud', nedovím, dej mi svátek*) a hovorovost stylizuje i věta: *O žádnou hrůzu nestojím*.

Příklad 57:

VT: **Fine till now**, she said. Well? What? **This had better be good.....Just the one something....What? Fuck off. Leave me alone. I'm dead, for God's sake**. ...I **won't** leave, I said, until you tell me. I **won't** go till I get it. (Smith 15)

CT: Až do teď **pohoda**, odpověděla. **Takže co? O žádnou hrůzu nestojím**. ... Jenom to jedno. ...Co? **Neprud', dej mi svátek**. Jsem mrtvá, to si uvědom. Nehnu se, prohlásila jsem, dokud mi to neřekneš. Dokud se to **nedovím**, nikam nejdu. (Kůsová 20)

Vulgarismy se vyskytují i ve výpovědích žebračky Else a novinářky Penny, jak je patrné z jejich níže uvedeného dialogu. V příkladě 58 se ve VT objevují vulgární výrazy (*fucking, idiot*) i hovorová slova (*really*) a elipsy (*sorry again, language*). V CT jsou použity jak výrazy vulgární (*hnusný hajzly*), tak výrazy mírnější (*husa, strašná husa*). Hovorovost je stylizována rovněž slovem *pardon* a krácením vokálu *i* (*mluvim*) a obecněčeskou koncovkou *-ý* v adjektivu *hnusné*.

Příklad 58:

VT: It can **really** make people into **ugly fuckers**. Then she said, **Sorry again. Language. I'm an idiot**, Penny was thinking. **I'm such an idiot**. (Smith 171)

CT: Dovede to z lidí udělat **hnusný hajzly**...Ještě jednou **pardon**, že tak **mluvim. Já jsem ale husa**, nadávala si Penny v duchu. **Strašná husa**. (Kůsová 114)

Vulgarismy se objevují i v samostatných výpovědích novinářky Penny. V příkladě 59 se ve VT jedná o kombinaci vulgarismů (*fuck, damn, bugger, shag*) a opakování koncovky *-ing*. V CT je pak zachována vulgární mluva v kombinaci s aliterací souhlásky Z.

Příklad 59:

VT: **Fucking damning buggering shagging fuck**. (Smith 134)

CT: Práce **zatracená zasraná zmrvená zkurvená**. (Kůsová 91)

I v příkladě 60 se ve VT vyskytují vulgarismu, tentokrát jsou však překládány výrazem mírnějším (*do háje zelenýho*), expletivem (*kruci*) a hovorovým slovem (*kosa*).

Příklad 60:

VT: It was **fucking buggering damnably** freezing. (Smith 159)

CT: **Do háje zelenýho, kruci**, taková **kosa**. (Kůsová 106)

V nejspeciřičtějši pasáži z celého románu, a to ve vyprávění Kláry, se objevuje stylizace slangu mládeže, k níž je užito obojího, hovorového jazyka i vulgárních výrazů. Mimo to se v celém vyprávění nevyskytují žádné čárky a spojky a jednotlivé výpovědi jsou od sebe odděleny pouze spojovacím znakem &. Níže uvedený příklad 61 pochází z úvodní pasáže Klářina vyprávění.

Ve VT se v daném příkladě vyskytují hovorové výrazy (*really good, really amazing, the horrible thing, I bet*) i v kombinaci s vulgarismy (*with really the most fucking amazing new shoes*), důraz (*I did know*), výtýkací konstrukce (*that's what I think anyhow*) a stažené tvary (*she'd, I'm, wouldn't*). V CT se rovněž

objevují hovorová slova (*tutově, auťáky, foťák, pěkně, zdlábnout se, fičet, baráky*) a vycpávková slova (*teda, aspoň*). Pro CT jsou charakteristické i nespisovné koncovky obecné češtiny, a to především nespisovná koncovka *-ý* namísto spisovného *-é* (*podstatný, takovýho, stejný*), *-ej* namísto *-ý* (*novejma, celej, úžasnej, skvělej*) a nespisovná koncovka *-ama* (*nejsuprovějšima botama, nad střechama*). Objevuje se i protetické *v-* (*vo tom*), krácení vokálů u sloves (*myslim*) a krácení slovesných tvarů (*fotěj, frčej, svištěj*). Dále se vyskytuje změna vokálu *-é* na *-í* u sloves (*lítat*) a tvar spojky  *který*  namísto  *kteří* . CT se vyznačuje i nadužíváním ukazovacích zájmen (*tu pětilibrovku, z tý rychlosti, o tý hrůze, toho hotelu*) a vyjadřováním podmětu v první osobě singuláru, přičemž je vynechán tvar pomocného slovesa *být: já to věděla*.

Příklad 61:

VT: **&** since the main thing is I counted I was there

**&** since I have come home **with really the most fucking amazing** new shoes **&** also they gave me the breakfast **&** it was **really good**

**&** since there is the five pound note

**&** since I knew **I did know** already about **the horrible thing** about being crammed-in all upside down I had read it in the papers it wasn't a surprise or a shock or anything **I did know**

**&** since she was fast since she was so **incredibly** fast **I bet she'd** be pleased **I'm** sure **she'd** be pleased how fast I like to think she is light as air lighter than it now like those pictures they take of car headlights in cities where the cars are going too fast to leave anything of themselves but their lights as they go so fast past the camera it is like that with her I am sure I think she could go round town all day **&** all night if she wanted at a **really amazing** stream of light a speed over the tops of the buildings she could even dive out of the high windows of that hotel she would just float she **wouldn't** fall she **wouldn't** have to because now she can tread air too not just water like people who are only alive well **that's what I think anyhow** (Smith 185)

CT: **&** protože **podstatný** je že jsem to stopla že jsem tam byla

**&** přišla jsem domů **s těma nejsuprovějšima novejma botama**

**& taky mi tam dali snídani a pěkně jsem se zdlábla**

**& mám tu pětilibrovku**

**& věděla jsem to já to věděla o tý hrůze** jak tam byla celá namáčkklá hlavou dolů četla jsem **vo tom** v novinách vůbec mě to nepřekvapilo ani nezděsilo nic **takovýho já to věděla**

**& byla rychlá byla tak neuvěřitelně rychlá tutově** by měla radost určitě by měla radost **z tý rychlosti** radost s oblibou si představuju jak je lehká jako vzduch ještě lehčí jako když **foťej** reflektory aut ve městě kde **ty aut'áky frčej** tak rychle že z nich **foťák** zachytí jen světla když **svištěj** kolem teď je to s ní úplně **stejný** podle mě by určitě dovedla **lítat celej den & celou noc** kolem města kdyby chtěla jako **úžasnej** proud světla **& fičet nad střechama baráků** mohla by si skočit z hořejších oken **toho hotelu** vznášela by se nespada by nemusela by protože teď dovede šlapat i vzduch nejen vodu jako lidi **který** jsou jenom naživu **tak si to teda já aspoň myslim** (Kůsová 121)

Užití hovorových prvků a vulgárních výrazů jakožto jednoho ze specifických rysů autorského stylu Ali Smithové je nezbytné převést do CJ, neboť ve většině případů charakterizuje dané postavy. Hovorovost se objevuje se především v mluvě žebračky Else, ale i v promluvách novinářky Penny. Stylizací slangu mládeže je pak jazykový projev puberťačky Kláry. Ve VT se vyskytují nejen stažené tvary, hovorová slova, idiomy, vulgarismy a expletiva, ale i příznakové syntaktické konstrukce a elipsy, které rovněž naznačují hovorovost. V CT jim odpovídají taktéž hovorová slova, frazeologismy, vulgární výrazy a expletiva. Kromě těchto prostředků jsou v CJ využity i nespisovné tvary a koncovky obecné češtiny. Jsou to například koncovky *-ý, -ej, -ama* a dále i krácení vokálů a slovesných tvarů a protetické *v-*. Mimo to se objevují případy, kdy hovorovým výrazům českým odpovídají anglická slova neutrální. I v těchto případech se však jedná o adekvátní překlad, neboť v angličtině je hovorový ráz výpovědi vyjádřen implicitně a lze jej z daného kontextu vyvodit.

### 5.2.2 *Emocionalita*

Tato kapitola se bude věnovat dalšímu rysu autorského stylu Ali Smithové, který se v románu *Hotel svět* často vyskytuje, a to emocionalitě, přičemž na názorných příkladech budou představeny rozdílné způsoby jejího vyjádření ve VT a v CT. Pozornost přitom bude zaměřena i na užití deminutiv v CJ. Zatímco v angličtině totiž kladný citový postoj často pouze vyplývá z kontextu, v češtině je nutné jej vyjádřit explicitně. Užití slov citově zabarvených totiž charakterizuje vztah daných postav k popisovaným skutečnostem či k adresátům jejich sdělení, např. vztah mrtvé Sáry k její rodině, vztah její sestry k ní či vztah Elsy ke zvířatům apod.

Jak je patrné z následujícího příkladu 62, vyplývá emocionalita ve VT pouze z kontextu (*mothers, a mother, old*). Naopak v CT je vyjádřena explicitně, a to synteticky pomocí koncovek, tedy zdvořilými slovy (*maminkám, stařeček, maminka*).

#### Příklad 62:

VT: I hold open the doors of shops I'm going out of or coming into for old people or **mothers** with prams, or for anybody, for that matter coming after or towards me, they don't have to be **a mother** or **old**. (Smith 87)

CT: Když vcházím nebo vycházím z obchodu, přidržíím dveře starým lidem nebo **maminkám** s kočárky nebo prostě komukoli, kdo jde za mnou nebo přichází proto mě, nemusí to být jen **stařeček** nebo **maminka**. (Kůsová 61)

V příkladě 63 je volba zdvořilého kladně citově zabarveného ekvivalentu (*Chlupinka*) v CT založena na pozitivním vztahu postavy Kláry k domácímu mazlíčkovi, což ve VT opět pouze vyplývá z kontextu.

#### Příklad 63:

VT: it was when **Fluff** died (Smith 197)

CT: to bylo když nám umřela **Chlupinka** (Kůsová 129)

V jiných případech je však emocionalita ve VT vyjádřena, a to analyticky prostřednictvím adjektiv. V příkladě 64 české zdvojnásobení (*sestřičku*) v CT, odpovídá kombinace neutrálního substantiva *sister* a adjektiva *little* ve VT, čímž je dosaženo kladně citově zabarveného účinku. Další dvojici zdvojnásobení v CT (*mámina kamarádka*) odpovídá ve VT kombinace slova neutrálního (*a friend*) a slova kladně citově zabarveného (*mum*). Kromě toho je české slovo *kamarádka* inherentně kladně citově zabarvené a nelze jej vyjádřit jinak než zdvojnásobě.

Příklad 64:

VT: ...I remember **a friend of mum's** saying you should teach your **little sister** to swim... (Smith 196)

CT: ...vzpomínám si, jak **mámina kamarádka** povídala měla bys **sestřičku** taky naučit plavat...(Kůsová 128)

V dalších případech česká zdvojnásobení slouží i k vyjádření velikosti daného objektu. Jak je zřejmé z následujícího příkladu 65, zatímco ve VT je užito neutrální slovo (*a stone*), neboť velikost daného předmětu lze vyvodit z kontextu, v CT je pro dosažení stejného efektu nutné použít zdvojnásobení (*kamínek*). Překlad prostřednictvím neutrálního slova *kámen* by totiž zcela změnil význam výpovědi.

Příklad 65:

VT: ...and tonight what I want more than anything in the world is to have **a stone** in my shoe. (Smith 3)

CT: ...a dneska večer nejvíc ze všeho na světě chci mít **kamínek** v botě.  
(Kůsová 13)

I v příkladě 66, v němž jsou ve VT popisovány části těl drobného hmyzu (*fists, paws, hoofs, stem-things*), vyplývá velikost z kontextu. Oproti tomu v CT musí být vyjádřena pomocí zdvojnásoběných slov (*pěstičky, pacičky, kopýtko, chapadélka*).

Příklad 66:

VT: battering the wall she couldn't see with invisible **fists** and **paws** and **hoofs** and antennae and amoebic thready **stem-things**...(Smith 129)



CT: ...ti všichni bušili neviditelnými **pěstičkami, pacičkami, kopýtky**, tykadly, nitkovitými, bičíkovitými **chapadélky** do stěny (Kůsová 87)

Níže je uvedeno několik podobných příkladů, kdy neutrálním substantivům ve VT (*feet, beaks, eggs, bones, birds*) odpovídají deminutiva v CT (*nožky, zobáčky, vajíčka, kostičky ptácci*), jelikož velikost ve VT vyplývá z kontextu a nemusí být na rozdíl od češtiny vyjádřena explicitně.

Příklad 67:

VT: ...and are setting and unsettling with fluries and jousts of their **feet** and **beaks**. (Smith 36)

CT: ...v rozvířeném vzduchu se srážení **nožky** a **zobáčky**, ptáci si sedají. (Kůsová 31)

Příklad 68:

VT: ...for keeping their **eggs** warm. (Smith 47)

CT: ...aby měli **vajíčka** v teple. (Kůsová 39)

Příklad 69:

VT: The **birds** inside them would be mucus, their **bones** wouldn't have formed properly,...(Smith 48)

CT: Z **ptáčků** uvnitř byl jen sliz, **kostičky** se jim pořádně nevyvinuly (Kůsová 39)

I v případě, že jsou popisovány děti, vyskytují se v CT zdrobnělé tvary, zatímco ve VT vyplývá jejich velikost opět pouze z daného kontextu. Jako je tomu v níže uvedených příkladech 70, 71, 72 a 73, v nichž Else vzpomíná na sebe jako na malou holčičku. Neutrálním slovům ve VT (*hair, clothes, pinafore, pocket, shoe, girl*) odpovídají zdrobněliny v CT (*vlásky, šatičky, zástěrka, kapsička, botičky, holčička*).

Příklad 70:

VT: ...sharp-eyed girl with her **hair** tied back and the neat **clothes** on... (Smith 46)

CT: ...malá, bystrooká, upravená, se staženými **vlásky** a v **šatičkách**...  
(Kůsová 38)

Příklad 71:

VT: ...in a new blue botton **pinafore** scooped at the neck, a daisy design  
sewn on to the **pocket**...(Smith 48)

CT: ...v nové modré bavlněné **zástěrc**e s okrouhlým výstřihem a  
sedmikráskou našitou na **kapsičce**...(Kůsová 39)

Příklad 72:

VT: ...and the right kind of **shoe** strapped on,...(Smith 46)

CT: ...a na nich ty správné páskové **botičky**,... (Kůsová 38)

Příklad 73:

VT:...the stuck splinter of herself as **a girl** hurts,...(Smith 46)

CT: ...vražená osinka v podobě jí coby **holčičky** taky bolí,...(Kůsová 38)

Velikost však ve VT nevyplývá jen z kontextu, ale je stejně jako kladný citový postoj vyjadřována i analyticky, a to z větší části prostřednictvím adjektiv a výjimečně i pomocí substantiv. Níže je uvedeno několik příkladů. V příkladech 74, 75 a 76 zdobnělinám v CT (*lahvičky, hošík, zvířátka*) odpovídají ve VT kombinace adjektiva a substantiva (*little bottles, small boy*) nebo kombinace dvou substantiv (*baby animals*). V příkladě 77 je pak velikost vyjádřena prostřednictvím adjektiva *small*, které je dále intenzifikováno adverbem *very*, čemuž v CT odpovídá spojení zdobnělých slov *maličká komůrka*.

Příklad 74:

VT: She has looked at **the little bottles** of shampoo... (Smith 70)

CT: Už si prohlédla **lahvičky** se šamponem... (Kůsová 52)

Příklad 75:

VT: that **small boy** with the cap on (Smith 9)

CT: **hošík** ve školní čepici (Kůsová 17)

Příklad 76:

VT: like the stupefied **baby animals** (Smith 37)

CT: jako strnulá **zvířátka** (Kůsová 33)

Příklad 77:

VT: **very small room** (Smith 6)

CT: **maličká komůrka** (Kůsová 15)

Využití zdobnělin v CT se však netýká pouze substantiv, ale i adjektiv. Níže je uvedeno několik příkladů. V příkladech 78, 79 a 80 neutrálním adjektivům *light*, *warm*, *small* ve VT odpovídají zdobnělé tvary adjektiv *lehký*, *teplý* a *drobný* v CT (*lehounký*, *teplounký*, *drobounký*). Adjektivum *tiny* v příkladě 81 znamenající *drobný*, *maličký* je v CT přeloženo českým slovem ještě zdobnělejším: *titěrní*. Kromě toho jsou v příkladech 79 a 81 neutrální tvary substantiv v plurálu *muzzles* a *beetles* přeloženy v CT pomocí zdobnělin: *tlamičky*, *broučci*. Ve všech případech jsou zdobnělé tvary v CT adekvátní volbou, neboť ve VT je tento aspekt daných slov vyjádřen implicitně a lze jej vyvodit z kontextu.

Příklad 78:

VT: It was **light**... (Smith 48)

CT: Bylo **lehounké**,... (Kůsová 39)

Příklad 79:

VT ...at the thought of their gone **warm muzzles**...(Smith 128)

CT: při pomýšlení na jejich **teplounké tlamičky**... (Kůsová 87)

Příklad 80:

VT: all the **small** fruitflies (Smith 129)

CT: všechny **drobounké** octomilky (Kůsová 87)

Příklad 81:

VT: the **tiny** hardbacked **beetles** (Smith 129)

CT: **titěrní broučci** s tvrdými krovkami (Kůsová 87)

V CT se vyskytují deminutiva i v případě, že ve VT dochází k opakování slov. V příkladech 82 a 83 jsou opakovány lexikální jednotky *small front lawn* a *garden*, což je v CT kompenzováno zdrobněnými tvary adjektiv a substantiv: *titěrné trávníčky, maličké zahrádky*.

Příklad 82:

VT: ...into the middle of **small front lawn after small front lawn**...(Smith 157)

CT: ...uprostřed **titěrných trávníků** před domy...(Kůsová 105)

Příklad 83:

VT: ...with **garden** after small square **garden**... (Smith 158)

CT: ...s **maličkými** čtvercovými **zahrádkami**... (Kůsová 105)

Jak lze vyvodit z výše uvedených příkladů, adekvátní převedení emocionality do CJ je předpokladem pro zachování jednoho z charakteristických rysů autorského stylu Ali Smithové. Zatímco v angličtině totiž emocionalita mnohdy jen vyplývá z kontextu nebo je vyjádřena analyticky pomocí adjektiv, čeština ji vyjádřit musí, a to synteticky prostřednictvím koncovek. Čeština přitom využívá bohaté nabídky deminutiv, kterou disponuje. Neutrálním pojmenováním ve VT pak tedy odpovídají zdrobnělá substantiva a adjektiva v CT. Kromě toho jsou deminutiva v CT využita i ke kompenzaci opakování lexikálních jednotek ve VT. Vzhledem k tomu, že při překládání emocionality byly tyto systémové rozdíly mezi jazyky vzaty v potaz, je výsledný CT adekvátním překladem VT.

### 5.2.3 Opakování lexikálních jednotek

Tato kapitola se bude zabývat opakováním lexikálních jednotek, které se ve VT vyskytuje poměrně často, a je tudíž dalším charakteristickým rysem autorského stylu Ali Smithové. Pozornost bude věnována jednak případům, kdy dochází k opakování jak ve VT, tak v CT, jednak případům, kdy je v CT užito synonymních variant. Zda je v CT zachováno opakování slov, nebo je naopak zvoleno užití synonym, vždy závisí na funkci, jakou má opakování slov ve VT.

Pokud opakování lexikálních jednotek slouží ve VT k oslovení čtenáře, kdy se jej autorka snaží vtáhnout do děje, je toto opakování zachováno i v CT. Toto je patrné na následujících příkladech 84 a 85, v němž se v obou ukázkách objevuje opakování imperativu (*imagine/představte si*).

#### Příklad 84:

VT: **Imagine** an itch. **Imagine** a foot... (Smith 3)

CT: **Představte si**, že něco zasvrbí. **Představte si** nohu... (Kůsová 13)

#### Příklad 85:

VT: **Imagine** diving into water... **Imagine** hot or cold. **Imagine** cold butter...(Smith 9)

CT: **Představte si** skok do vody,... **Představte si** horko nebo zimu. **Představte si** studené máslo... (Kůsová 16)

Ve většině případů má však opakování lexikálních jednotek funkci zdůrazňovací, přičemž zaujímá důležitou roli v samotném příběhu, a proto musí být zachováno i v CT. V níže uvedených příkladech 86 a 87 jsou ve VT opakována substantiva *words* a *dumb waiter*, což je zachováno i v CT (*slova, výtah*). Jedná se totiž o výpovědi postavy Sáry, která si jakožto duch už není schopná po své smrti vzpomenout na některá slova a jejich významy.

#### Příklad 86:

VT: ...it's all **words words words** with me... (Smith 5)

CT: ...mě zajímají jen **slova slova slova**... (Kůsová 14)

Příklad 87:

VT: ...that's it; **dumb waiter dumb waiter dumb waiter**. (Smith 17)

CT: ...to bylo ono; **výtah výtah výtah**. (Kůsová 21)

I v následujícím příkladě 88 slouží opakování slovesa *hurt* ve VT ke zdůraznění, a to ke zdůraznění špatného zdravotního stavu postavy Lise, a proto je opět zachováno i v CT (*bolet*).

Příklad 88:

VT: My skin **hurts**. Ma face **hurts**. My head **hurts**. My arm **hurts**. My shoulders and back and legs and feet **hurt**. ... My heart **hurts**. It **hurts** like a sore heart. (Smith 88)

CT: **Bolí mě** kůže. **Bolí mě** obličej. Bolí mě hlava. **Bolí mě** ruce. **Bolí mě** ramena a záda a nohy. ... **Bolí mě** srdce. **Bolí to**, jako když **bolí** u srdce. (Kůsová 62 – 63)

Pokud tedy opakování ve VT slouží ke zdůraznění určitých lexikálních jednotek v daném kontextu, je zachováno i v CT. Níže je uvedeno několik příkladů, v nichž jsou ve VT opakována slova (*appear, hotel, which*) i spojení více slov (*then the next*), jimž v CT odpovídá opakování slov (*zjevovat se, hotelový, který*) a dvojice slov (*pak další*), přičemž dochází k opakování různých slovních druhů, a to adjektiv, zájmen, sloves i adverbíí. V příkladě 89 je opakováním slovesa *to appear* zdůrazněna skutečnost, že se duch Sáry opakovaně zjevoval všem členům rodiny. V příkladě 90 je opakováním vyzdvižen fakt, že všechno, co si Penny sbalila do kufru, patřilo původně hotelu. Opakování zájmena *which* v příkladě 91 pak zdůrazňuje celou výpověď postavy Lise, která je doma upoutaná na lůžko už tak dlouho, že ztrácí ponětí o okolním světě. A v příkladě 92 je opakováním vyzdvižena skutečnost, že je na tom žebračka Else zdravotně tak špatně, že jí každý krok činí potíže. Ve všech případech se ve VT tedy jedná o záměrné opakování, které je adekvátně převedeno i do CT.

Příklad 89:

VT: I **appeared** to the father. I **appeared** to the mother. I **appeared** to the sister. (Smith 13)

CT: **Zjevovala jsem se** tátovi. **Zjevovala jsem se** mámě. **Zjevovala jsem se** sestře. (Kůsová 19)

Příklad 90:

VT: ...the **hotel** shampoo, the **hotel** stationery, the **hotel** pen, the **hotel** pencil, the **hotel** botton buds, the **hotel** shoewipe, the **hotel** handcream... (Smith 179)

CT: ...**hotelový** šampon, **hotelové** dopisní papíry, **hotelové** pero, **hotelovou** tužku, **hotelové** vatové štětičky, **hotelový** kartáček na boty, **hotelový** krém na ruce... (Kůsová 119)

Příklad 91:

VT: She couldn't be sure **which**, or **which** it was of the months that had thirty days, and **which** had thirty-one, and **which** had thirty-two. Or even **which** day of the week it was today. (Smith 82)

CT: Nedokázala s jistotou určit **který**, ani **který** měsíc má třicet dní, **který** jednatřicet a **který** dvaatřicet. Dokonce ani co je za den. (Kůsová 58)

Příklad 92:

VT: One step, **then the next, then the next, then the next, then the next**...One step, **then the next, then the next, go on**. (Smith 64)

CT: Jeden krok, **pak další, pak další, pak další, pak další** ...Jeden krok, **pak další, pak další**, pořád jít. (Kůsová 48)

Pokud však opakování ve VT neslouží k oslovení čtenáře ani k nutnému zdůraznění daných lexikálních jednotek, je ze stylistického hlediska vhodné v CT volit jinou možnost. Jako je tomu v následujícím příkladě 93, v němž je opakování spojení slov *each thick carpet* ve VT nahrazeno číslovkami (*jeden, druhý*) v CT, čímž se předešlo v češtině stylisticky nevhodnému opakování stejných výrazů.

Příklad 93:

VT: from **each thick carpet** above to **each thick carpet** (Smith 5)

CT: od **jednoho** tlustého koberce ke **druhému** (Kůsová 14)

A právě ze stylistického hlediska je opakování lexikálních jednotek ve VT velmi často nahrazováno různými synonymními variantami v CT. Níže je uvedeno několik názorných příkladů. V příkladě 94 je ve VT opakována dvojice slov (*dared herself*), jíž v CT odpovídají dvě synonyma (*osmělit se, odvážit se*). V příkladě 95 jsou opakovány lexikální jednotky *I worry for*, jimž ve VT odpovídají rozmanitá synonymní slovesa: *trpět, trápit se, soužit se, tížit, cítit, soucítit a mít starost*. V příkladě 96 je pak opakováno sloveso *to discuss*, kterému v CT odpovídají různá slovesa: *probírat, diskutovat, debatovat*.

Příklad 94:

VT: ...she **dared herself** to the hedge of the hole, **dared herself** to look down...(Smith 148)

CT: ...**osmělila se** k okraji díry, **odvážila se** podívat dolů... (Kůsová 99)

Příklad 95:

CT:...**I worry for** people living in war zones. **I worry for** children whose parents or elder abuse them. **I worry for** people who are being tortured. **I worry for** beatles strapped into machines and made to smoke... **I worry for** vegetarians... and **I also worry** for meat-eaters... **I worry for** the lungs of smokers. (Smith 87)

VT:...**trpím** s lidmi žijícími ve válečných oblastech. **Trápím se** pro děti, které rodiče nebo dospělí týrají. **Soužím se** pro ty, kdo jsou mučeni. **Tíží** mě biglové připoutání... **Cítím** s vegetariány... a **soucítím** také s těmi, kdo jedí maso... **Mám starost** o plíce kuřáků. (Kůsová 62)



Příklad 96:

VT: They **discuss** what it must have been like, to be there. They **discuss** suicide. They **discuss** love. (Smith 106)

CT: **Probírají**, jaké to muselo být to zažít. **Diskutují** o sebevraždě. **Debatují** o lásce. (Kůsová 74)

I v následujícím příkladě 97 je opakování slovesa *to break* ve VT nahrazeno několika synonymy v CT (*rozsekat se, zlámat si, polámat si, rozbít si, rozrazit si, popukat*) a slovesem *vletět*, u něhož je využito frazeologismu *mít srdce až v krku*, který v tomto případě platí doslova, čímž vzniká slovní hříčka. Kromě toho se sloveso *rozsekat se* svým užitím v přeneseném významu řadí do hovorového jazyka. Ačkoli se v tomto příkladě jedná o zdůraznění toho, co všechno si hrdinka zlomila, když spadla do výtahu na nádobí, nelze v češtině použít opakování jednoho slovesa, neboť v ní takové sloveso, který by tvořilo kolokace se všemi uvedenými částmi těla, neexistuje. Nelze například říci, že si hrdinka zlomila záda, hlavu či obličej. Takové kolokace čeština nepřipouští, a nezbývá tedy jiná možnost, než volit synonymní varianty.

Příklad 97:

VT: ...and **broke** on the ground, I **broke** too. The ceiling came down, the floor came up to meet me. My back **broke**, my neck **broke**, my face **broke**, my head **broke**. The cage round my heart **broke** open and my heart came out. I think it was my heart. It **broke** out of my chest and it jammed into my mouth. (Smith 6)

CT: až se **rozsekala** o zem a já se **rozsekala** s ní. Shora mě zmáčkl strop, zdola mě přimáčkla podlaha. **Zlámala jsme si** vaz, **polámala** záda, **rozbila** obličej, **rozrazila** hlavu. Koš kolem srdce mi **popukal** a srdce vyletělo. Myslím, že to bylo moje srdce. **Vletělo** mi do krku. (Kůsová 15)

Jak je patrné z předchozího příkladu, v němž se vyskytl jak hovorový výraz, tak slovní hříčka, často se v románu prolínají různé charakteristické rysy autorského stylu Ali Smithové. Rovněž v příkladě 98 se jich vyskytuje více. Kromě opakování vytykáací konstrukce (*what a...*) se ve VT objevuje i hromadění

souhlásky *M* (*smash mush mash-up*) i vyslovované souhlásky *Š* (*dash, crash, rush, hushed, smash, mush, mash-up, gashed*) a vyskytují se v něm i rýmy (*light/glide/fright*). V CT je pak opakování zachováno prostřednictvím ukazovacího zájmeno *to*, přičemž se v něm objevuje i kombinace rýmů a aliterace souhlásek *F, D, P, B* a hromadění souhlásky *Č* a *Ř* (*hučelo fučelo frčelo fičelo, dál a dál dolů a dolů, pád plác plesk prásk, třásk třísk říz řach, bác bum buch žuch uch ch*).

Příklad 98:

VT: **what a fall what a soar what a plummet what a dash** into dark into light **what a plunge what a glide** thud crash **what a drop what a rush what a swoop what a fright what a mad** hushed skirl **what a smash mush mash-up broke and gashed what a heart** in my mouth **what an end**.

**What a life.**

**What a time.**

**What I felt. Then. Gone.** (Smith 3)

CT: **to hučelo to fučelo to frčelo to fičelo to byl fofr to byl sešup to** svištělo do tmy a do světla **dál a dál dolů a dolů to byl let to byl děs to byl pád plác plesk prásk třásk třísk říz řach bác bum buch žuch uch ch** srdce v krku konec.

**To byl život.**

**To byly chvíle.**

**Tak mi bylo. Pak. Konec.** (Kůsová 13)

Co se však týká opakování lexikálních jednotek ve VT, vyskytuje se v CT ještě jedna možnost, a to užití jak opakování, tak synonym. Níže jsou uvedeny tři názorné příklady. V příkladě 99 jsou ve VT opakovány lexikální jednotky *can you remember*, jimž v CT odpovídá dvojí opakování tvaru slovesa *pamatovat si* a jedno užití jeho synonyma *vzpomínat si*. V příkladě 100 dochází ve VT k opakování substantiva *cough*, které je v CT přeloženo dvakrát jako *kašel* a jednou jako *kašláni*. A v příkladě 101 je šestkrát opakováno neurčité zájmeno *some*, jemuž pak v CT odpovídá kombinace dvojího užití zájmen *jedni* a *druzí* a dalších synonym: *jení, někteří* a *další*.

Příklad 99:

VT: **Can you remember** the fall? **Can you remember** how long it took us? **Can you remember** what happened before it? (Smith 15)

CT: **Pamatuješ si** ten pád? **Vzpomínáš si**, jak dlouho nám to trvalo? **Pamatuješ si**, co se dělo předtím? (Kůsová 20)

Příklad 100:

VT: and that's just a small **cough**, a chord-back **cough**, because a real **cough**... (Smith 41)

CT: a to je přitom jen lehký **kašel**, zdušené **kašláni**, protože opravdový **kašel**,... (Kůsová 34)

Příklad 101:

VT: **Some** have colds. **Some** have infections. **Some** have nothing wrong with them. **Some** feel drowsy and ought not to operate machinery today. **Some** have temperatures going up or coming down. **Some** have healed in their sleep and will wake up refreshed. **Some** have found... (Smith 231)

CT: **Jedny** trápí nastuzení. **Druzí** trpí infekcí. **Jiným** nic není. **Některé** zmáhá otupělost a měli by se dnes vystříhat práce s technickými zařízeními. **Dalším** stoupá nebo klesá teplota. **Jedni** se ve spánku uzdravili a probudí se pokřátí. **Druzí** po probuzení zjistili... (Kůsová 148)

Opakování lexikálních jednotek patří k charakteristickým rysům autorského stylu Ali Smithové, přičemž při jeho překládání do CJ vždy záleží na tom, jakou funkci ve VT zaujímá: pokud slouží k oslovení čtenáře, kterým se její autorka snaží vtáhnout do děje (viz příklady s *imagine/ představte si*) či k nutnému zdůraznění určitých slov souvisejících s charakteristikou dané postavy, je zachováno i v CT. V ostatních případech je na základě české stylistické normy nahrazováno synonymy, případně, pokud čeština nedisponuje dostatečným počtem synonymních variant, je ve VT užito obojího, tedy kombinace opakování a synonym. Důkazem prolínání jednotlivých prvků autorského stylu Ali Smithové jsou pak příklady, v nichž se vyskytuje jak opakování, tak aliterace a rýmy.

Kromě toho je opakování ve VT kompenzováno slovními hříčkami či hovorovým jazykem.

### 5.3 Grafické prostředky

Tato kapitola se bude zabývat posledním charakteristickým rysem autorského stylu Ali Smithové, a to užitím grafických prostředků v románu *Hotel svět*. Pozornost bude nejprve zaměřena na kurzívu a její překlad do CJ, který se různí v závislosti na její funkci v textu. Dále bude pozornost věnována i jiným grafickým prostředkům, jmenovitě užití velkých písmen či textu psaného tučně a jejich funkcím ve VT a následnému převedení do CT. V neposlední řadě bude okomentován překlad různých deformací textu, a to překlad vynechaných či nedokončených slov a vynechaných písmen ve slovech, neboť i tyto jevy přispívají k autorskému stylu Ali Smithové.

#### 5.3.1 Užití kurzívy

Tato kapitola se bude zabývat užitím kurzívy v románu *Hotel svět* jakožto jednoho z často používaných grafických prostředků autorského stylu Ali Smithové. Na následujících názorných příkladech bude objasněno její použití a funkce ve VT a z nich vyplývající možnosti jejího převedení do CT.

V příkladě 102 je kurzíva ve VT užitá k vyjádření přímé řeči v minulosti, na niž hrdinka románu Lise vzpomíná. V příkladě 103 se pak objevuje i možnost, kdy Lise vzpomíná na své vlastní výpovědi v době, kdy ještě pracovala jako recepční v hotelu. Jedná se o jeden ze specifických rysů autorského stylu Ali Smithové, a tudíž je zachován i v CT. Kromě toho je v obou případech přímá řeč uvedena bez uvozovek a oddělena pouze čárkami.

##### Příklad 102:

VT: Beyond the dust, the noise: *write down the things you can remember for me*, the poet-mother was saying. *Write down your symptoms*, the lady doctor was saying. *Fill me in*, the government form in her hand demanded. *Bring me apples, bring me something*, the Country Store lady, dainty and wholesome, was singing. (Smith 94)

CT: Z prachu zaznívalo: *napiš mi, na co si vzpomeneš*, říkala matka básnířka. *Sepište své příznaky*, říkala lékařka. *Vyplň mě*, dožadoval se úřední formulář v její ruce. *Doneste jablíčka, doneste něco*, zpívala roztomilá, zdravá zastánkyně produktů Country Life. (Kůsová 66)

Příklad 103:

VT: ...and say into the same receiver, in another voice, as if you were another person, *Room Availability, Global Hotels, can I help you?* (Smith 97)

CT: ... a do stejného sluchátka, změněným hlasem, jako by byl někdo jiný, pronesl *Rezervace, hotely Globál, máte přání?* (Kůsová 68)

Věty napsané kurzívou však ve VT zaujímají i funkci nadpisu, a slouží tak k uvozování po nich následujících pasáží. Toto je patrné v příkladě 104, v němž věta napsaná kurzívou uvozuje přímou řeč, která pak bez jakýchkoliv uvozovek následuje pod ní, přičemž mluvčí jsou uvedeni v závorce za přímou řečí: *a man, a woman*. V příkladech 105 a 106 text psaný kurzívou neslouží k uvozování přímé řeči, ale jako nadpis následujících textových pasáží, jmenovitě výčtu věcí, které jsou vyobrazeny na fotografii, a výčtu pravidel daného řádu. Ve všech těchto případech jsou uvedené grafické prostředky jakožto součást autorského stylu Ali Smithové respektovány, a tudíž beze změny převedeny i do CT.

Příklad 104:

VT: *Some of the other things policemen and policewoman have said to Else over time:*

Is that your stuff? Move it. Or we'll bin it. Move it move. (a man)

How old are you? ... (a woman) (Smith 43)

CT: *Od policajtů a policajtek si Else v průběhu doby vyslechla i další věci:*

To jsou tvoje věci? Seber si to. Nebo ti to vyhodíme. Seber si to. Seber se a jdi. (muž)

Kolik ti je? ... (žena) (Kůsová 36)

#### Příklad 105:

VT: *Things from her pockets in the Sunday newspaper photograph:*

The blue plastic clothes peg.

The pencil she found outside the bookies'. (Smith 77)

CT: *Věci z jejích kapes na fotografii v nedělních novinách:*

Modrý umělohmotný kuliček na prádlo.

Tužka, kterou našla před sázkovou kanceláří. (Kůsová 56)

#### Příklad 106:

VT: *The rules of the Winter-Shelter are as follows:*

a. This Winter-Shelter is only for the use of people...(Smith 65)

CT: *V zimním útulku platí následující řád:*

a. Zimní útulek slouží pouze osobám...(Kůsová 49)

Dále se kurzíva ve VT vyskytuje i jako grafický prostředek, který slouží k začlenění určitých typů textů do kontextu literárního díla, a proto je opět zachována i v CT. Níže jsou uvedeny dva názorné příklady. V příkladě 107 se jedná o úryvek z pravidel hotelu, v příkladě 108 o úryvek z recenze hotelu.

#### Příklad 107:

VT: The Quality Policy Training pack (UK 1999) states: *Quality is doing things the way they should be done, first time, every time. The way we measured quality is to find out just how much money we spend sorting things out. ...*(Smith 116)

CT: V pravidlech (UK 1999) se praví: *Kvalitou se rozumí to, že se činnosti vykonávají náležitým způsobem, poprvé a pořád. Kvalitu poměříme sledováním, kolik nás stojí napravování chyb. ...*(Kůsová 80)

#### Příklad 108:

VT: *...For work, for relaxation, for the ideal get-away-from-it-all, and for stylish, spacious bedrooms whose unique individual design is just one of the classy hallmarks of the Global Hotel phenomenon, you can't beat them. They are good. ...*(Smith 180)

CT:...*Chcete-li pracovat, odpočívat, dát si od všeho pohov, není nad stylové, prostorné pokoje, jejichž jedinečná osobitost je jedním z výsostných znaků značky Globál. Hotelům Globál se nic nevyrovná...* (Kůsová 119)

Dalším z grafických prostředků autorského stylu Ali Smithové je kombinace kurzívy a podtržení textu, přičemž podtržení slouží ke zdůraznění určitého slova či spojení slov. V níže uvedeném příkladě 109 jsou ve VT kurzívou uvedené hotelové instrukce, přičemž ty nejdůležitější informace jsou zdůrazněny podtržením. Tento grafický prvek je opět beze změny převeden i do CT.

Příklad 109:

VT: A small folded card on the pillow reads: *Please ring 0 for one of our staff to come and turn down your bed when you are ready to retire. Global Hotels. We Think The World Of You.* (Smith 73)

CT: Na přeložené kartičce postavené na polštáři se píše: *Až si budete přát ulehnout, vytočte prosím 0 a náš personál Vám přijde odestlat. Hotely Globál. Světová úroveň služeb.* (Kůsová 54)

Ve VT se dokonce vyskytuje i kombinace tří grafických prostředků, a to kurzívy, podtržení a užití tučného písma, přičemž kurzíva slouží k začlenění určitého typu textu do literárního díla a další dva grafické prostředky mají funkci zdůrazňovací. Tato grafická podoba VT je pak zachována i v CT. Níže je uveden příklad úryvku z formuláře, který je jednak napsán kurzívou, jednak jsou v něm ty nejpodstatnější informace zvýrazněny tučně, přičemž některé z nich jsou mimo to i podtrženy.

Příklad 110:

VT: *Sitting in a chair We need to know if you have any difficulties sitting comfortable in a chair. By sitting comfortable we mean without having to move from the chair because the degree of discomfort makes it impossible to continue sitting. ... **Please tick the first statement that applies to you. Tick one box only.*** (Smith 98 – 99)

CT: **Sezení na židli** Uved'te prosím, zda vám činí potíže pohodlné sezení na židli. Pohodlným sezením se rozumí takové sezení, při kterém se nemusíte ze židle zvedat z důvodu nepohodlí., která vám znemožňuje dále sedět.... **Zatrhňte prosím první možnost první možnost, která vyjadřuje váš stav. Vyberte prosím pouze jednu možnost.** (Kůsová 69)

Pokud je ale kurzíva ve VT užitá ke zdůraznění určitých slov či celé výpovědi, je v CT přeložena lexikálně, neboť se nejedná o rys autorského stylu Ali Smithové, ale o běžné použití kurzívy v anglických textech, které však neodpovídá českému úzu, a kurzívu tudíž v CT nelze ponechat. Níže je uvedeno několik názorných příkladů. V příkladě 111 slouží kurzívou proložené *that* ke zdůraznění následujícího adjektiva *ill*, a má tedy funkci intenzifikační. V CT je pak stejného účinku dosaženo pomocí kombinace dvou adverbíí (*zas tak*), z nichž jedno je uvedeno v hovorovém tvaru (*zas*), a částice *přece*. V příkladech 112, 113 a 114 zdůraznění kurzívou ve VT (*knew*, *'m*, *me*, *'re*) odpovídají vyjádřené podmínky v CT (*já*, *my*). Vzhledem k tomu, že se podmět v češtině běžně nevyjadřuje, splňuje i toto překladatelské řešení funkci důrazu.

Příklad 111:

VT: you can't be *that* ill (Smith 100)

CT: **zas tak** nemocná **přece** nejsi (Kůsová 70)

Příklad 112:

VT: I *knew* she was going to do that. (Smith 148)

CT: **Já** věděla, že to udělá. (Kůsová 99)

Příklad 113:

VT: I *'m* not dead, he said. Don't call *me* dead! I *'m* not dead! (Smith 127)

CT: **Já** nejsem mrtvá, opakoval. Nemluvte o mně jako o nebožce. **Já** nejsem mrtvá! (Kůsová 86)

Příklad 114:

VT: We *'re* not dead! (Smith 129)

CT: **My** nejsme mrtví! (Kůsová 88)



Kurzíva zastává ve VT různé výše uvedené funkce. Obecně lze shrnout, že většinou slouží k odlišení jedné textové pasáže od druhé. V těchto případech je společně s ostatními grafickými prostředky převáděna v nezměněné podobě i do CJ. Výjimku tvoří běžné užití kurzívy v angličtině, kdy je jejím prostřednictvím zdůrazněno určité slovo či celá věta. V takových případech je do CJ převáděna lexikálně, a to prostřednictvím zdůrazňujících lexikálních jednotek či vyjádřením podmětu, který se v češtině běžně nevyjadřuje, čímž je v CT dosaženo stejného účinku jako ve VT.

### ***5.3.2 Užití velkých písmen a tučného písma***

Dalšími typickými grafickými prostředky autorského stylu Ali Smithové je psaní částí textu velkými písmeny či užití tučného písma, přičemž oba tyto prostředky slouží ke zdůraznění daných výpovědí. Kromě toho zaujímá tučně napsaný text i funkci nadpisu, neboť je shrnutím odstavce, který po něm následuje. Ve všech případech je grafická podoba VT zachována i v CT. Níže je uvedeno několik názorných příkladů.

V příkladech 115 a 116 se jedná o zdůraznění nápisů na poutači ve výkladní skříni a na nášivce na uniformě, v příkladě 117 je užitím velkých písmen zdůrazněna celá věta.

#### Příklad 115:

VT: ...bare apart from a banner which said 50% OFF EVERYTHING; its inside were stripped. (Smith 161)

CT: ...visel v ní jen poutač s nápisem SLEVA 50 % NA VŠECHNO; vnitřek prodejny byl vystěhovaný. (Kůsová 107)

#### Příklad 116:

VT: The embroidered badge on the lapel of the uniform says, in browns and greens, GLOBAL HOTELS. (Smith 55)

CT: Vyšíváný odznak na klopě uniformy hnědě a zeleně hlásá HOTELY GLOBÁL. (Kůsová 43)

Příklad 117:

VT: ...yelling it IT'S MORNING AGAIN EVERYBODY UP COME ON EVERYBODY WAKE UP when I was small... (Smith 217)

CT: ...řvali UŽ JE ZAS RÁNO VŠICHNI VSTÁVAT BUDÍČEK když jsem byla malá...(Kůsová 140)

Užití velkých písmen má však ve VT kromě zdůrazňovací funkce i jinou úlohu. Slouží také jako grafický prostředek oddělující novinové titulky od ostatních částí textu, jak je patrné v příkladech 118 a 119. Mimo to se v novinových titulcích ve VT se vyskytuje aliterace počátečních souhlásek *M* (*massively more*), *B* (*below breadline*), *T* (*tragic teenager*) a *D* (*death dive*) i hromadění vyslovované souhlásky *K* (*freak accident claims local*). Ta je v CT zachována v mnohem menší míře, a to pouze v příkladě 119: *smrtelný skok, nešťastná nehoda*. V příkladě 119 jsou zřejmé i mezery mezi jednotlivými titulky. Tento grafický prostředek se několikrát objevuje pouze ve vyprávění Kláry.

Příklad 118:

VT: She likes to wrap relevant things round her feet. **BRITAIN MASSIVELY MORE UNEQUAL THAN 20 YEARS AGO. ONE IN FIVE PEOPLE LIVES BELOW BREADLINE.** These subheadings are cushioning her heel. (Smith 45)

CT: S oblibou si balí nohy do zásadních sdělení. **SOCIÁLNÍ ROZDÍLY V BRITÁNII VÝRAZNĚJŠÍ NEŽ PŘED 20 LETY. JEDEN ČLOVĚK Z PĚTI ŽIJE POD HRANICÍ CHUDOBY.** Těmito podtitulky má vystlanou botu na patě. (Kůsová 37)

Příklad 119:

VT: ...it was in all the papers with that school photo of her from 6th form **TALENTED SWIMMER DEAD FREAK ACCIDENT CLAIMS LOCAL GIRL SWIMMER TRAGIC TEENAGER DEATH DIVE** when I look them up in the library...(Smith 202)

CT: ...psaly o tom všechny noviny s její školní fotkou ze šestý třídy  
TALENTOVANÁ PLAVKYŇ MRTVÁ NEŠTASTNÁ NEHODA  
SI VYŽÁDALA ŽIVOT MÍSTNÍ PLAVKYŇ SMRTELNÝ SKOK  
MLADÉ PLAVKYŇ vyhledala jsem si je v knihovně... (Kůsová 132)

Co se týká užití tučného písma jako nadpisu následujícího odstavce ve VT, může mít daný text formu celé věty, přímé řeči i nominální fráze a je ukončen dvojtečkou. V příkladech 120 a 121 se jedná jednoduché věty, v příkladě 122 o přímou řeč, která je uvedena bez uvozovek a oddělení pouze čárkami, a v příkladech 123 a 124 se jedná o nominální fráze. Grafická podoba VT je ve všech případech opět zachována i v CT.

Příklad 120:

VT: **Lise talks to shut door:** This is apt. Talking to Duncan now,...(Smith 105)

CT: **Lise mluví k zavřeným dveřím:** Výstižně vyjádřeno. Mluvit s Duncanem...(Kůsová 73)

Příklad 121:

VT: **Her neck is hurting:** Lise' glands are raised in her neck, under her arms and in her groin. (Smith 118)

CT: **Bolí ji krk:** Lisa má na krku, v podpaží a v tříslech zvětšené uzliny. (Kůsová 81)

Příklad 122:

VT: **Thanks, Duncan, Lise says:** Most of the Global staff at this branch,...(Smith 106)

CT: **Díky, Duncane, poděkuje mu Lise:** Většina zaměstnanců na této pobočce Globálu,...(Kůsová 74)

Příklad 123:

VT: **The lobby:** All branches – British and international – of Global Hotels have identical lobby design... (Smith 110)

CT: **Hala:** Všechny pobočky – britské i mezinárodní – hotelů Globál mají vstupní haly upravené ve stejném stylu...(Kůsová 76)

Příklad 124:

VT: **The code on the door:** 3243257. Unless these numbers are pressed in the correct order on the code-box on the door,...(Smith 114)

CT: **Kód dveří:** 3243257. Pokud se na klávesnici na dveřích číslice nezadají ve správném pořadí,...(Kůsová79)

Užití velkých písmen a tučného písma patří ke specifickým rysům autorského stylu Ali Smithové, neboť tyto grafické prostředky se ve VT vyskytují často a zauímají v něm různé funkce: ať už odlišují nápisy, novinové titulky či nadpisy od ostatních textových pasáží, ať už je jimi zvýrazněno jedno slovo, sousloví či celá věta, vždy je nutné je převést i do CT. Neboť jedině tak je zachována jejich funkce i v CJ a jedině tak není cílový čtenář ochuzen o jeden z charakteristických rysů autorského stylu Ali Smithové.

### ***5.3.3 Deformace slov či jejich vynechání***

Posledním grafickým prostředkem příznačným pro autorský styl Ali Smithové je deformace textu. Ve VT se vyskytuje několik možných užití: buď jsou slova zcela vynechána, nebo nedokončena anebo jsou vynechány jen určitá písmena v nich, a to především samohlásky. Tyto grafické prostředky charakterizují jednotlivé postavy a jejich vyjadřovací schopnosti. Vynechání slova nebo jeho nedokončení slouží jako grafický prostředek, který vystihuje neschopnost ducha Sáry vzpomenout si na určitá slova, a pojmenovávat tak okolní svět. Záměrná deformace slov, při níž se z nich vytrácejí některé hlásky, pak charakterizuje mluvu žebračky Lise, především její špatnou výslovnost způsobenou jejím zdravotním stavem. Vzhledem k tomu, že tyto grafické prostředky stylizují jazykový projev daných postav, musí být adekvátně převedeny i do CT. Níže je uvedeno několik názorných příkladů.

V příkladě 125 je ve VT zcela vynecháno slovo *výtah*, na které si Sára nemůže vzpomenout, přičemž je za předložkou *into* opakován určitý člen *the*. I v CT je toto slovo vynecháno a následně je opakování určitého členu, který se

v češtině nevyskytuje, nahrazeno opakováním předložky *do*. V příkladě 126 jsou v obou textech místo substantiv (*eyes/oči*) jen prázdná pole.

Příklad 125:

VT: I climbed **into the, the**. (Smith 6)

CT: Vlezla jsem **do, do**. (Kůsová 15)

Příklad 126:

VT: Their beady . (Smith 8)

CT: Jejich jako korálky. (Kůsová 16)

Nedokončování slov je patrné v následujících příkladech 127 a 128, v nichž nejsou dokončena slova *elephant* a *goodbye*, kterým v CT odpovídají nedokončená slova *ovečka* a *nazdar*, přičemž jak ve VT, tak v CT je v příkladě 127 naznačeno prodloužení samohlásky. Kromě toho je nedokončení dále graficky znázorněno různě: tečkami nebo podtržítkem ve VT a pouze tečkami v CT. Za zmínku stojí i překlad anglického substantiva *elephant* českou *ovečkou*, k němuž dochází na základě pragmatického kontextu. V tomto případě bylo počítání slonů před spaním v angličtině nahrazeno počítáním oveček v češtině, čímž byla využita „substituce domácí analogií“<sup>125</sup>, kterou v takových případech radí Levý.

Příklad 127:

VT: One elephant, two **eleph-ahh....** (Smith 4)

CT: Jedna ovečka, druhá **oveee...** (Kůsová 14)

Příklad 128:

VT: the short **goodb\_\_**. (Smith 4)

CT: a **nazd...** (Kůsová 14)

V příkladech 129, 130 a 131 jsou uvedeny věty, v nichž ve VT dochází k deformaci slov tím, že jsou v nich vynechána některá písmena. Tento grafický

---

<sup>125</sup> LEVÝ 2012, s. 106.

prostředek je pak převeden i do CT. Kromě toho jsou v příkladech 129 a 130 tyto jazykově deformované výpovědi vloženy v závorkách do vět, zatímco v příkladě 131 tvoří samostatnou větu.

Příklad 129:

VT: She is (**Spr sm chn?**) setting near a grating...(Smith 35)

CT: Sedí (**Nbly b ňáký drbný?**) u mříže,...(Kůsová 31)

Příklad 130:

VT: ...if Else asks she will get it. (**cn y spr sm chn? Thnk y.**) Two ten pence pieces. (Smith 36)

CT: ...že když si mu Else řekne, tak dostane. (**nměl bste ňáký drbný? Ďkju.**) Dva desetáky. (Kůsová 32)

Příklad 131:

VT: **F y cn rd ths msg y cd bcm a scrtry n gt a gd jn.** First it's the thought of herself **gtng a gd jb**, with done hair and...(Smith 45)

CT: **Pkd dkžte přčst tnto txt mžte se stát skrtřkou a zskat výhdné zmstnání.** Nejřív jí vytane přestava, jak **zská výhdné zmstnání**, má načesanou hlavu...(Kůsová 37)

Záměrná deformace slov či jejich úplné vynechání jakožto jeden z příznačných rysů autorského stylu Ali Smithové přispívají k charakteristice postav, ať už k jejich neschopnosti najít slova či k jejich jazykovému projevu souvisejícímu se zdravotním a sociálním stavem, a je tudíž nutné je ve stejné míře převést i do CJ a zachovat přitom jejich srozumitelnost, což CT splňuje. Všechny výše uvedené grafické prostředky mají v románu *Hotel svět* svou určitou úlohu, a je tedy nezbytné je zachovat i v CT, aby cílový čtenář nebyl na rozdíl od toho výchozí ochuzen ani o tento aspekt autorského stylu Ali Smithové.

## 6. Závěr

Cílem této diplomové práce byla překladatelská analýza charakteristických rysů autorského stylu současné skotské spisovatelky Ali Smithové v románu *Hotel svět* a jejich srovnání s prostředky užitými v českém překladu Petry Kůsové. Na názorných příkladech přitom bylo poukázáno na adekvátní překladatelská řešení daných specifických rysů autorského stylu, přičemž byla vyzdvížena taková řešení, která jednak zachovávají jedinečnost autorského stylu Ali Smithové a jednak nijak nenarušují normy CJ.

V teoretické části diplomové práce bylo čerpáno převážně z české odborné literatury věnované translatologii. Byly to publikace *Umění překladu* Jiřího Levého, *Překládání a čeština a Čtení o překládání* Zlaty Kufnerové a kol., *Překlad a překládání* Dagmar Knittlové a kol., *Pozvání k překladatelské praxi: kapitoly o překládání beletrie* Olgy Krijtové a *Překladatelské miniatury* Milana Hrdličky. Ze zahraničních zdrojů bylo využito především dílo *Stylistics* Petera Verdonka, *Translation Studies* Susan Bassnettové, *Literary Translation: a practical guide* Clifforda E. Landerse, *Literary translation: a practical guide. Translating as a purposeful activity: functionalist approaches explained* Christine Nordové a *A Textbook of Translation* Petera Newmarka.

Nejprve byla obecně popsána problematika překladu autorského stylu v literárním díle, poté byla pozornost věnována jednotlivým charakteristickým rysům autorského stylu Ali Smithové v románu *Hotel svět* a možnostem jejich překladu do češtiny. Teoretická část rovněž nastínila osobnost autorky, její život a tvorbu, za niž získala četná literární ocenění, i obecnou jazykovou charakteristiku vybraného románu, která vycházela jak ze zahraničních recenzí originálního díla a z českých recenzí jeho překladu, tak z vlastní analýzy textů.

Praktická část obsahovala podrobnou srovnávací analýzu charakteristických rysů autorského stylu Ali Smithové ve VT a jejich překladatelských řešení v CT, při níž byly na názorných příkladech z obou textů aplikovány poznatky získané studiem odborné translatologické literatury. Překladatelská analýza byla rozdělena do několika hlavních částí. Nejprve se zaměřovala na překlad prostředků jazykové komiky, do nichž byly zařazeny slovní hříčky, aliterace a rýmy, i jejich užití v básnických a reklamních textech.

V následující kapitole byla pozornost věnována prostředkům lexikálním a stylistickým, jmenovitě užití hovorového jazyka, slangu a vulgarismů, odlišnému vyjadřování emocionality v češtině a v angličtině a překladu opakování lexikálních jednotek, přičemž bylo okomentováno možné využití obecné češtiny, deminutiv a synonymních variant v CT. V neposlední řadě se pak analýza zabývala i grafickými prostředky, a to užitím kurzívy, velkých písmen a tučného písma i záměrnou deformací slov, a jejich převedením do CT v závislosti na jejich funkci.

Překladatelská analýza VT a CT dle očekávání potvrdila, že CT je velmi zdařilým překladem autorského stylu Ali Smithové, který nenarušuje uzuální vyjadřování v češtině a přitom zachovává všechny charakteristické rysy daného autorského stylu, a tudíž neochuzuje cílového čtenáře o specifika původního díla, a může tak posloužit jako vzor nebo přinejmenším jako inspirace pro překlad dalších děl Ali Smithové. Co je ale důležitější, analýza ukázala, že při překládání daného autorského stylu v literárním díle nelze spoléhat pouze na znalost obou jazyků a jejich systémových rozdílů, protože k adekvátnímu překladu daného autorského stylu podstatnou měrou přispívají i tvůrčí překladatelské schopnosti a schopnost rozpoznat funkci jednotlivých jazykových prostředků ve VT a na základě toho pak volit vhodné prostředky v CT, které plní stejnou funkci. Z čehož vyplývá, že obeznámenost s translatologickou teorií je sice při překládání literárních textů nezbytná, neboť překladateli pomáhá vyvarovat se zbytečných chyb a v daných situacích vybírat adekvátní jazykové prostředky, a tudíž jeho práci z velké části usnadňuje, ne vždy si však překladatel vystačí pouze s ní.

Český překlad románu *Hotel svět* je toho důkazem, což bylo ilustrováno na mnoha názorných příkladech v praktické části diplomové práce. Analýza textů například ukázala, že často docházelo ke kompenzaci, což bylo dáno snahou vyvolat u cílových čtenářů stejný účinek za pomoci jiných jazykových prostředků, a to převážně při překladu slovních hříček, aliterací a rýmů. Použity však byly jen takové prostředky, které jsou součástí autorského stylu Ali Smithové, a tak nebyl celkový charakter díla nijak narušen. Z analýzy dále vyplynula i skutečnost, že ne v každém případě se lze řídit obecnými překladatelskými pravidly. To se ukázalo například při překladu opakování lexikálních jednotek, které bylo v určitých případech nutné zachovat i v CT, a to pokud sloužilo k oslovení čtenáře či určitým způsobem charakterizovalo danou postavu románu. V ostatních případech však



byly v souladu s českou stylistickou normou voleny raději synonymní varianty. Sbíрка analyzovaných příkladů v praktické části práce je mimo jiné důkazem i toho, že se jednotlivé charakteristické rysy autorského stylu Ali Smithové prolínají jak ve VT, tak v CT.

Překladatelská řešení Petry Kůsové však mají jedno společné - využívají bohatost češtiny a zachovávají estetickou funkci VT i v CJ. Obecně tedy lze shrnout, že překlad daných specifických rysů na jednu stranu respektuje autorský styl Ali Smithové, na druhou stranu přibližuje její dílo českému cílovému čtenáři. Kromě toho je dosaženo rovnováhy mezi těmito dvěma póly, o kterou usiluje snad každý překladatel umělecké literatury. Analýza tudíž dokázala, že překlad Petry Kůsové je výsledkem jazykové tvořivosti, překladatelské vynalézavosti i zodpovědné práce, přičemž byly brány v potaz nejen rozdíly mezi jazyky, kulturami a konvencemi obou literatur, ale především autorský styl a všechny jeho příznačné rysy.

Tato diplomová práce zaměřená na autorský styl pro mne byla velmi přínosná, neboť jsem si nejen rozšířila své teoretické znalosti z oblasti translatologie, ale zároveň jsem je pak uplatnila v praxi při samotné překladatelské analýze textů. Kromě toho jsem se na konkrétních příkladech přesvědčila, že i když je autorský styl silně vázán jak na VJ, tak na danou autorku, lze jej převést do zcela jiného jazyka, aniž by byl cílový čtenář jakkoliv ochuzen. To je patrné například na překladu slovních hříček, které patří k nejpríznačnějším rysům autorského stylu Ali Smithové a které byly takřka bez ztrát přeloženy do CJ. Jak analýza ukázala, lze s využitím všech prostředků, jež čeština překladatelům nabízí, vytvořit takový překlad, který se zcela vyrovná dílu původnímu.

Doufám však, že tato práce nebyla přínosná jen pro mne, ale bude užitečná i pro ostatní. Názorné příklady uvedené v praktické části práce totiž mohou posloužit především začínajícím překladatelům literatury, ale i těm profesionálním, kteří překládají tuto autorku či jiné autory, jež užívají stejných jazykových prostředků, a to tím že jim budou buďto určitým návodem jak překládat dané specifické rysy autorského stylu Ali Smithové anebo i pouhou inspirací pro jejich vlastní vynalézavá překladatelská řešení. Podrobná analýza kvalitního překladu autorského stylu je tudíž jednou z možností, jak přispět ke zkvalitnění české překladové literatury obecně.

## 7. Summary

The aim of this diploma thesis was to analyze characteristic features of Ali Smith's author's style occurring in the novel *Hotel World* (2001) and to emphasize the adequate translation solutions in its Czech translation by Petra Kůsová which respected both the uniqueness of the author's style and the usage of the target language. As it was supposed, the adequate translation of the author's style plays a very important role in literary translation and so any literary work cannot be translated well without taking all the distinctive features of the author's style into account. In fact, all these features have a certain function in the literary work and should make an impression on the source reader in some way. Therefore, it is necessary that they are translated by such means of the target language which fulfill the same function in the target text and thus make the same impression on the target reader.

Ali Smith is a very gifted contemporary Scottish author who was born in 1962 in Inverness. She writes not only novels but especially short stories and was awarded with many literary prizes. Regarding the awards for the chosen novel *Hotel World*, it must be mentioned Scottish Arts Council Book Award in 2001 and two other literary prizes Encore Award and Scottish Arts Council Book of the Year Award in 2002. The same book was also nominated for Orange Prize and Booker Prize.

There were several reasons why the novel *Hotel World* was chosen for the translation analysis of the author's style in this diploma thesis. First of all, the novel is very interesting from a translator's point of view because it includes a variety of distinctive features which are deeply rooted in the source language, such as puns, alliterations and rhymes. When translating them, it is, of course, not sufficient to be aware of differences between the English and Czech grammatical systems but it is necessary to be creative and inventive as well. The other reason why it was decided to analyze Smith's novel was the fact that its Czech translation was well done and so the particular translation solutions of characteristic features of Smith's author's style could provide a collection of illustrative examples which could be later used for translation of other Smith's novels. Next, Smith's novel was awarded by three literary prizes as it has been mentioned earlier. And last but

not least, with a few exceptions neither Smith's author's style nor her novel *Hotel World* and its Czech translation have been analyzed in detail from a Czech translator's point of view yet.

This diploma thesis is divided into two main parts, theoretical and practical one. The first chapter in the theoretical part deals with the Czech translation of author's style in the literary work from a general point of view and the following chapters in this part are focused on specific problems of the translation of characteristic features of Smith's author's style occurring in the novel *Hotel World* into Czech. Moreover, there are also two other theoretical chapters. The first one is devoted to Ali Smith's personality, her life, literary work and all the literary awards she has received and the second one deals with general linguistic characteristics of the novel *Hotel World* which is based on foreign reviews of the source text, Czech reviews of the target text and my own analysis of both texts.

The chapters in the theoretical part are based on books dealing with translatology and especially with the specific problems of the translation of author's style in the literary works. These were chiefly Czech publications: *Umění překlada* by Jiří Levý, *Překlad a překládání* by Dagmar Knittlová, *Překládání a čeština* and *Čtení o překládání* by Zlata Kufnerová et al., *Pozvání k překlada* *praxi: kapitoly o překládání beletrie* by Olga Krijtová and *Překlada* *miniatury* by Milana Hrdličky but also foreign sources, namely *Stylistics* by Peter Verdonk, *Translation Studies* by Susan Bassnett, *Literary Translation: a practical guide* by Clifford E. Landers, *Translating as a purposeful activity: functionalist approaches explained* by Christiane Nord and *A Textbook of Translation* by Peter Newmark.

The practical part of this diploma thesis is devoted to the translation analysis itself. When analysing both source text and target text, it was also proceeded from the above mentioned literature dealing with translatology. In the practical part, the characteristic features of Smith's author style are demonstrated on illustrative examples, analysed in detail and compared with their equivalents in the target text. Additionally, it is always commented on the adequacy of given translation solutions depending on the function which it has in the source text. The translation analysis of the author's style is divided into several main parts. First, there is an essential part dealing with the translation of particular features of the author's style, namely with the translation of puns, alliteration and rhymes as well

as with their usage in poetic language and advertisements which are included in the novel. The second part of the analysis particularly focuses on stylistic and lexical problems, namely on the use of colloquial language, slang and vulgarisms, on the different expression of emotiveness in English and Czech and on the repetitions of lexical items. In this part, there is also mentioned the possibility to use Common Czech to express colloquial language, diminutives to express emotions and synonymous variants to avoid the undesirable repetition in Czech translation. The last part of the translation analysis deals with the usage of graphic devices in the novel, namely italics, capital letters, bold print and deliberate deformation of words or their omissions and their transfer into the target language depending on their function in the source text, such as the emphasis, the expression of direct speech in the past or the graphic distinguishing of titles or other parts of the text, for instance reviews.

The translation analysis of the source text and the target text confirmed, as it was expected, that the target text is a very good translation of the author's style which respects grammatical rules and stylistic norms of Czech language but it still preserves all the characteristic features of Smith's author's style and thus it enables the target reader to experience the originality of the novel. What is more important, however, is that the translation analysis showed that when translating the author's style in the literary work, it cannot be counted only on the knowledge of languages and the similarities and differences between them because there are also other factors which contributes substantially to the adequate translation of the author's style, namely creative and inventive skills and the ability to identify the function of particular features in the source text. Nevertheless, it is necessary to be acquainted with the theoretical knowledge when translating literary texts because it helps avoid unnecessary mistakes and choose appropriate translation solutions in the target language which perform the same function as their equivalents in the source text.

The importance of linguistic creativity and translation inventiveness was proved in the Czech translation of the novel *Hotel World*, which was demonstrated on many illustrative examples taken from both texts in the practical part of the diploma thesis. The translation analysis showed, for instance, that characteristic features often had to be compensated due to the effort to elicit the same effect by the target reader. This concerned mainly the translation of puns,

alliteration and rhymes. The analysis also revealed the fact that it was not always possible to follow the general translation rules. This was shown, for instance, when analysing the repetition of lexical items as it was necessary to preserve it even in the target text in some cases, namely if the lexical repetition served as a means of contact with the reader or if it characterizes a given character in some way. In other cases, however, rather synonymous variants in accordance with Czech stylistic norm were chosen. Moreover, the collection of illustrative examples analyzed in the practical part shows that the individual characteristic features of the author's style were intertwined in both source text and target text.

What translation solutions in the target text had in common, however, was the fact that they took advantage of the richness of Czech language and preserved the aesthetic function of source text in the target text. To sum up, on one hand, Czech translation of the characteristic features respected Smith's author's style, on the other hand, it brought the source text closer to the target reader. And at the same time the appropriate balance between these two sides was achieved, which is the aim which perhaps every literary translator is striving for. Thus the translation analysis showed that this Czech translation was a result of linguistic creativity, translation inventiveness and of course responsible work, while not only the differences between the languages, cultures and literary conventions but also the author's style with all its characteristic features had been taken into account.

This diploma thesis focused on the translation analysis of the author's style was very helpful for me because I have not only expanded my theoretical knowledge in the field of translation studies but I have also applied it in practice when analysing the author's style in both texts. In addition, I found out that even if the author's style is deeply rooted in the source language and connected to the given author, it can be translated into another language without the target reader being deprived of any specific aspect of it. This is evident, for instance, when analysing Czech translation of puns that belong to the most characteristic features of Smith's author's style and which were translated into the target language almost without any losses. As the translation analysis showed using all the possible means which Czech language offers to literary translators enables to create such a translation that equaled to the original.

It is believed that the analysis of a good translation of the author's style is useful and helpful not only for professional literary translators of this author or of

other authors who use the same characteristic features in their literary works but also for the students of translation studies who can learn from it and improve their own literary translations. The collection of illustrative examples in the practical part of this diploma thesis can be used either as instructions how to translate given characteristic features of the author's style or only as an inspiration for own creative and inventive translation solutions. Either way, it can be hopefully assumed that this detailed analysis of the good translation of the author's style can generally contribute to the quality improvement of literary translation.

## 8. Bibliografie

### 8.1 Primární zdroje

SMITH, Ali. *Hotel World*. London: Penguin Books, 2002. 236 s. ISBN 01-40-29-67-94.

SMITH, Ali. *Hotel svět*. Praha: Argo, 2007. 150 s. ISBN 978-80-720-3883-1.

### 8.2 Sekundární zdroje

BASSNETT, Susan. *Translation Studies*. 2. vydání. London: Routledge, 1991. 168 s. ISBN 04-1506-52-83.

BEČKA, Josef V. *Česká stylistika*. Praha: Academia, 1992. 468 s. ISBN 80-200-0020-8.

ČECHOVÁ, Marie. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003. 344 s. ISBN 80-86642-00-3.

ČMERJKOVÁ, Světla; HOFFMANNOVÁ, Jana. *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia, 2011. 492 s. ISBN 978-80-200-1970-7.

FIŠER, Zbyněk. *Překlad jako kreativní proces: teorie a praxe funkcionalistického překládání*. Brno: Host, 2009. 320 s. ISBN 978-80-7294-343-2.

HRDLIČKA, Milan. *9 x o překladu*. Praha: Jednota tlumočnicků a překladatelů, 1995. 64 s. ISBN 80-901698-2-1.

HRDLIČKA, Milan. GROMOVÁ, Edita. *Antologie teorie uměleckého překladu: Výběr z prací českých a slovenských autorů*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2004. 344 s. ISBN 80-7042-667-5.

HRDLIČKA, Milan. *Literární překlad a komunikace*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 1997. 94 s. ISBN 80-85899-22-1.

HRDLIČKA, Milan. *Překladatelské miniatury*. Praha: Karlova Univerzita, 1995. 82 s. ISBN 80-7066-987-X.

HRDLIČKA, Milan. *Translatologický slovník: Výběr z českých a slovenských prací z teorie překladau*. Praha a Bratislava: JTP, 1998. 100 s. ISBN 80-902208-9-4.

KNITTLOVÁ, Dagmar. *Funkční styly v angličtině a češtině*. Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého, 1977. 123 s. ISBN

KNITTLOVÁ, Dagmar a kol. *Překlad a překládání*. Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého, 2010. 291 s. ISBN 978-80-244-2428-6.

KRIJTOVÁ, Olga. *Pozvání k překladatelské praxi: kapitoly o překládání beletrie*. Praha: Univerzita Karlova, 1996. 74 s. ISBN 80-7184-215-X.

KUFNEROVÁ, Zlata a kol. *Překládání a čeština*. Jihočany: H&H, 1994. 264 s. ISBN 80-85787-14-8.

KUFNEROVÁ, Zlata a kol. *Čtení o překládání*. Jihočany: H&H, 2009. 128 s. ISBN 978-80-7319-088-0.

LANDERS, Clifford E. *Literary translation: a practical guide*. New Jersey: City University, 2001. 219 s. ISBN 1-85359-519-5.

LEVÝ, Jiří. *Umění překladau*. 4. upravené vydání. Praha: Apostrof, 2012. 368 s. ISBN 978-80-87561-15-7.

OLT, Daniel. *Komentovaný překlad povídek Ali Smith*. Olomouc, 3. 9. 2013. Bakalářská práce. Filozofická fakulta Univerzity Palackého. Katedra anglistiky a amerikanistiky.

NEWMARK, Peter. *A Textbook of Translation*. New York: Prentice-Hall, 1988. 292 s. ISBN 0-13-912593-0.



NORD, Christiane. *Translating as a purposeful activity: functionalist approaches explained*. Manchester: St. Jerome Publishing, 2001. 154 s. ISBN 1-900650-02-9.

PECHAR, Jiří. *Interpretace a analýza literárního díla*. Praha: nakladatelství Filozofického ústavu AV ČR, 2002. 288 s. ISBN 80-7007-163-X.

PEPRNÍK, Jaroslav. *English lexicology*. 3. vydání. Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého, 2006. 186 s. ISBN 80-244-1530-5.

RÁDY, Andrej. *15 x o překladau*. Praha: Jednota tlumočnicků a překladatelů, 1999. 103 s. ISBN 80-8626-103-4.

URBANOVÁ, Ludmila. *Stylistika anglického jazyka*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2008. 103 s. ISBN 97-8808-702-92-99.

VERDONK, Peter. *Stylistics*. Oxford: Oxford University Press, 2002. 124 s. ISBN 0-19-437240-5.

### **8.3 Slovníky**

FRONEK, Josef. *Velký anglicko-český slovník*. Voznice: Leda, 2006. 1736 s. ISBN 80-7335-022-X.

HANKS, Patrick (ed). *The New Oxford Dictionary of English*. Oxford: Oxford University Press, 1998. 2152 s. ISBN 01-9861-263-X.

*Oxford idioms dictionary for learners of English*. 2. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2006. 469 s. ISBN 97-8019-431-72-38.

*Wazzup?: slovník slangu a hovorové angličtiny*. Brno: Lingea, 2008. 239 s. ISBN 97-8808-706-23-19.

## 8.4 Internetové zdroje

*Ali Smith* [online]. Goodreads, nedatováno [cit. 21. února 2014]. Dostupné z <[http://www.goodreads.com/author/show/68992.Ali\\_Smith](http://www.goodreads.com/author/show/68992.Ali_Smith)>.

*Ali Smith* [online]. British Council Literature, 2013 [cit. 21. února 2014]. Dostupné z <<http://literature.britishcouncil.org/ali-smith>>.

*Ali Smith's Hotel World* [online]. Authortrek, nedatováno [cit. 22. března 2014]. Dostupné z <[http://www.authortrek.com/ali\\_smith\\_hotel\\_world\\_page.html](http://www.authortrek.com/ali_smith_hotel_world_page.html)>.

*A Nocturnal upon St. Lucy's Day* [online]. Poetry Foundation, nedatováno [cit. 27. dubna 2014]. Dostupné z <<http://www.poetryfoundation.org/poem/173378>>.

*Breaking Up Is Hard To Do* [online]. Metro Lyrics, nedatováno [cit. 27. dubna 2014]. Dostupné z <<http://www.metrolyrics.com/breaking-up-is-hard-to-do-lyrics-neil-sedaka.html>>.

JANIŠ, Viktor. *Tatínek, gejša, ostrov a hotel*. [online]. Lidové noviny, 28. 6. 2007 [cit. 21. února 2014]. Dostupné z <<http://www.argo.cz/knihy/130383/hotel-svet/>>.

FODEN, Giles. *Check in, drop out* [online]. The Guardian, 14. 4. 2001 [cit. 28. února 2014]. Dostupné z <<http://www.theguardian.com/books/2001/apr/14/fiction.alismith>>.

*Hotel World (Smith)* [online]. San Francisco Chronicle, nedatováno [cit. 22. února 2014]. Dostupné z <<http://www.litlovers.com/reading-guides/13-fiction/7924-hotel-world-smith>>.

*Hotel World (Smith)* [online]. Times (London), nedatováno [cit. 22. února 2014]. Dostupné z <<http://www.litlovers.com/reading-guides/13-fiction/7924-hotel-world-smith>>.

*Lament for the Makers* [online]. Poetry Foundation, nedatováno [cit. 27. dubna 2014]. Dostupné z <<http://www.poemhunter.com/poem/lament-for-the-makers/>>.

NAGY, Ladislav. *Případ Ali Smithová* [online]. Reflex, 2. 8. 2007 [cit. 21. února 2014]. Dostupné z <<http://www.argo.cz/knihy/130383/hotel-svet/>>.

NUSSBAUM, Lisa. *Hotel World (Smith)* [online]. Literary Journal, nedatováno [cit. 22. února 2014]. Dostupné z <<http://www.litlovers.com/reading-guides/13-fiction/7924-hotel-world-smith>>.

TAYLOR, Catherine. *Hotel World* [online]. Goodreads, nedatováno [cit. 21. února 2014]. Dostupné z <[http://www.goodreads.com/book/show/123036.Hotel\\_World](http://www.goodreads.com/book/show/123036.Hotel_World)>.

TAYLOR, Charles. "*Hotel World*" by Ali Smith [online]. The Newark Star-Ledger, 21. 2. 2002 [cit. 28. února 2014]. Dostupné z <[http://www.salon.com/2002/02/21/smith\\_18/](http://www.salon.com/2002/02/21/smith_18/)>.

*The Phoenix and the Turtle* [online]. Open Source Shakespeare, nedatováno [cit. 27. dubna 2014]. Dostupné z <[http://www.opensourceshakespeare.org/views/poems/poem\\_view.php?WorkID=phoenixturtle](http://www.opensourceshakespeare.org/views/poems/poem_view.php?WorkID=phoenixturtle)>.

*The Song of Wandering Aengus* [online]. Poetry Foundation, nedatováno [cit. 27. dubna 2014]. Dostupné z <<http://www.poetryfoundation.org/poem/244302>>.

THURSFIELD, Amanda. *Ali Smith* [online]. British Council Literature, 2013 [cit. 21. února 2014]. Dostupné z <<http://literature.britishcouncil.org/ali-smith>>.

ULMANOVÁ, Hana. *Verbální pyrotechniky, které stojí za odpálení* [online]. iDnes.cz, 21. 7. 2007. [cit. 21. února 2014]. Dostupné z <[http://kultura.idnes.cz/verbalni-pyrotechniky-ktere-stoji-za-odpaleni-fq6-/literatura.aspx?c=A070719\\_221149\\_literatura\\_off](http://kultura.idnes.cz/verbalni-pyrotechniky-ktere-stoji-za-odpaleni-fq6-/literatura.aspx?c=A070719_221149_literatura_off)>.

## 9. Annotation

Autor: Bc. Zuzana Pavelková

Katedra: Katedra anglistiky a amerikanistiky, FF UP Olomouc

Název: Překladatelská analýza autorského stylu Ali Smithové v románu *Hotel svět*

Vedoucí práce: Mgr. Josefina Zubáková

Počet znaků: 145 671

Počet příloh: 1 CD

Rok obhajoby: 2014

Klíčová slova: Ali Smithová, *Hotel svět*, literární překlad, překladatelská analýza, autorský styl, slovní hříčky, aliterace, rýmy, hovorový jazyk, emocionalita, opakování lexikálních jednotek, grafické prostředky, Jiří Levý, Dagmar Knittlová, Zlata Kufnerová, Milan Hrdlička

Jazyk: čeština

Charakteristika: Cílem této diplomové práce byla překladatelská analýza charakteristických rysů autorského stylu Ali Smithové vyskytujících se v románu *Hotel svět*. Teoretická část jednak obecně pojednává o problematice překladu autorského stylu v literárním díle, jednak se zaměřuje na překlad jednotlivých prostředků specifických pro autorský styl Ali Smithové, a to na překlad slovních hříček, aliterací, rýmů, hovorového jazyka a vulgarismů, emocionality, opakování lexikálních jednotek a grafických prostředků. Stručně je nastíněna i osobnost autorky a obecná jazyková charakteristika románu *Hotel svět*. V praktické části jsou pak na názorných příkladech tyto prostředky analyzovány a srovnávány

s jejich ekvivalenty v CT, přičemž je vždy okomentována adekvátnost daných překladatelských řešení.

## 10. Annotation

Author: Bc. Zuzana Pavelková

Department: Department of English and American Studies, FF UP Olomouc

Title: Translation Analysis of Ali Smith's Author's Style in the Novel *Hotel World*

Advisor: Mgr. Josefína Zubáková

Number of signs: 145 671

Number of supplements: 1 CD

Year of presentation: 2014

Key words: Ali Smith, *Hotel World*, literary translation, translation analysis, author's style, puns, alliteration, rhymes, colloquial language, emotiveness, lexical repetition, graphic devices, Jiří Levý, Dagmar Knittlová, Zlata Kufnerová, Milan Hrdlička

Language: Czech

Characteristics: The aim of this diploma thesis was a translation analysis of characteristic features of Ali Smith's author's style occurring in the novel *Hotel World*. The theoretical part deals with both the translation of the author's style in the literary work from a general point of view and the translation of particular features of Smith's author's style, namely the translation of puns, alliterations, rhymes, colloquial language and vulgarisms, emotiveness, lexical repetitions and graphic devices. It also briefly outlines the author's personality and general

linguistic characteristics of the novel *Hotel World*. In the practical part, the characteristic features are demonstrated on illustrative examples, analysed and compared with their equivalents in the TT. Additionally, it is always commented on the adequacy of given translation solutions.

## **11. Přílohy**

Součástí této práce je CD, které je umístěno ve vnitřní kapse na přední straně přebalu.